

*This work is
Scrip. Regis. 1.2.2.2.2.2. G. Vesey*

TRACTATVS

de Legibus & Consuetudini-

*bus regni ANGLIÆ, tempore Regis
Henrici secundi compositus, Iusticia gu-
bernacula tenente illuſtri viro RANVLPHO
DE GLANVILLA iuris regni & antiqua-
rum consuetudinum eo tempore peritissimo. Et illas
solum Leges continet & consuetudines secundum
quas placitatur in Curia Regis ad
Scaccarium & coram Iusti-
cijs ubiqueſcunque fuerint.*

*Qui nunc imprimitur post 50. annos à pri-
ori & prima Impressione, quia in pluribus
concordat cum antiquo libro Legum Scotiæ
vocato Regiam Maiestatem precipue
in locis hoc signo notatis. **

Cum diversis manuscriptis nuper examinatis:

*Cum dupliſc Indice; uno Alphabetice in principio
Libri; Altero summorum Capitulorum in fine.*

In ædibus Thomæ Wight.

1604.

Cum privilegio Regie Maiestatis.

AVVOCATO ARIE

The Printer to the Reader.

His Booke was first printed aboute fiftie yeares now since, by the procurement of Sir William Stamford Knight, a very learned Judge of the Common place, and bath of many yeares not beeene to be had in any shoppes, nor asked for, & little regarded by them which had it, till of late a Professor of the Lawes of this Realme, reading a booke, called Regiam Maiestatem, of the auncient Lawes of the Realms of Scotland, found this and that to agree much, & in many places word for word: And this to be vouched, and mentioned

¶. iiij.

often

2. 19
AVTATORI

The Printer to the Reader.

IHis Booke was first printed aboute fiftie yeares now since, by the procurement of Sir William Stamford Knight, a very learned Judge of the Common place, and hath of many yeares not beeene to be had in any shoppe, nor asked for, & little regarded by them which had it, till of late a Professor of the Lawes of this Realme, reading a booke, called Regiam Maiestatem, of the ancient Lawes of the Realms of Scotland, found this and that to agree much, & in many places word for word: And this to be vouched, and mentioned
¶. iiij. often

To the Reader.

often in that, And therefore perswaded
me to print those booke, to the end that
others might know how the same anciēt
laws of both these realmes did then, and
yet doe agree in most points which haue
not bin altered by statutes since in either
of these realmes. For the finding where-
of he hath made several Tables, but un-
derstanding that there is lately brought
hither, a larger and perfecter booke of
the said Regiā Maiestatem, & other
Scottish lawes for beareth to deliuer un-
to me his booke of Regiam Maiesta-
tem, And therefore I am to entreat you
to accept this my labor in good part un-
till I may get the booke last brought to
print: Which if I doe, it shall be so done,
as it shall not cause the buyer
hereof to buy this
againe.

Tabula.

Tabula prima.

A.	Ageli.6.ca.17.
Ttourney Lib. 1. ca.12.	li.7.ca.9.
lib.7.cap.9.	li.13.ca.2.11.13. 15.16.38.
lib.11.cap.1.3.	li.14.ca.1.
Amercialement li. 1.ca. 30.32.	Abbe li.6.cap.17. li.9.cap.1.
li.9.ca.10.11.	li.11.cap.5.
li.10.ca.5.12.	li.13.cap.5.
li.13.ca.10.38.	Adoption li.7.ca.2.
li.14.ca.1.	Auow ie li.7.ca.3. li.12.ca.14.
Affise lib.1.31.	Ad ninib' li.7.ca.6.
li.2.ca.6.	Appeal li.7.ca.9. li.14.ca.1.3.
li.9.ca.13.	An iour & waſt li.7. ca.17.
li.4.ca.1.	Ad terminum qui pre- terit li.10.ca.9.
li.10.ca.9.11.18.	Admensuratio paſture li.12.ca.13.
li.13.ca.1.3.7.9 15. 38.	Ayde Roy li.12.ca.20. li.13.ca.11.
Aduowſouli.1.ca.13. li.6.ca.17.	Abridgement li.12.ca.24.
li.7.ca.9.	Affise per default li.13. ca. 8.
Attaint li.2.ca.19.	*.iiij. Affise
Ayde li.3.ca.1.6. li.6.ca.8.	affisa magna folij 17 a affisa coſtructio 200 b. et lib.13 cap. 1. 172
Admeaſurement li.6. ca.1.17.	

Tabula.

Affise nouē diffeſiſne	Baſſe li. 11, ca. 1.
li. 13, ca. 8, 12, 33, 38.	Briefe li. 12, ca. 34.
Aff. de Montdaunceſſe	
li. 13, ca. 11, 13, 13,	C.
14, 15, 16.	Corone li. 1, ca. 3.
Aff. de Darr' p'reſent-	31, 32
ment li. 13, ca. 18.	li. 7, ca. 17.
	li. 10, ca. 13, 15, 16.
B.	li. 13, ca. 11, 15.
q Battaille li. 1, ca. 3.	li. 14, ca. 1, 2, 3, 6.
li. 3, ca. 1.	Challenge li. 1, ca. 9.
li. 6, ca. 11.	li. 1, ca. 12.
li. 8, ca. 9.	li. 13, ca. 7.
li. 10, ca. 5.	Countie li. 1, ca. 30.
li. 13, ca. 10.	li. 12, ca. 9, 23.
li. 14, ca. 1.	Courts li. 1, ca. 30.
Baſtard li. 6, ca. 17.	li. 8, ca. 3, 9, 11.
li. 7, ca. 1, 12, 15, 16.	li. 9, ca. 8, 11, 13.
Baſtardie li. 7, ca. 14.	li. 10, ca. 1, 8, 18.
li. 13, ca. 11.	li. 11, ca. 1.
Borgh english li. 7.	li. 13, ca. 1, 6, 7, 8.
ca. 3, 9.	li. 13, ca. 35.
Baron & feme li. 7, ca. 5.	Costes li. ca. 32.
li. 9, ca. 1.	Count en d'roit patent
li. 11, ca. 3.	li. 1, ca. 3.
Burning li. 14, ca. 4.	Cofinage li. 1, ca. 6.
Burgage li. 13, ca. 11.	li. 13, ca. 11.
	Cohfue-

Tabula.

Confuetudines & ser-	Condition	li. 10. ca.
uic' li. 2. ca. 8.		8. 18.
li. 9. ca. 9.	Chief Justice	li. 12.
li. 12. ca. 9. 15.		ca. 25.
Customes & services	Conclusio	li. 13. 12.
li. 9. ca. 1.	Counterplea	dage
Count li. 4. ca. 6.	li. 13. ca. 13.	
li. 6. ca. 8.	Common	li. 13. ca. 36.
li. 12. ca. 24.	Chattels	li. 13. ca. 38.
Court christé li. 4. c. 9.		
li. 7. ca. 7. 15. 18.		
li. 10. ca. 12.		
li. 12. ca. 25.		
Cause de remouple		
li. 6. ca. 8.	Droit	li. 2. ca. 3. 6. 7.
li. 12. ca. 1. 7.		8. 10. 12. 15. 16. 17.
Chief meusage li. 6.		19. 30.
ca. 17.	li. 8. ca. 9.	
Contra formam col-	li. 9. ca. 13.	
lationis	li. 12. ca. 1. 3. 5. 7. 24.	
Custome li. 7. ca. 3. 9.	li. 13. ca. 9. 10. 11. 30	
li. 9. ca. 8.	Droit d'aduowion	
Court baron lib. 9.	li. 4. ca. 3.	
ca. 1. 12.	li. 4. ca. 1.	
Citie lib. 9. ca. 11.	Droit patent	li. 1. ca. 3. 3. 7.
Contractis li. 10. ca.		
8. 14.	Droit dower	li. 6. ca. 5.
not actio agit.	Dower	li. 1. ca. 3.
for C. p. 10. 11.	li. 6. ca. 1. 2. 4. 6. 8.	
lib. 2. cap. 12. in-		9. 11.
firme		

Tabula.

2.11.13.16.17.	riam suam li. 8. ca.
li.9.ca.3.	11.
li.10.ca.3.	Disclaimer li.10.ca.8.
li.12.ca.20.	Detinue li.10.ca.13.
Debt li.1. ca.3.	li.12.ca.17.
li.7.ca.5.9.	li.13.ca.38.
li.10.ca.1.3.4.5.6.	E.
8.9.13.	Elloyne li.1.ca.10.11.
li.12.ca.20.	12.14.16.18.20.22.
li.13.ca.15.30.	23.26.27.28.29.32
Damages li.1.ca.3.	lib.1.ca.1.3.13.15.
Darreine presentiment	16.
li.4.ca.1.	li.3.ca.4.6.
li.13.ca.11.20.21.	li.4.ca.3.
Distress li.9.ca.8.	li.5.ca.3.
li.10.ca.3.	li.11.ca.3.5.
li.11.ca.4.	lib.13.cap.8.11.13.
Dos de dote li.6.ca.17	19.38.
20.60.6.28.77	li.14.ca.1.
Deuorce li.6.ca.17.	Election li.2.ca.3.
38.39.40.41	Enfranchisement li.5.
42.43.44.	ca.5.
Deuise li.7.ca.1.	Entry li.6.ca.4.
li.12.ca.17.30.	Enheritance ou pur-
Discent li.7.ca.1.	chase, li.7.ca.1.
li.10.ca.14.	Escheat li.7.ca.1.13.
Dominus remisit Cu-	16.17.
	Excu-

Du p. 19. : fol. 93.
c. 4 p. 19.

Tabula.

Executors	li.7.ca.4.	li.13.ca.3.5.
Estouer	li.8.ca.3.	Frankalmoigne li.12.
Enfant	li.9.ca.1.	ca.3.35.
	li.13.ca.2.8.11.15.	Fornication li.7.ca.12.
	li.14.ca.1.	Fealtie li.7.ca.18.
Evesque	li.9.ca.1.	li.9.ca.1.
Entre congeable	li.10.	Fines h.8.ca.1.3.3.7.
	ca.18.	li.13.ca.11.
Ex graui querela	li.12.	Fine en auter court
	ca.17.	que le fuit li.8.ca.3.
Estoppell	li.12.ca.24.	Faux iudgerent li.8.ca.9
	li.13.ca.17.	Faux recouvy li.11.ca.3
Enquest	li.13.ca.35.	Forfaiture li.9.ca.1. et fol.55. 17.52
Estate probanda	li.13.	li.13.ca.11.30.
	ca.31.	li.14.ca.7.
Enditement	li.14.ca.1.	Felonie li.10.ca.15.37.
	F.	Fine leue li.11.ca.1.
q Fine factoli	li.3.ca.31.	Fee de chival li.12.ca.3.
	li.8.ca.3.4.	Fire & water li.14.ca.2
Fait	li.5.ca.5.	Forger faits li.14.ca.7.
	li.10.12.	G.
Feme couert	li.6.ca.3.	q Graund cape li.1.ca.
Feme	li.14.ca.1.3.	7.13.
Fecseméts	li.7.ca.1.3.	Graund assise li.3.ca.6
Frankmariage	li.7.ca.	li.9.ca.6. li.13.ca.3.5
	1.18.	Gars de chêts li.3.ca.5
	li.9.ca.3.	Gauelkind li.7.ca.1.
		Gartansy
		q Graund cape li.6.4.ca.10
		fol.102.6.

Tabula.

Garranty	lib. 7. ca. 2. 3.	lib. 3. 3. 12.
	li. 9. ca. 4.	lib. 3. cap. 1.
	li. 10. ca. 15.	lib. 4. cap. 1.
Gard	li. 7. ca. 9. 10. 12.	lib. 5. cap. 3. 4.
	li. 9. ca. 1. 4.	lib. 13. cap. 15.
Gardein	li. 7. ca. 10.	lib. 14. cap. 1.
Grantroy	li. 8. ca. 9.	Imprisonment
Garrantie dattorney	li. 11. ca. 1.	li. 1. ca. 32.
	H.	
qHeire	li. ca. 17.	Indicauit
	li. 7. ca. 34. 7.	li. 4. ca. 13.
Homage	li. 7. ca. 1. 3.	Iustices Itiner
	13. 18.	lib. 9. ca. 11.
	li. 9. ca. 12. 3. 4.	Iustices
Heire petigrue	li. 7. ca. 3.	li. 13. ca. 19.
	Hariot	Iuris vtrū
	li. 7. ca. 5.	li. 12. ca. 25.
Homagio capiend'li.	9 ca. 5.	li. 13. ca. 23. 24.
Habere facias scismam	li. 13. ca. 8.	Iohn de Ierusalem
	Homicide	lib. 11. ca. 5.
Hue & cry	li. 14. ca. 1. 3.	
	L.	
glour	lib. 1. ca. 6	qLey
Judgement	lib. 1. ca. 9.	li. 1. cap. 9.
		li. 8. ca. 8.
		li. 10. ca. 5.
		Libertate probanda
		li. 5. ca. 4.
		Larceny
		li. 10. cap. 83.
		li. 13. ca. 3.
		li. 13. 32.
		qMor-

Great pafion, lib. 14. cap. 5.

Tabula.

M.		li.5.ca.3. li.13.ca.38.
qMortmaine	lib.6 cap.17.	Nonten li.3.ca.1. Natiso habedo li.5. ca.1.
Mortuary	li.7.ca.5.	
Mariage	li.7.ca.9.12. li.9.ca.4.	li.12.ca.9.11. Nufaunce li.1.ca.3. li.9.ca.11. li.13.ca.34*35.
Mordaunc'	li.7.ca.9. lib.9 ca.6. li.10.ca.9. h.13.ca.2.3.4.8.37.	Ne inuiste vexes li.12. ca.9.10
	30	
Mortgageli	li.10.ca.6.8 li.13.ca.16.37.	P.
Mutuum	li.10. ca.3	qProces li.1.ca.7. li.3.ca.6.
Misnomer	li.12. c.24.	li.4.ca.9.
Maior	li.13.ca.12.	li.6.ca.8.10.
Minor	li.13.ca.12.	li.10.ca.3.8.
Mayheme	li.14.ca.1.	li.11.ca.4.
Metalles	li.14.ca.2.	Petit capeli.1. ca.21.
Murder	li.14.ca.3	Proces vers vic' li.1. ca.30.
Measure	li.14.ca.7	Pledge li.1.ca.31.32
Money	li.14.ca.7	li.5.ca.3.
	11. (Cylor. Sia q. 9. 6. 8. 9 73 N. 7. 4. 1. 0. 4. 1. 0	li.10.ca.3.4.5.
qNeistrie	li.1.ca.3.	li.13.ca.38.
Nonsuit	li.1. ca.33.	li.14.ca.1.3.
		Payne

Tabula:

Payne	li.2.ca.3.	uant statute	li.1.
Prohibition	li.2.ca.7.		ca.6.
	li.4.ca.14.	Quare impedit	li.6.
Prohibition al Judge			ca.17.
	lib.12.ca.21.	Quod permittat	li.12.
Prohibition al partie			ca.14.
	li.12.ca.22.		
Presentmt	li.4.ca.10.		R.
Pone	li.5.ca.1.li.6.	qReturn vic'li.1.ca.30	
	ca.7.	li.2.ca.12.	
Parols	lib.7.ca.1.	Recouerie in value	li.
Partition	lib.7.ca.1.		3.ca.2.
Parceners	lib.7.ca.3.		
	li.9.ca.2.	Roy	li.3.ca.6.
	li.13.ca.11.		li.7.ca.16.17.
Putage	li.7.ca.12.		li.8.ca.11.
Pardon roy	li.7.ca.17		li.9.ca.11.
Primer seisin	li.9.ca.6		li.14.ca.1.
Purpresture	lib.9.	Reliefe	li.7.ca.9.10.
	ca.11.12.		li.9.ca.1.3.4.6.8.
Plegijs	acquietand' li.	Reseruation	li.7.
	10.ca.5.		ca.18.
Pilgrimage	li.13.ca.3.		
Pardon	li.14.ca.1.		

Q.

Quod ei deforc'de-

Rationali, c. 1.
Contra. al roym
ly. for 96.a. 12.a

Rea-

Tabula.

Reasonable syde	li.9.	Serement	li.10.ca.12.
	ca.8.		li.12.ca.7.
Rationabilibus	dini-		li.14.ca.1.
sis	li.9.ca.13.	Sum ad war	lib.10.
	li.12.ca.16.		ca.16.
Rent tenure	li.12.	Services	li.12.ca.3.
	ca.4.		
Re&t de rationabil'			T.
parte	li.12.ca.5.	qTreason	li.1.ca.2.
Replevin	li.12.		li.14.ca.1.
	ca.12.15.	Testament	li.2.ca.3.
Recouerabil'	part bo-		li.7.ca.5.6.
	bono		li.12.ca.20.
Release	li.14.ca.1.	Trial	li.2.ca.6.
Rape	li.14.ca.3.6.		li.5.ca.4.
Roberie	li.14.ca.6.		li.7.ca.9.13.14.
			li.8.ca.5.
			li.10.ca.5.9.
S.			lib.13.ca.15.
qSummons	li.1.ca.6.		lib.14.ca.1.
Sauer default	li.1.	Tenant per curteſie	
	cap.7.16.		li.7.ca.18.
Suettie	li.5.ca.1.	Templers	li.11.ca.5.
Socage	li.7.ca.9.11.	Tolt	li.12.ca.7.
Seigfir del court	partie	Tiſs	li.13.ca.9.
al suite	li.8.ca.3.	Treasure troue	li.14.
Suettie de peace	li.10.		ca.3.
	ca.3.	Tenans	

Tabula.

Tenant	li.14.ca.2.	Voucher	li.3.ca.2.
Thelt	li.14.ca.3.	li.3.ca.3.	li.3.ca.4.
		li.3.ca.7.	li.3.ca.7.
		li.6.ca.10.11.	li.6.ca.10.11.
V.		li.13.ca.30.38.	
qVicount	li.1.ca.3.		
	30.		
	li.4.ca.5.	Villenage	li.5.ca.1.34.
	li.7.ca.17.	Villein	li.13.ca.11.
	li.9.ca.10.	Vfe	li.10.ca.13.
	li.11.ca.8.9.13. 15.	Vadium	li.10.ca.7.8.
	18.	Vfurie	li.7.ca.16.
	li.14.ca.8.	li.10.ca.3.8.	
View	li.3.ca.2.		
	li.13.ca.7.		
Vtlaw	li.3.ca.3.	W.	qWart dei li.1.ca.2.

Finis Tabula.

Prologus.

Egiam potestatem
non solum armis
contra rebelles &
gentes sibi regno-
que insurgentes o-
portet esse deco-
rata, sed et legi-
bus, ad subditos et
populos pacifice regendos, decet esse or-
natam, ut utraq; tempora pacis & belli
Gloriosus Rex noster ita feliciter transi-
gat, ut effrenatos & indomitorum dextra
fortitudinis, elidendo superbiam, & hu-
milium, & mansuetorum equitatis virga
moderando iustitiam, tam in hostib' de-

A. ij. bellandis

Prologus.

bellandis semper victoriosus existat, quā
in subditis tractandis equalis ingiter ap-
pareat. Quām elegantē autē, quam strenue,
quā callide, hostiū obuiando malitijs, ex-
cellentissim'. Rex noster hostilitatis tem-
pore armatā exercuetit militiam: nemini
venit in dubium cū iam in omnem terrā
exierit laus eius, & in omnes fines orbis
terre magnalia eius. Quā iuste, q̄ discrete,
& quā misericorditer, erga subditos suos
tempore pacis ipse pacis amator et auctor,
se habuerit, nō ambigit. Cū tāte equitatis
sit sue celsitudinis cunis curia, vt in es nul-
lus iudicū, tā attritę frontis, tā temerarię
sit p̄suptiōnis qui a iustitię tramite aliquā-
ten' audeat declinare, aut veritati villate-
nus p̄sumat cōtrarie. Ibi enim pauperē nō
opprimit adūerarij potētia, nēc a limitib'
iudicior̄ p̄pellit quenq; amicorū fauor,
aut gratia. Legib' namq; regni & cōsue-
tudinib; de ratione introduc' et diu ob-
tentis, & quod laudabilius est taliū viro-
rum (licet subditorum) Rex noster nō de-
dignatur cōsilio, quos morū grauitate: pe-
titia iuris et regni cōsuetudinib' sux sapi-
entię & eloquentię progratiua, alijs nouit p̄-
cellere,

Prologus.

cellere, et ad causas mediante iustitia de-
cidēdas, et lites dirimēdas, nunc seueri^o,
nunc mitius agēdo, p̄t viderint expedi-
re, iſpis rerum argumentis cōperit curati-
one promptissimos. Leges namque angl-
icas licet nō ſcripas leges appellari, nō
videtur absurdū cum hoc iſpum lēx ſit qd
principi placet, et legiſ habet vigorē eās
ſcilicet, quas ſuper dubijs in consilio de-
finiendis, pcerum quidē consilio, & prin-
cipiis accedente authoritate cōſtat eſſe p
mulgatas. Si enim ob scripture ſolūmodo
defectū leges minime cenſerentur, maio-
ris (procul dubio) auctoritatis robur, iſpis
legibus videretur accōmodare scripture,
quā vel decernētis equitas, vel ratio ſta-
tuentis, leges autem et iura regni ſcripto
vniuersaliter concludi; noſtris temporib^o
omnino quidem impoſſibile eſt cum ppter
ſcribentium ignorantiam, tum ppter
earum multitudinem conſuſam: verū
ſunt quedā in curia generalia, & frequen-
tius vſitata, que ſcripto cōmēdare nō mi-
hi videtur pſumptuofum, ſed et plerisque
perutile, & ad adiuuandā memoriam ad-
modum

Prologus.

modum necessarium. Harū itaq; perticu-
lam quandā, in scripta redigere decreui,
filio vulgari, & verbis curialib' vtens, ex
industria, ad notitiam cōparandam eis qui
huiusmodi vulgaritate min' sunt exerci-
tati. Ad quorum evidentiā presens
opus libris et capitulis se-
quentibus distinxī.

FINIS.

in Honandia. Cap. R. 2 fol. 445. v. dia
placita sive ~~criminalia~~ criminalia ad curiam
regis sive appellatione, placita coronae regis
¶ **Hic incipit liber pri-** Fol. 1. 24. v. 22
mus de placitis, que perti- ^{non} placita curia
nent ad curiam Regis.

Capitulo. 1.

*the 2 first parts, last of
a will of King Edward
Year 221*

Lacitorum, aliud est
criminale, aliud civile.
Item placitorum cri-
minalium, aliud perti-
net ad coronam do-
mini Regis, aliud ad
vicecomitem prouin-
ciarum Ad coronam domini Regis, per-
tinent ista.

Cap. 2.

* Crimen quod in legib' dicitur crimē
lese maiestatis, ut de nece vel seditione p-
sonae domini Regis vel regni, vel exercit' ^{corona}
occultatio inuenti thesauri fraudulosa,
placita de pace domini Regis infracta ho-
miciū, incendiū, roberia, raptus, crimen
falsi, et siq' sunt similia. Que scilicet crimi-
na ultimo puniuntur suppicio, aut membro-
rum truncatione. Excipitur crimen furti,
qd' ad vicecomitem pertinet, et in comita-
tibus

A. iiiij.

Liber primus.

Cognitio furti tibus placitatur et terminat ad vicecomitem
derrahatur vi-
cocomiti sta-
tuto magne
citat. Ca. 17. tem etiam pertinet per defectum dominorum
cognoscere de medietate, de verberibus, de
plagis etiam nisi accusator adiciat de pace
domini regis infra dicta.

Cap. 3.

→ Placitum civile aliud in curia domini Regis tantum placitatur et terminat aliud ad vicecomites, priuinciarum pertinet. In curia domini Regis, habent ista tractari et terminari placitum de baronijs, placitum de aduocationibus ecclesiariis. Questio status, placitum de dotibus unde mulieres ipse nil penitus precepunt. Querela de fine factio in curia domini Regis non obseruato, de homagijs faciendis, et relevijs recipiendis, de purpresturis, placitum de debitis laicorum. Et ista quidem placita solummodo super proprietate rei prodita sunt, de illis autem que super possessione loquuntur: et per recogniciones placitantur et terminantur inferius loco suo dicetur.

Cap. 4.

→ Ad vicecomites pertinet ista. Placitum de recto de liberis tenebris per breve domini Regis, ubi curia dominorum probatur de

derecto defecisse, qd' qualiter fieri debeat: inferi' suo loco dicet. * Placitū de nativis, sed per breue domini Regis.

Cap. 5.

* Cum clamat quis dom Regi aut eius iusticijs de feodo aut de libero tenemento suo si fuerit querela talis, qd' debeat vel dñs Rex velit in curia sua deduci: tunc is qui queritur tale breue de summonitione habebit.

Cap. 6.

* Rex vice comiti salutē precipe. A qd' iuste & sine dilatione reddat. B. vnā hidā terre in villa illa vnde idem. B. queritur quod predictus. A. ei deforciat: et nisi fecerit summone eum per bonos summonitores quod sit ibi coram me vel Iusticijs meis in castino post octabis clausi pasche apud locum illum, ostensurus quare non fecerit. Et habeas ibi summonitores & hoc breue. Teste Ranulpho de Glanuilla apud Clarindon.

Cap. 7.

* Summonitus autē ad diē prefixum aut venit aut non, aut nuntiū, aut effoniū mittit: aut neutrum. Si neq; venit, neque mittit:

Liber primus.

mittit: aduersarius eius qui petit aduersus eum die statuta coram Iusticijs appareat & se aduersus eum liti offerat: et ita in Curia p tres dies expectabit. Si vero nec quarta die venerit apparentib' sumonitorib', et afferentib', se bene cum sumo uisse, et idē pbat se offerentib' iuxta cōsiderationē cuius: iterū p aliud breue summonebitur per interualla quindecim dierū ad minus. Et erit breue ut veniat responsurus tā sup capitali placito: quā super eo q̄ ad primā summonitionē non venit. Et ita tribus summonitionib' sub hac forma emissis: Si nō ad tertiam summonitionē venerit, neq; miserit, capietur tenementū in manū domini Regis: & ita p quindecim dies remanebit. Et si infra illos quindecim dies nō venerit: aduersario ei' adiudicabit seisinā, ita q̄ de cetero nō audietur, nūli sup p̄prietate per breue domī Regis de recto. Si vero infra illos dies quindecim venerit: volens replegiare testum, precipietur ei qd' ad quartū diē veniat, & habebit qd' de iure habere debet: et ita poterit seisinā recuperare si venerit. Si vero ad tertiam summonitionē venerit, et pmissas summonitiones recognoverit,

Liber primus.

3

nouerit, statim amittit seisinā nisi dies saluare possit p̄ dominū Regem warrantum, & per breue quod incontinenti ostendat.

Cap. 8.

¶ Rex Iustic' salutē warrantizo. B. qui fuit apud illum locum per preceptū meū illo die, in seruitio meo, et ideo corā vobis eo die assilis nostris interesse non potuit, et vobis mando q̄ pro absentia sua illius diei eum non ponatis in defaltam, nec in aliquo sit perdens. T. &c.

Cap. 9.

¶ Si summōnitiones omnes negauerit: p̄ qualibet iurabit duodecima manu: & si vn' iuratoꝝ die statuta defecerit: aut p̄sona alicuius eorū iuste excipi possit sine recuperatione alteri' iuratoris eadē hora seisinam suā amittet propter defaltā. Si vero sufficenter iuratū fuerit, eo die de placito respondebit.

Cap. 10.

¶ Si ad primū diē non venerit summōnitus: sed se effoniauerit, si effoniū fuerit rationabile, recipiet. Et ita trib' vicibus cōtinue poterit se effoniare. Et quia varijs ex causis cōtingit aliquē se effoniare, & iuste, de

Liber primus.

de diuersis generibus effonioru videam⁹.

Cap. 11.

Effonium de
recessis id
valeat quod ef-
fonium de ma-
lo loci.

* Effoniorū aliud puenit ex infirmitate
aliud aliunde puenit. Itē cū ex infirmitate
quandoq; ex infirmitate veniendi quādo-
que interuenit ex infirmitate de recessis.
Cap. 12.

¶ Sūmonitus itaq; si ad primum diem
per infirmitatē veniendi fecerit se effoni-
are, erit in electione aduersarij p̄sens: vel
exigere probationē legittimam illius ef-
fonij ab eo effoniatore, eo die vel plegiū
inueniet, vel fidem dabit, qd' ad diem no-
minatū habebit garrantum suum do illo
effonio et ita trib' vicibus cōtinuis pote-
rit se effoniare hoc modo. Et si t̄to die nō
venerit, neq; se effoniauerit, nunc confide-
rabitur quod ad alium diē sit in propria
persona, aut pro se sufficientē responsalē
mittat ad lucrandum vel perdendum pro
eo loco suo, et sic quicunque die statuta
suo loco venerit: offerens se defensioni il-
lius cū litteris eius, vel sine litteris: Si no-
tum sit eum esse coniunctam personā ab-
sens: p eo accipietur in Curia ad lucrā-
dū vel perdendum. Si vero ad quartum di-
em

em post tria effonia venerit, & oīa effonia warrantzauerit? p̄babit quodlibet effonium iure iurando propria et vnica manu & sic de placito eodem die respōdebit. Si ad quartū diem neque venerit, neque re-
sponsalem miserit, capietur tenebitum in ^{Iure iurando} effonium sta-
manum dñi Regis multo breui a curia ad vicecomitē illius pruincie vbi tenementū illud est qd'breue est in hec verba. **Ca. 13**

¶ Rex vic' salutē precipio tibi qd' sine dilatione capias in manum meam, me-
dieratē tē de illa villa, quā M. clamat ad doctem suam versus. R. de qua placitum est inter eos in Curia mea, & diē captio-
nis Iusticijs meis scire sūcias. Et summoñ per bonos summonitores predict'. R. qd'
sit corā me vel iusticijs meis apud Westm a crastino octabis clausi pasche, in quin-
decim dies, auditurus inde iudicium suū. Et habeas ibi summonitores et hoc bre-
ue. T. Ranulpho de Glanvilla apud west-
monasteriū &c. Et p̄terea precipietur vic' illius prouincie, vt effoniatores illos capi-
ar, & tanq falsarios p̄ hoc breue retineat.

Cap. 14.

¶ Rex vicecomiti salutē p̄cipio tibi, p̄ sū
dila-

Liber primus.

dilatione, diligenter queras p comitatum
tuū. A. qui fallo effoniauit. B. versus. C. in
curia mea, et saluo facias eū custodiri, do-
nec aliud inde habueris preceptū meū T.
&c. * Et p̄terea interim sūmonebif prin-
cipalis reus: q̄ sit corā domino Rege, vel
Iustic' ei', ostensur' quare effoniatorē suū
non warrantizaverit, & de capitali placi-
to responsurus? Preterea, sūmonebif ple-
gius effoniatorum inde per hoc breue.

Cap. 15.

¶ Rex vicecomiti salutē Sūmone p bo-
nos sūmonitores T. qd̄ sit corā me vel
Iusticijs meis apud Westmoñ, a clauso
paschæ in xv. diēs ostensurus quare non
habuerit I. corā me apud Westmonaste-
riū die illo ad warrantū de effonio, qd̄ I., p
eo fecit in curia mea versus M. sicut ple-
giavit ipsū ad habendū eū. Et habeas ibi-
summonitores, & hoc breue T. &c.

Cap. 16.

¶ Si vero infra quindecim dies venerit:
volens replegiaꝝ tenetū, p̄cipietur ei qd̄
sit ad diē nominatū, vt tūc habeat q̄ ha-
bere debet de iure. Et ita si venerit sub
plegiatione, scisī recuperabit, et retū po-
tētit.

terit. Si omnes summonitiones, & oīa effonia negauerit, et hoc idem p̄bauerit iuramentis duodecima manu, p̄ singulis dieb' faciendis, vel si primā summonitionē recognoverit, et tria effonia warrantizaverit & quartū diē p̄ dominū Regē warrantū saluare poterit per breve scilicet q̄ incontinenti habeat, sic quoq; poterit seīnā suā retinere. Si vero infra quindecim dies non venerit, ad diem proximā adiudicabis seīnā aduersatio eius ita, qd' ille plegacionista nunquam audietur inde nisi p̄ breve domini Regis de recto. Mitteretur autē aduersarius in seīnā illius tenementi ad vicecomitem per hoc breve.

Cap. 17.

¶ Rex vicecomiti salutē p̄cipio tibi, q̄ sine dilatione seīnā M. de tanta fra in illa villa de qua placitū fuit in curia mea, inter ipsam et R. quia seīnā illius terre adiudicata est eidem M. in curia mea pro defectu R. T. &c. Cap. 18.

¶ De infirmitate vero de reseantisa, si quis se effoniare voluerit, hoc trib' vicib' facere poterit. Dū tamē tertia die antedatam diem, effoniator effonium suum presentata-

Confidetur non
nisi Regis.
E. 3. Anno 9.
Cap. 4.

Liber primus.

sentauerit loco competenti, et corā psona idonea. Et si ad tertiam summonitionē non venerit, considerabitur ut videatur vitrum infirmitas illa sit languor an non, quod ut fiat precipietur vice comiti per hoc breue.

Cap. 19.

¶ Rex vicecomiti salutē p̄cipio tibi, & sine dilatione mittas quatuor legales milites de comitatu tuo, ad vidēdū si infirmitas. B̄nde se effoniauerit in curia mea vers⁹ R. sit languor vel non. Et si viderint quod sit languor, tunc ponat ei diem a die visionis in vnu Annum et vnu diem qd' sit coram me vel Iustic' meis, vel sufficientē respōsalē mittat inde responsurū. Et si viderint qd' non sit languor, tunc ponant ei certū diem quo veniat, vel sufficientē responsa-lem mittat, inde responsurū. Et summone p̄ bonos summonitores: p̄dictos quatuor milites, qd' tunc sint ibi ad testificandum vīsum suū, & quē diem ei posuerint & habeas ibi summonitores & hoc breue. T. &c. Notandū etiam qd' duo effoniatores: necessarij sunt ad hoc effoniū faciendū ad minus.

Cap. 20.

¶ Preterea notandū qd' duo prima ef-
fonia

sonia possunt esse de infirmitate veniendi & tertium de reseantisa quod si sic euenerit mittetur ad videndum utrum sit languor an non. Si autem duo prima effonia fuerint de reseantisa & tertium de infirmitate veniendi: considerabitur tanquam oia essent de infirmitate veniendi, quia secundum naturam utilitatem effonia semper est iudicandum.

Cap. 21.

Si quis aliqua vice responderit in Curia, & illi plenti dies ibi prefixus fuerit, si ad illum dies neque venerit, neque responsale misericordia capietur tenetum in manu domini Regis sine replegatione, & sumonebit ille, ut veniat auditurus inde iudicium suum ad dies nominatum: & ita siue veniat siue non, amittere sententiam propter defaltam, quia de cetero summationem diffiteri non poterit, nisi breve domini Regis incontinenti ostendat, quo diem non seruatum salvare possit. Sed licet altera vice in curia responderit, si licite recesserit ad tria effonia recuperare poterit, nisi pactum aliquud inducat. Si vero primo se effoniauerit quis, & secundo, neque venerit, neque se effoniauerit, praecepitur vice quod effoniator est illum attachet, tamen falsarii per prescriptum breve.

B. j.

Cap. 22.

Liber primus.

Cap. 22.

¶ Sciendum autem qd' cum quis se effoniauerit, effoniator poterit se effoniare rationabili effonio: Si quis enim volens se rationabili modo effoniare, & effoniatorē ad se effoniandū transmiserit, & ille obiter in aliquod rationabile impedimentū inciderit, quo minus ad diem statutum venire possit, expectabitur usq; in quartum diem, sicuti & dominus eius, quod si intra quartum diē **venerit**, recipietur effoniator eius, quo cunq; die **venerit** & potest saluare dies preteritos, eisdem de causis quibus & dominus.

Cap. 23.

¶ Poterit etiā si id elegerit se effoniare per alium effoniatorem ipse principali s effoniator ita tamen quod ille secundus effoniator dicat in curia iussi tēnētē (proposito effonio rationabili) detentum, non posse ad illū diē venire nec pro perdere, nec pro lucrari & ad modo se effoniandum illum alliū destinasse, et ipsum effoniatorem in tale impedimentū incidisse: quod ad illum diem venire non poterit & hoc paratus est probare secundū considerationē curiē sic autem recipietur effonium tale, & dabitur etiam ipsi tēnētē

tenenti dies per talem effoniatorē ita quod assecurabit inde warrantum suū habere ad talem diem datum et ita ad diem ipsum oportebit ipsum tenentem : principalem effoniatorem, warrantizare et eius effonium solito modo probare & primum effoniatorem similiter secundum, nisi primo die ipse met effonia sua probauerit ad petitionem aduersarij.

Cap. 24.

¶ Si vero post effoniū suum propositū in curia, infra quartum diem venerit volens, inde agere vel respōdere ipse tenens, si per effoniatorem prius fuerit, dies datus in curia, & pars aduersa sic recesserit a curia, petens nullum habebit inde recuperare quantū ad ipsum diem preteritum.

Cap. 25.

¶ Est & aliud genus effoniandi & necessarium cū quis effoniat de eis ultra mare: & v. Primi. cap. tūc si recipiatur effoniū: dabūtur ipsi effoniato ad minus quadraginta dies. Si vero ultius illo, vel alteriusmodi effonio rationabili se effoniauerit, de cetero solitus cursus seruabitur in respectu dando.

Cap. 26.

B. ij.

¶ Sunt

Vide statum
43. de contra-
placitando
huic effonio.

Liber primus.

¶ Sunt et alia effonia que loca fortassis habere possunt ad saluados illos quatuor dies vel aliquem eorum quem vel quos expectatur aduersarius in curia. Ut subita aquarum inundatio, aut alias casus repentinus qui prouideri non poterat.

Cap. 27.

* Per seruitum domini Regis item rationabiliter se effoniatur quis, & cum in cuius probatur hoc effoniū, & admittitur, remanebit loquela sine die, donec constiterit eum ab illo seruitio dominii Regis redire, unde hi qui assidue sunt in seruitio domini Regis, ut seruientes ipsius, hoc effonio non gaudebunt, ergo circa eorum personas obseruantur solitus cursus curiæ, & iuris ordo. Sed circa predicta effonia hoc modo distinguendum est. Qui per seruitum domini Regis se effoniari facit aut prius comprehendit eum summonitio unde aduersarius eius querit eum ponere in placitum: aut prius iuit in seruitium domini Regis & postmodum est summonitus. Si vero prius fuerit in seruitio domini Regis: & interim de placito summonitus, indistincte verum est, & obtinet quod superius dictum est. Si prius ponitur quis in placitum

placitum, & postea se facit effoniari p serui-
tum domini Regis, refert vtrum is per mā-
datum domī Regis, vel preceptum genera-
le vel speciale, ex necessitate sit in illo serui-
tio an alias. Si ex precepto domī Regis ad il-
lud seruitium fuerit vocatus: tunc quoque
idem iuris erit quod in superiori casu. Si ve-
ro alias ex voluntate, non ex pcepto domi-
ni Regis in seruitiū ipsius de nouo se inges-
crit, distinguitur vtrū ierit ultra mare in ser-
uitiū illud: an citra remanserit. Si ultra ma-
re, dabitur ei respectus quadraginta dierum
ad minus, qd' si infra illos. xl. dies non redi-
erit: obseruabitur solitus cursus curiæ, et iu-
ris ordo. Et quandocunque in curia appare-
bit vel per se, vel per responsalē, oportebit
eū habere breue domini Regis, ad warrant-
isandum suum effonium de pmissis, quod
incontinenti exhibeat. Si citra mare fuerit
in seruitio domī Regis, tunc in voluntate Iu-
stic' domini Regis erit & in beneplacito,
breuiorem terminū dare ei vel ampliorem
secundum quod viderint domino Regi
expediri dum tamen obseruetur iuris or-
do.

Liber primus.

Cap. 28.

* Cetingit preterea aliquem effoniari in curia per infirmitatem quia quis detinetur in eadem villa cum illuc venerit ad placitum suum prosequendum & tunc considerabitur in curia, quod in crastino veniat, & ita per tres dies continuos expectabitur & ex hac causa respectum trium dierum continuorum habebit qui si tertio die ita se inde effoniauerit: tunc mittentur quatuor milites ad eum, per considerationem curiae ad videndum utrum sit in tali statu quod possit venire ad curiam an non & si viderint quod possit, tunc ei precipient quod ad Curiam veniat et ibi faciat quod facere debet. Et si viderint eum non posse venire, & hoc in curia testati fuerint tunc habebit alium diem rationabile & ita respectum quindecim dierum ad minus.

Cap. 29.

* Est preterea effoniū, quod quandoq; in curia presentatur, scilicet de esse in peregrinatione. Sed distinguendū est, utrum is qui taliter se effoniat fuerit positus inde in placitū antequā iter ipsū arripuerit an non, quod si prius summonitionem inde habuerit: obseruabitur

seruabitur cursus Curie & iuris ordo. Si vero prius inde nullā habuerit summonitione: tunc iterum distinguendum est, vtrū iuerit ad Hierusalē an alium locum. Si versus Hierusalem iuerit is qui se effoniare fac: tūc solet ei dari respect' vnius anni, & vnius diei, ad minus, de alijs vero peregrinationibus solet dñi respectus, pro voluntate domini Regis & bene placito vel eius Iustic', pro longitudine, vel breuitate itineris, prout viderint temperandum.

Cap. 30.

¶ Ponitur autē in breue de summonitione facienda vic'directo, hec clausula, & habeas ibi summonitores & hoc breue ideoq; ab initio querendum est, ad diem datum in Curia, afferente se liti eo qui petit, vtrum vicecomes breue & summonitores ibi habeat, an non: si habeat tunc testata summonitione, procedendū erit in placito, secundū quod præmonstratū est. Si vero illo die presentis non fuerit vicecomes, nec infra quartū diē venerit, vsq; ad quē diem expectandus est tenens ipse, tunc precipietur ei iterū per breue

Liber primus.

breue domini Regis , quod tenentem sum-
moneat de capitali placito, per breue de se-
cunda summonitione , et quod ille veniat
ostenitus, quare per primum breue illa sum-
monitionem non fecerit. Est autem breue de
secunda summonitione, continens breue de
prima summonitione & præterea hanc clau-
sulam. Et tu ipse tunc sis ibi ostensus quare
illam summonitionem ei non feceris, sicut
tibi primum fuit per aliud breue meum , &
habeas ibi hoc breue, & illud aliud breue .
Ad diem autem illum veniens vicecomes : aut
dicit se executum fuisse preceptum domini
Regis, aut confitebitur illud non fuisse exe-
cutum. Si confiteretur se non fuisse executum,
tunc remaneat in misericordia domini Re-
gis, & sic ille qui petit primum diem intelli-
get amissum, & de novo summonendus est
ille qui tenet. Si vero dixerit se summonitio-
nem primam, legitimis summonitoribus fa-
ciendam iniunxit : & ijdē ibi presentes sunt
hoc ipsum cōtentes: tam vicecomes, quam
illi in misericordia remaneant, si primā sum-
monitionē non fecerint, sicut eam facere te-
nebatur. Et primus dies petenti ita erit in
vtilis

tilis Sin autē illi quos vicecomes summo-
nitores nominauerit plentes sint afferentes
hoc eis a vicecomite non fuisse iniunctum:
tunc distinguendum est utrum vicecomes
summonitionem illam eis faciendā iniun-
xerit in Comitatu, sicut semp fieri debet ita
quod si ante comitatum presentetur loque-
la, attachiabitur vñq; ad comitatum: et tunc
plene fieri summonitio, an alio modo. Si in
comitatu hoc eis iniuxerit, et hoc fuerit rec-
te testatum: illi scilicet summonitores in mis-
ericordia remanebunt, quia comitatu in hoc
cōtradicere nō possunt. Si vero extra comi-
tatum minus publice quā fieri deberet, hoc
eis iniuxerit vicecomes, & illi hoc negaue-
rint: vicecomes in misericordia remanebit,
q; p̄ceptū domī Regis ut debet non est ex-
ecut'. Huiusmodi enim publici act', scilicet
summonitiones iniugere, plegios de clamor-
ibus prosequendis, & de stando ad rectum
capere, publice debent celebrari ne si super
his que preparatoria sunt ad expediēda ne-
gocia, fieri posset contentio, ea ipsa effet oc-
casio diutius p̄trahendi negotia. Si vero ad
primum diem summonitores non adsunt
afferentes

Liber primus.

afferentes se legittime fecisse primam summonitionem, & ad primum diē suos habuerint effonatores, qui & eos effonauerint et adiecerint quod summonitionem recte fecerint, tunc primus dies petenti iudicabitur utilis, et illi in misericordia remanebunt, eo quod ad primum diē non aderant ad testificandum summoniti, sicut eis fuit iniunctū nisi primum diem saluare possint per dominum Regem warrantum. Sed notandum quod excusare legittime se possunt summonitores illi, ad primum diem vterq; vel alter, & tunc petenti primus dies similiter adiudicabitur utilis.

Cap. 31.

¶ De absentia tenentis quedā p̄emissa sit que tunc locum habent, quando tenens ipse sūt plegiorum datione, simpliciter est summonitus. Si vero fuerit loqua talis quod tenens ipse plegios inuenierit standi ad rectū, & Iustic' vel comitatus hoc recordati fūrunt (quod cōtingit in ciuili negocio, de fine factō in Curia domini Regis coram Rege vel Iustic' eius non obseruato, et in nouis diligētū) tunc quidē sit tenens ipse ad primum

mum diem necq; venerit, neque se effoniauerit, plegij considerandi sunt in mia domini Regis, et super capitali placito, plegij etiam affortiabuntur, & ita tribus vicibus eo semper absente, in placito illo est procedendum, & si ad tertiam summonitionem non venerit, capietur tenementum ipsum in manum domini Regis, & retinebitur eodem modo quo predeterminatum est, plegijs etiam in mia remanentibus, qui & summonendi sunt quod sint ad certum diem in Curia, audituri inde suum iudicium. Si autem fuerit negotiū criminale, ut de pace domini Regis infracta, tunc secundum iuris ordinē ut in superiori casu erit, & hic procedendum, nisi quia hic rectatus si ad tertiam summonitionem non venerit: capietur corpus eius, plegijs suis remanentibus in misericordia.

Cap. 32.

¶ Expeditis his, que circa absentiam tenentis frequenter solent accidere, de his que de absentia pertinentiis sunt, restat inspicere. Et quidem si ad primum diem non venerit is qui petit, effoniare sese poterit eisdem rationabilibus effonijs, quibus & tenens, & eisdem

Ex statuto
Westmonastico.
ij. Primi. cap.
44. apparet
pluribus
attachamentis
exiisse debuisse
communi lege,
antequam
procederetur
ad districcionem.

Liber primus.

eisdē modis. Quod si non venerit, nec se effonauerit, tunc iuxta considerationē curie dimittetur tenēs sine die si p̄sens fuerit vel per se vel per alium ut debet. Ita tamēt pertens tale recuperare habeat aduersus eum, si iterum inde placitare voluerit, quali modo habere debeat. Et si iterum placitum illud versus eundē velit mouere: quāro quid iuris ibi sit, & qualiter punienda sit illi defalata. Ad hoc autem diuersi diuersis modis respondent. Dicunt enim quidam, qd' non nisi custum & expensas, & primum breue amitteret, loqulam autem non, sed de nouo placitum incipiet. Alij dicunt qd' loqulam versus aduersariū penitus amitteret, sine omni recuperatione, & ppter curiā cōtemptū in misericordia domini Regis similiter remanebit. Alij dicunt quod in misericordia domini Regis erit, de cetero & in Regis beneplacito, utrum velit cum ad illud placitum amplius admittere vel restituere, an nō, & quando. Hec autē simpliciter sufficiunt vbi in quela sine plegiatione pcedit. Si vero ille qui perit, plegios inuenerit de clamore suo psequendo, & diē suum neq; per se neque

que per alium quemcunque seruauerit: tunc
is qui tenet dimittetur sine die et petens il-
lud breue secundū quosdam, & totū custum
amitter, & plegij eius erunt in misericordia
ut supra. Aut secundū alios loquela suā a-
mittet, & plegij. &c. Sed hoc ita obtinet si
loquela sit tantummodo sua, qd' sepius cō-
tingit in ciuilib' negocijs. Verū si fuerit lo-
quela non tantum sua sed etiam dom' Regis,
ut in criminali negocio de pace domini Re-
gis infracta, tunc quia loquela illam non
nisi sibi amittere potest, imo etiā illā prose-
qui tenetur, corpus eius decetero in prisonā
mittetur, & saluo custodietur: donec appellū
suum prosequi velit. Et plegij eius præterea
in misericordia remanebunt.

Cap. 33.

¶ Quandoq; contingit ut unque abesse &
tunc in voluntate dom' Regis vel eius iustic'
erit si voluerint versus ut unque cōtemptū
Curia, vel falsum clamorem prosequi.

Liber.

*Liber secundus de his
que solent contingere circa vel
statim post ingressum litis, & de diraciona-
tione tenementi per duellum vel per mag-
nam assilam, & de championibus, & de his
que pertinent ad duellum, vel
magnam assilam.*

Capitulo. I.

Troque autem litigan-
tiū presenti in Curia et
petente clamante tene-
mentum petitum pote-
rit tenens petere visum
terræ. Sed ad hoc ut
detur ei inde respectus:
distinguitur utrum is qui tenet, habeat plus
terre in villa illa vbi terra illa que petitur est,
an non. Et si plus ibidem non habuerit, nul-
la dabatur ei inde dilatio, fin autem plus
terre ibi habuerit: tunc dabatur ei inde res-
pectus, & aliis dies ei ponetur in Curia &
cum ita recessum fuerit a Curia, ad tria effo-
nia rationabilia poterit tenens recuperare
de

de nouo, & precipietur viā illius prouincię
vbi tenemētū illud est, quod mittat liberos
homines de Comitatu suo ad videndū ter-
ram illā per hoc breue. Cap. 2.

¶ Rex vicecomiti salutē, precipio tibi qd³
sine dilatione mittas liberos homines, &
legales, de visineto de illa villa ad videndū
vnā hidā terrę in villa illā quā. N. clamat
versus. R. & vnde placitum est inter eos in
Curia mea, & habeas quatuor ex illis, corā
me vel Iustic' meis, eo die ad testificandum
visum suū & quē diem ei posuerunt. T. &c.

Cap. 3.

* Post tria effonia rationabila visū terrę
comitantia, utroque litigantium iterum ap-
parente in Curia, petens ipse loqueland suā
& clameum ostendat in hunc modum. Petō
versus istū. H. feodū dimidij militis vel du-
as carucatas terrę, in illa villa, sicut ius meū,
& hereditatem meam, vnde pater meus vel
auus meus fuit seifit' in dominico suo sicut
de feodo, tempore Regis Henrici primi, vel
post primam coronationem domini Regis,
& vnde cepit commoda ad valentiā quin-
que solidorū ad minus, vt in bladis & senit

&

Liber secundus.

& alijs commodis: & hoc prōptus sum probare per hunc liberum meum hominem I.
De vita & audiū non exigitur hodie iurandum statuto vv. primi. cap. 40.

& si quid de eo male contigerit, per illum vel p illū tertiu (& quot voluerit ita poterit nominare, sed vnuſ tantum vadibit duellū) qui hoc vidit, vel audiuit (vel p alia verba sic) & hoc paratus sūprobare, p hunc liberum hominem meum. I. cui pater ſuus iunxit in extremis agēs, in fide qua filius tenetur patri, quod ſi aliquando loquela de terra illa audiret, hoc diracionaret ſicut id quod pater ſuus vidit et audiuit. Audita vero loquela & clameo petentis: in electione iphius tenentis erit ſe versus petentē defendere, per duellū, vel ponere ſe inde in magnam affiſam dōmini Regis, & petere recognitionem quis eorum maius ius habeat in terra illa. Si vero per duellum defendere voluerit: tenetur tunc defendere ius iphius petentis de verbo in verbum ſicut versus cum ostendit vel per ſe vel per aliquem hominem alium idoneum. Sed nota quod postquam duellum inde fuerit vadiatum, oportebit cum qui tenet terram defendere per duellum et non de cetero poterit ſe inde

inde in assisam ponere. Et post vadiationem duelli, poterit iterū se tribus vicibus rationabiliter effoniare continuis, ex persona sui ipsius. Et alijs tribus vicibus ex persona championis sui. Factis autem omnibus effonijs que recte fieri possunt: antequam duellum inde teriatur, necesse habet petens ut in curia appareat, & championē suum ibi habeat promptum ad pugnandum. Nec sufficiat eum alium tunc demum producere championem, quam vnum eorum super quos posuit diracionationem. Neque enim alium pro eo poterit cambiare post primam vadiationem. Si vero is qui duellū vadavit interim pendente lite obierit. Si morte naturali, & hoc fuerit per visinatum declaratum ut semper fieri debet, si de hoc dubitetur: poterit petens ad vnum eorum super quos posuit diracionationem suam primo recuperare, vel ad alium idoneum, etiam si nullum alium nominauerit dum tamen inde sit testis idoneus, & sic de nouo placitū incipietur. Si vero sua culpa interierit: loquela ita dominus amitter. Item quero utrum championus petitoris, alium loco suo possit ponere

C. j.

in curia

Liber secundus.

In curia ad faciendam diracionationē, quā ille suscepérat loco suo. Evidēt secundum ius & consuetudinem regni antiquam: non licet nisi filium suum legittimum. Et nota quod talis debet esse campio petentis: q̄ sit & esse possit inde testis idoneus. Nec in propria persona sua licebit ipsi petitori prosequi appellum suum, quia id fieri non possit nisi per testem idoneum audientem, & videntem. Defendens autem defendere se poterit vel per seipsum si voluerit, vel per aliū ad hoc idoneum, si per alium se defendere elegerit. Si vero championem produxerit, & ille interim moriatur quid juris ibi sit. Vtrum is qui tenet possit se per alium defendere, an loquela suā debeat amittere, an tantum seipsum. Hic distinguendum est ut prius. Nota etiam quod campio defendens nō poterit loco suo in curia alium ad defensionem illam suscipiendam producere, nisi filium suum legittimum. Contingit autem multociens, quod campio conducticius in curia producitur promercede ad diracionationem faciendam. Et si contra illius personam excipiat pars aduersa: dicens eum

eum minus idoneum propter hoc quod premi-
um inde accepit ad diracionem illam
faciendam. Et hoc paratus est probare versus
eum si id negare voluerit: aut per se, aut per a-
lium, videlicet ubi inde premium accepit: Sup-
hoc audiet & remanebit principale duellum.
Si vero super hoc conuictus fuerit & perdu-
ellum victus fuerit capio potentis, rursum domi-
nus suus loquela tuam amitteret. Et ille capi-
pio tanquam vicitus, omnem legem terre amitteret.
Scilicet quod de cetero nunquam admittetur
in curia ut testis, ad diracionem pro aliquo
allo per duellum de cetero faciendam pro
semetipso autem, poterit vel corpus suum de-
fendendo, vel atrociter iniuriis sui proprii cor-
poris prosequendo, ut de pace domini Regis
intracta. Ius etiam suum versus aliud per du-
ellum defendere poterit de feodo & hereditate
sua. Finito autem duello: pena sexaginta
solidorum imminabit victo, nomine recre-
antis. Et Preterea legem terre amitteret. Et
si defensor vicitus fuerit, dominus eius ter-
ram petitam cum fructibus & commodis
tempore se sine in feodo illo inuenitus amitteret,
nunquam de cetero in curia inde audiendus.
Ea enim que in curia domini Regis per du-

C.ij.

ellum

Liber secundus.

ellū semel fuerint terminata negotia, perpetuam habent firmitatē. Et deinde vicecomiti precipietur, ut victori terram diracionatam habere faciat, et eum inde in seisi-
nam mittat, per tale breue.

Cap. 4.

¶ Rex vicecomiti salutem precipio tibi, quod sine dilatatione seisi-
nas M. de una hida terre in illa v.lla, de qua placitum fuit inter
ipsum & R. in curia mea, quia illa hida terre
adiudicata est ei in curia mea: per finem du-
elli. Teste Ranulpho. &c.

Cap. 5.

¶ Et hec ita si petens obtinuerit in duello. Si vero idē victus fuerit per championem suum victū, sūc tenens quietus clamabitur de eius clame sine recuperatione eiusdē petē-
tis. Hec de duello vbi tenens se per duellum
defendere voluerit, vel elegerit cōtra petē-
tem.

Cap. 6.

¶ Si autem in magnam assīsam domini Regis se ponere maluerit is qui tener, aut
petens similiter se in assīsam inde ponet, aut
non. Si semel concesserit petens in curia,
quod se inde in assīam se ponet. Et hoc ver-
bo coram Iusticijs in banco sedentibus ex-
presserit,

presserit, de cætero non possit resilire, sed per assilam illā oportebit cum perdere, vel lucrare. Si vero in assilam magnam se posse noluerit, tunc oportebit cum aliquam causam mōstrare quare assilā inter eos inde esse non possit, quemadmodum si fuerint consanguinej, et ex eodem stipite parētele, vnde hereditas ipsa mouetur. Et si hoc pertinet obiecerit: tenens vero hoc ipsum confitebitur aut non. Si vero hoc in curia concesserit: remanebit eo ipso assilā, ita quod per verba placitabitur & terminabitur in curia ipsa negotium, quia tunc legitime inquiretur quis eorum propinquior sit ipsi stipiti, & ita heres iustior. Et per hoc diracionabit ius suum bæres propinquior, nisi adversarius in curia dicere poterit, quare ius suum ille alias vel ad tempus, vel perpetuo amiserit, vel aliquis antecessor suis, veluti si donauerit, vel vendiderit, aut escambiauerit, vel alio modo rite alienauerit, aut si per feloniam ille vel antecessores eius in uniuersum amiserint ius suum vnde latius inferius tractabitur. Et sic super aliqua istorum articulorum arrestetur loquela: poterit ex-

C. iij.

incidenti

Liber secundus.

incidenti per verba hinc inde proposita, ad duellum recte peruenire. Verum si omnem parentelam inter se, et petentem defendenterit is qui se in assilam posuit: Vel saltem quod de eodem stipite non sint de quo mouetur hereditas, tunc decurrentum est ad communes eorum consanguineos, qui ad hoc vocandi sunt ad curiam, ut per eos disquiratur eorum parentela. Qui si concorditer affirmauerint eos descendisse de eodem stipite, unde mouetur hereditas eorum super hoc stabitur assertioni. Sed si alter adhuc litigantium perinsciter contradicat: Decurrentum erit ad vicinetum, cuius cum consanguineis super hoc omnino acquiescendum est testimonia. Idem quoque fieri si parentes ipsius inueniantur discordes, quia tunc stabit verdictio vicineti. Facta autem inquisitione, certissime si inuenti fuerint et probati ex eodem stipite unde mouetur hereditas descendisse, cessat quidem assisa, & per verba ut predixi procedet loquela. Sin autem constiterit curia & Iustic' domini regis contrarium, tunc petens qui hoc obiecit, scilicet quod esset de eodem stipite ut assilam malitiose adimeret loquclam

loquela suam amitteret. Nullo autem interveniente quare assisa esse non debeat: tunc per eam tam finaliter quam per duellum terminabiter negotium.

Cap. 7.

¶ Est autem magna affisa regale quod-dam beneficium, clementia principis de consilio procerum populis indultum, quo vitæ hominum & status integrati, tam salubriter consulitur, ut in iure quod quis in libro soli tenemento possidet retinendo duelli casum declinare possunt homines ambiguum. Ac per hoc contingit insperate & premature mortis ultimum euadere supplicium, vel saltem perhenas infamie obprobrium illius infelli & inuericundi verbi quod in ore victi, turpitur sonat consecutuum. Ex æquitate autem maxima: prodita est legalis ista institution. Ius enim quod post multas & longas dilatationes, vix evincitur per duellum: per beneficium istius constitutionis, commodius & acceleratius expeditur. Affisa enim ipsa tot non expectat effonia, quo duellum ut ex sequentibus liquebit. Ac

C. uij.

pgx

Liber secundus.

per hoc & laboribus hominum parcitur, &
sumptibus pauperum. Preterea, quanto
magis ponderat in iudicis plurium idone-
orum testimoniis, quam viuis tantum;
tanto maiore aequitate nascitur ista constitu-
tio, quam duellum. Cum enim ex viuis iu-
ratis testimoniis procedat duellum. Duode-
cim & minus legalium hominum exigit ista
constitutio iuramenta. Peruenit autem
ad assilam ipsam hoc ordine. Quare is qui
se in assilam posuit ab initio, perquirit bre-
ue de pace habenda, ne de cetero ab adver-
sario ponatur in placitum per breve, quo
prius inter eos placitum fuit de tenemento
vnde tenens posuit se in assilam.

Cap. 8.

Rex Vice comiti salutem prohibe. N. ne
teneat placitum in curia sua quod est inter
M. et R. de vna hida terre in illa villa, quam
idem R. clamat versus prefatum M. per bre-
ue meum nisi duellum inde vadiatum fue-
rit, quia M. qui tenens est, posuit se inde in
assilam meam, et petit recognitionem fieri,
quis eorum maius ius habeat in terra illa.
Teste. &c. Si vero placitum fuerit de servitio,
vnde

vnde ille qui tenet, ponit se in assilam quod facere licet: tunc tale erit breue,

Cap. 9.

Rex Vicecomiti salutem prohibe N. ne teneat placitum in curia sua quod est inter M. et R. de seruitio octo solidorum, et vnius sextarij mellis, et duabus stikis Anguillarū quæ prefatus M. exigit a prefato R. de seruitio annuo de libero tenemento suo, quod de eo tenet in illa villa, de quo tenemento idem R. recognoscit se debere ei octo solidos per annum pro omni seruitio, nisi duellum inde vadiatum fuerit, quia R. a quo seruitum exigitur ponit se inde in assilam mesam, et petit recognitionem vtrum inde debat per annum octo solidos, pro omni seruitio: vel octo solidos, et insuper vnu sextariu mellis, et duas stikas anguillarū. Teste. &c.

Cap. 10.

Per talia autem brevia, pacem perquirit is qui tenet, et in assilam se ponit donec aduersarius ad curiam veniens, aliud breue perquirat, ut per quatuor legales milites de comitatu, et de visineto, eligantur duodecim milites legales de eodem visineto, qui super

Liber secundus.

super sacramentum suū dicant uter litigantium maius ius habeat in terra petita. Breue autem de quatuor miliibus summonendis tale est.

Cap. 11.

¶ Rex Vicecomiti salutem. Summone per bonos summonitores, quatuor legales milites de visineto de Stocke, quod sint ad clausum paschę, corā me vel Iusticijs meis apud westmonasterū ad eligendū super sacramentum suū xij. legales milites de eodem visineto: qui melius veritatē sciāt ad recognoscendū super sacramentum suum, vtrum M. an R. masus ius habeat in vna hida terre in Stoke, quam M. clamat versus R. per breue meum, & vnde R. qui tenens est posuit se in affitam meā & petit recognitionē fieri quis eorū maius ius habeat in terra illa, & nomina eorū imbreuiari facias. Et summone per bonos summonitores R. qui terram illam tenet: quod tunc sit ibi auditurus illā electionem, et habeas ibi summonitores &c. T.

Cap. 12.

Ad diem illum poterit se tenens effoniare, et iterum ad tria rationabilia effonia recuperare

cuperare, quod videtur recte posse fieri quia
ut in superioribus dictū est, quotiens aliquis
in Curia apparuerit. Et ibi facit quod de
iure facere debet: iterum de nouo ad es-
sonia sua recuperabit. Sed tunc ita eue-
niat, vel euenire poterit, quod tot vel plu-
ra essonia interuenire poterint per mag-
nam assūtam, quod per duellum quod pre-
missis non est consonum. Esto enim
quod tenens ipse tribus vicibus se posuit
essonare continuis, contra electionem du-
odecim militum, per quatuor milites fa-
ciendam, post tria illa essonia, eo ad cu-
riam veniente aliquis vel aliqui illorum
quatuor militum eodem die se poterint es-
sonare. Et si hoc, poterit iterum tenens
post eorum essonia se de nouo essonare.
Et ita vix aut nunquam assūta ad effec-
tum perduceretur. Sed nota quod appa-
rentibus in Curia quatuor militibus die
sibi prefixa, paratis due decim alios elige-
re, de hoc ex equo prodita est quedam con-
stitutio, iuxta quam de consilio curiae ita so-
let res expediri: quod siue venerit siue non,
is qui tenet: nihilominus per illos quatuor
milites

Liber secundus.

milites : et super eorum sacramentum, fieri
electio duodecim. Verum quia si presens esset
tenens ipse, contra aliquem vel aliquos eo-
rum duodecim iuste aliquid forsitan posset
excipere, et super hoc in curia audiretur. De
consilio et absenti inde satisfaciendo non
tantum duodecim eligentur, sed tot etiam,
ut sine omni contradictione & causatione
possit absenti cum redierit latifieri. Excep-
tum autem possunt Iuratores ipsi eisdem modis
quibus & testes in curia Christianitatis iuste
repelluntur. Preterea notandum quod si ve-
nerit is qui se posuit in magnam assidam, li-
cet non omnes illi quatuor milites venerint,
de consilio et communi assensu litigantium
per unum etiam illorum quatuor militum
poterint illi duodecim milites eligi adhibi-
tis illi duobus vel tribus militibus alijs de
eodem comitatu, si in curia fuerint inuenti:
licet ad hoc non fuerint vocati : ad maiorem
autem cautelam, et ad omnem cauillatio-
nem deuitandam : solent sex vel plures mi-
litates ad curiam ipsam ad electionem facien-
dam vocari. Ad hec autem taliter expedi-
enda. Plus profuit sequi curie consilii quam
iuris

juris & curie cursum consuetū seruare, vni-
de prouidentie committitur & arbitrio do-
nini Regis, vel eius Iusticijs rem istam vtili-
us & equius temperare.

Cap. 13.

* Poteſt autem quis ſe ponere in affiſam deſeruatio, de terra, & de ſuper de deman-
diſeruitij, & de iure aduocationis alicui' ecclesiæ, non ſolum verſus extraneum, ſed etiam verſus dominum: ſcilicet ut cognof-
catur quis eorum videlicet, vtrum dominus maius ius habeat hanc retinendi in domini-
co, an vassallus tenēdi hanc de eo. Facile eſt autem inde formare breuia iuxta diuerſa negotia.

Cap. 14.

* Facta elecione duodecim militum Summonendi ſuntilli, ut ad curiam veniant parati ſuper ſacramentum ſuum dicere quis eorum ſcilicet an tenens an petens, maius ius habeat in ſua demanda. Et per tale breue fiat summonitio.

Cap. 15.

* Rex vicecomiti ſalutem. Summone per bonos summonitores, illos duodecim mi-
lites R. & N. & ſic de ſingulis quod fint eo die

Liber secundus.

eo die coram me vel Iusticijs meis ad locū
illum parati: sacramēto recognoscere , vtrū
R. vel N. maius ius habeat in vna hida terū.
vel in alia re petita quan: predictus R. qui
clamat versus predictū.N. & vnde predi-
tus N. qui rem illā tenet posuit se in assisam
nostram, & petit inde recognitionem quis
eorum maius ius habeat in re petita & in-
terim terram illam vel tenementum ipsum
vnde exigitur seruitiū: videant & summo-
ne per bonos summonitores N. qui rem ip-
sam tenet quod tunc sit ibi auditurus illam
recognitionem.

Cap. 16

¶ Die autem duodecim militibus pre-
fixa ad recognitionem faciendam, siue ve-
nerit is qui tenet siue non, sine delatione re-
cognitio ipsa procedat. Nec valebit ei es-
sonium quippe cum eius presentia non
sit necessaria: quin sine eo possit fieri re-
cognitio , cum si presens esset nil dicere
possit quare remaineret , qui iam in curia se
in assisam posuit. Secus tamen est de ab-
sentiā petentis: quia si se effoniauerit, rema-
net assisa eo die et aliis dies dabitur in cu-
ria: * Quia perdere potest quis propter de-
faltam

saltā lucrari vero nemo potest omnino ab-
sens. Cap. 17.

* Procedente autem assisa ad facien-
dam recognitionem ipsam, aut bene no-
tum est ius ipsum ipsis juratoribus om-
nibus, aut quidam sciunt & quidam ne-
sciunt, aut omnes ignorant. Si nulli eorum
rei veritatem inde sciuerint. Et hoc in cu-
ria super sacramentum eorum testati sint
sive fuerint, ad alios decurrentum erit, do-
nec tales inueniantur qui rei veritatem in-
de scierint. Sin autem quidam eorum rei
veritatem sciant, quidam non reiectis igno-
rantibus: alij quidem vocandi sunt ad cu-
riam, donec duodecim ad minus reperian-
tur inde concordes. Item si quidam eo-
rum dixerint pro uno, quidam pro alio li-
tigantium: adiciendi sunt alij donec duode-
cim ad minus in alter utram partem con-
corditer acquieuerint. Iurate autem quilibet
eorum debet qui ad hoc vocati sunt
quod non falsum inde dicent nec veritatem
tacebunt scienter ad scientiam autem eo-
rum qui super hoc iurant inde habendā ex-
igitur quod per proprium visum suum &
auditum illius rei habuerint notitiam vel
per

Liber secundus.

per verba patrum suorum & per talia quibus fidem teneantur habere ut proprijs.

Cap. 18.

* Cum autem apparuerint duodecim milites ad recognitionem ipsam faciendā, de rei veritate certis: tunc procedat assisa recognitura quis eorum vel petens vel tenens maius ius habeat in re petita. * Quod si dixerint ipsi tenentem manus ius inde habere: vel alia dixerint per que sufficienter constet domino Regi, vel Iustic' suis quod idem maius ius habeat in terra petita, tunc quidem per considerationem curie dimitetur ipse quietus, a clameo petentis imperpetuum. Ita quod petens ipse, de cetero nūquam inde audietur in curia cum effetu. Lites enim per magnā assisam domini Regis legitime decise: nulla occasione rite resulcitantur imposterum. Sin autem per assisam ipsam pro petente fuerit iudicatum in curia tunc aduersarius suus terram pettam amittet cum fructibus & commoditatibus omnibus in terra ipsa tempore scisine inuentis eidem restituendam.

Cap. 19.

* Pena autem in hac assisa temere iuratum

tium ordinaria est, & ipsi regali institutioni eleganter inserta. Si enim ipsi iuratores perjurasse in curia fuerint legitime cōdicti, vel in iure confessi omnibus cōtallis & rebus mobilibus spoliabuntur, domino regi eisdē applicandis, de clementia autem principis maxima: salu*s* eis tenementis solis liberis, preterea in Carcerem detrudētur & ibi per annum ad minus in prison i detinebūtur insuper de cetero legem terre amittēt esppetuam infamie notā, inde merito incurrit. Quæ pæna ideo recte instituta est, ut quolibet ab illicita prestatione sacramēti in tali casu, coercent similitudo supplicij. Notandum etiam quod nunquā potest esse duellū vbi assisa nequit esse nec ecclōuerso. Mitteatur autem petens si adiudicetur ei tenementū ad vicecomitē illius prouincię vbi tenementum est, ad scisnā suam recuperandum per hoc breue.

Cap. 20.

¶ Rex vic' salutē precipio tibi qd' sine dilatione scisias. N. de vna hida terre in villa illa quam petit versus. R. vnde idem. R. posuit se in assisam meam quia idem. R. diracionauit

D. j. terram

Liber secundus.

terram illam in curia mea per recogniti-
onem. T. &c.

Cap. 21.

¶ Si vero reperiantur nulli milites de vi-
neto nec in comitatu ipso qui rei veritatem
inde sciant quid iuris erit? Num quid eo ip-
so obtinebit is qui tenet versus potentem?
Quod si hoc ita est, ergo petens ipse ius su-
um si quod inde habuerit amittet super hoc
etiam potest procedere dubitatio. Esto e-
niam quod duo vel tres legales homines vel
plures sunt dum tamen pauciores sint duo-
decim, qui se testes huius rei faciant & se
ad id diracionandum offerant in curia si fu-
erint eius aetatis, quod per duellum diraci-
onem facere possint: & omnia verba
in curia presentent per que solet duel-
lum considerari in curia, nun quid
super hoc audietur aliquis
eorum quere.

Hic

Hic incipit liber tertius
 de warrantis & de duobus do-
 minis per quorum alterum se ad-
 vocat petens & per alterum tenens.

*

Capitulo. I.

Ordo placitandi in curia qui obseruatur, si est quē prediximus quando eius qui tenet presentia solummodo necessaria est & non alterius, ad respondendū inde. Exigitur autē tā presentia alterius quam tenentis, si idem dicat in curia, rem petitā non esse suā sed eam tenere ut sibi cōmodatam, vel sibi locatā velim vadimur datam, vel suę custodię cōmendatā, vel aliquo alio modo sibi, tamē ut alienā deputatā aut si rem illā suam dicat esse, sed tamē inde aliquē warrantū habere; ut ex ei^o donatione, vel vēditione, vel in escambiu datione, vel ex aliqua huiusmodi causa rem ipsā habeat. Si vero dicat in curia, rē suā non esse sed alienam, tunc ille cuius eam esse dixerit, sumonebitur sed per aliud breue consumi-

D.ij.

le,

Liber secundus.

terram illam in curia mea per recogniti-
onem. T. & c.

Cap. 21.

¶ Si vero reperiantur nulli milites de vi-
sitione nec in comitatu ipso qui rei veritatem
inde sciant quid iuris erit? Num quid eo ip-
so obtinebit is qui tenet versus petentem?
Quod si hoc ita est, ergo petens ipse ius su-
um si quod inde habuerit amittet super hoc
etiam potest procedere dubitatio. Esto e-
niam quod dum vel tres legales homines vel
plures sunt dum tamen pauciores sint duo-
decim, qui se testes huius rei faciant & se
ad id diracionandum offerant in curia si fu-
erint eius aetatis, quod per duellum diraci-
onationem facere possint: & omnia verba
in curia presentent per que solet duel-
lum considerari in curia, nunquid
super hoc audietur aliquis
eorum quere.

Hic

Hic incipit liber tertius
 de warrantis & de duobus do-
 minis per quorum alterum se ad-
 vocat petens & per alterum tenens.

Capitulo. 1.

Ordo placitandi in curia qui obseruatur, is est quē prediximus quando eius qui tenet presentia solummodo necessaria est & non alterius, ad respondendū inde. Exigitur autē tā presentia alterius quam tenentis, si idem dicat in curia, rem petitā non esse suā sed eam tenere ut sibi cōmodatam, vel sibi locatā velim vadīum datam, vel suā custodie cōmendatā, vel aliquo alio modo sibi tamē ut alienā depūtata aut si rem illā suam dicat esse, sed tamē inde aliquē warrantū habere; ut ex ei^o donatione, vel vēditione, vel in escambiū datio-
 ne, vel ex aliqua huiusmodi causa rem ipsā habeat. Si vero dicat in curia, quē suā non esse sed alienam, tunc ille cuius eam esse dixerit, sumonebitur sed per aliud breue consimi-

D.ij.

le,

Liber tertius.

Ie, & sic de novo versus eum incipiet placentum, & cum tandem in curia apparuerit aut similiter dicet rem suam esse, aut suam non esse. Si vero dicat rem suam non esse, tunc is qui eandem suam fuisse in Curia prius asseruerat, terram illam eo ipso sine recuperatione amitteret, & summonebitur ille ut veniat in curia auditurus inde iudicium suum, & sic siue ipse venerit, siue non, se sinam recuperabit aduersarius. Cum vero aliquis inde warrantum vocauerit in curia is qui tenet, tunc rationabilis dies ponetur ei in curia ad habendum ibi warrantum suum: & ita ad tria effonia de novo recuperare poterit ex persona propria, & ad alia tria ex persona sui warranti tandem vero apparente eo in curia qui vocatus est inde warrantus, aut rem illam ei warrantisabit, aut non. Si ea warrantisare volverit, tunc cum eo omnino placitabitur ita quod de cetero sub eius persona, omnia que ad placitum ipsum exiguntur procedent verum si ante hoc se effoniauerit, per effonium suum non poterit se defendere is qui vocauit eum warrantum, qui per absentiā suā ponatur in defacta verū sūp̄sens in curia de warranto ei defecelit quod ad warrantū traxerat tunc inter

ter eos omnino placabitur ita qd' per verba hinc inde proposita , potent ad duellum inde perueniri, siue suam cartā inde habuerit siue non , is qui eius vocavit ad warrantū dum tamen tellem idoneum inde ad dirationationem faciendam habuerit , qui & hoc dirationare voluerit. Et nota quod cum constiterit eum qui trahitur, ad warrantū, debere ei warrantizare rem illam , decetero non poterit eam perdere is cui warrantizare debet eam,quia si res illa in curia dirationetur tenebitur ei ad competens es- cambium si habuerit unde id facere possit.

Cap. 2.

* Contingit autem quandoque , quod is qui vocatus est warrantus in Curia nolit ad Curiam venire ad warrantizandum ei rem ipsam vel ad demonstrandum ibi qd' eam illi warrantizare non debet. Ideoq; ad peritio- nem eius qui eum inde vocavit warrantum de consilio & beneficio Curie, iusticiabitur ad id faciendum , & per tale breue inde sum- inonebitur.

Cap. 3.

Rex Vicecomiti salutem summone per
D. iij. bonos

Liber tertius.

bonos summonitores N. quod sit coram me vel Iustic' meis ibi eo die ad warrantizandum. R. vna hidā terrae in villa illa quā clamat de dono eius vel de dono. M. patris sui si eam illi warrantizare voluerit: vel ad ostendendum quare illi eā warrantizare non debet, & habeas ibi summonitores, & hoc breue T. Ranulpho &c.

Cap. 4.

* Die autē statuta, aut poterit se effoniare warrantus, aut nō, si non, sunc denegatur, ei ius quod alij cōceditur sine culpa sui, qd' est inconueniens, & etiā videtur iniquū, * si vero se effoniare poterit, esto quod tribus vicibus recte se effoniauerit, & tertio secundum ius & consuetudinem Curię consideretur quod ad quartum diē veniat vel responsale mitiat qui si ad illum diem neq; venerit, neque responsalem miserit, quęro quid turis ibi sit? Quia si caperetur tenementum in manum domini Regis hoc videretur iniquū & contra ius ipsius tenentis cum ipse inde non fuerit iudicatus in defalta. Si vero id non fiat, tunc videbitur, ius ipsi' potentis, si qd' inde habuerit, iniuste differri. Et quidem ita fiet secundū ius et consuetudinem Regni, quia

Si alius terram ipsam : vel scismā ipsius terre per defaltam warranti sui amiserit, warrantus inde ei tenebitur ad competens es- cambium; Et per hoc distingi poterit ad curiam venire , & tenementum ipsum warrantizare, vel aliquid monstrare quare warrantizare non debet.

Cap. 5.

* Contingit etiā quandoque , quod is qui tenet licet warrantum habeat in curia, nullum vocat warrantum sed ius tamen ipsius petentis, per se omnino defendit. Sed si hoc fecerit , & terram illā amiserit per duellum, nullum recuperare de cetero habebit inde versus warrantum. Sed secundū hoc queri potest , si per duellum se defendere poterit sine assensu & presentia warranti & utrum se inde in assilam magnam domini Regis, preter assensum et presentiam warranti ponere poterit. Et quidem per assilam potest se defendere pari ratione ac per duel-

D. iiii. Cap. 6.

Liber tertius.

Cap. 6.

* Solet præzera plerunque differri, negotiū per absentiam dominorū quando scilicet petens ipse, clamat tenementū petitū pertinere ad tecū vnius, et is qui tenet, dicit se idem tenere de feodo alterius dominorum, & tunc summonendus est uterque dominus inorum illorum ad curiam ut illis præteribus loquela illa audiatur et debito modo terminetur, ne illis absentib⁹ iniuria aliqua inferri videatur ad d. ē autem qua summoniti sunt ad curiā venire, poterit se uterque eorū aut eorum alter licite effoniari, et tribus vicib⁹ solito more. * Esto ergo quod tribus vicibus effoniato domino tenentis, considereretur qd⁹ ipse ad curiā veniat vel responsū mittat, qui si nec tunc venerit neq; responsalem miserit, considerabitur quod tenens ipse inde respondeat & defensionem inde suscipiat & si per defensionem vicerit, sibi quidē terram illā retinebit, & seruitium dom⁹ Regi de cetero inde faciet quia dominus suus seruitium suū per defaltā suam amitteret, donec veniat, & ibi faciat qd⁹ inde facere debet, eodē modo poterit dominus ipsius

ipius petentis se effoniare, quo demū appa-
rente in curia, quero utrum domin' tenen-
tis possit iterum de nouo se effoniare. Et
quidē poterit, donec semel in curia apparu-
erit, quia tunc oportebit eū dicere aliquid,
quare non oportebit eum amplius expecta-
re; Et hoc similiter tenendum est circa per-
sonam alterius dominorum, si vero post tria
effonia sua absens fuerit, dominus petentis,
quero quid iuris ibi sit, equidem si se inde
pri' effonauerit, capiētus effoniatores ipsi,
et corpus ipsius petentis attachabitur prop-
ter curiæ contemptum, et ita distingetur
ad curiam venire, ut ibi audiatur, quid inde
dicere velit.

Cap. 7.

* Si vero præsens vterq; fuerit dominorū
dominus ipsius tenentis aut warrantizabit
quod terra illa petita de feodo suo sit, aut id
negabit. Si id warrantizauerit, tunc in eius
voluntate erit, defensionē inde fuscipere, aut
eam tenenti committere, et utrum istorum
fiat, saluum erit ius utriusque, scilicet, tā ip-
sius domini, quā tenentis, si in placito vene-
rint si vero vici fuerint dominus seruitū, &
tenens

Liber tertius.

tenens terrā illam sine recuperatione amitteret; * Si vero dominus ipius tenens in curia presens, de warranto ei defecerit, poterit inter eos placitū conuerti. Si dicat tenens dominum suum de warranto in iuste ei deficere, & ideo in iuste, quia inde ei fecit seruitium nominatum & tantum, tanquam domino illius feodi vel antecessores sui ei vel antecessoribus suis & de hoc habeat auditentes, & videntes, & aliquem idoneū testem ad diracionationem inde faciendam, vel aliam idoneam, & sufficientē probationem iuxta considerationem Curie faciendam.

Cap. 8.

* Circa personā domini petentis, simili modo distinguendū est. Eo enim apparente in curia, aut terrā petitam ad feodum suum clamat, aut non. Et ita si clameum petentis warrantizauerit, & terram illam ad feodum suum clamat, in eius voluntate erit, aut se ad diracionationem petentis tenere si hoc elegerit, aut per se ius suum, versus aliū diracionare, salvo iure utriusque illorum scilicet ipius, quā petentis, si viceerint. Si vero vici fuerint, uterque illorum inde erit perdens. Si vero clameū ipius petētis minime warrantizauerit,

rantizauerit, tunc is qui cum inde in Curia ad warrantum vocauerit, in misericordia domini Regis remanebit propter falsum clamorem suum.

*Liber quartus de aduo-
cationibus Ecclesiarum.*

Capitulo. 1.

Lacitum de aduoca-
tionibus ecclesiarum
moueri solet tum ec-
clesias ipsis vacantibus,
tum non vacantibus.
Cum itaque ecclesi-
am aliquam vacare co-
tigerit, & is qui se ad-
uocatum Ecclesiz illius gerit ad ean-
dem Ecclesiam personam presentauerit si
quis eius presentationi contradixerit, & ip-
sam presentationem clamauerit, distin-
guo utrum fiat contentio super ipsa aduo-
catione

Liber quartus.

cationē id est super iure ipso præsentandi personam an super ultima presentatione, id est super scilicet iuris præsentandi personā. Si super ultima presentatione tantum hat cōtentio, ita qd' is qui clamat dicat se vel aliquem antecessorum suorum, ultimā habuisse inde donationem & presentationem, tunc per assūmē ad aduocationibus ecclesiarum proditam: loquela illa tractabitur & summonēbitur inde assūmē ad recognitionē inde faciendam scilicet quis aduocatus tempore pacis ultimā in persona mortuam & ecclesiā illam presentauerit. Et de hac assūmē pleniū inferius cum alijs recognitionib' dicetur. Ille autē qui per assūmē ipsam ultimā presentationem in curia diracionauerit: eo ipso scilicet presentationis ecclesiā vacantis super qua cōtentio est, diracionauit ita quod personā ad eandem ecclesiā licite præsentabit salvo iure, & clameo petētis super iure aduocationis. Si vero ius aduocationis tantū petatur, tūc is qui petit, adicies se vel aliquē antecessorum suorum habuisse ultimā præsentationē illius ecclesiā, vel aduersariū suū vel aliquē ex antecessoribus eius aduersarij habuisse

habuisse eandem presentationē cōcedet, vel dicet q̄ aliquis tertius eam habuerit vel qd̄ nesciat quis vltimā presentationē habuerit quicquid autem istorum dicat, aduersario clamante vltimā presentationē ex persona sua, vel ex persona alicuius antecellorum suorum procedet semper recognitio super iure presentandi nisi in uno solo predictorum casum quando scilicet is qui petit concedit aduersario quod ille vel aliquis antecellorum suorum vltimam inde presentationem habuerit, tunc enim sine recognitione vnam personam presentabit ad min'. diracionata utē vltima presentatione per assilam, vel alio modo legittime, & persona ad eius presentationem qui diracionauit in curia, in ecclesia ipsa iustitiat: tunc is qui super iure aduocationis placitare voluerit tale breue habebit.

Cap. 2.

¶ Rex vic' salutē, prēcipe N. quod iuste & sine dilatione dimitat R. aduocationē ecclēsiae in villa illa quā clamat ad se pertinere & vnde queritur qd' ipse iniuste ei deforciat &

Liber quartus.

& nisi fecerit: summone per bonos summo-
nitores eum quod sit ea die ibi coram no-
bis vel Iustic' nostris ostensurus quare non
fecerit. Et habecas ibi summonitores & hoc
breue.

Cap. 3.

¶ Summonitus autem, eisdem modis
& eisdem essonijis ut superius in tractatu
terre diximus, poterit se essoniare. Esto igitur
quod factis tribus essonijis, ad quartum
diem neque venerit neque responsalem mi-
serit quid igitur iuris erit? equidem capi-
enda est scilicet presentationis illius ecclae-
siz in manum domini Regis & per hoc
breue.

Cap. 4.

¶ Rex vicecomiti salutem precipio ti-
bi quod sine dilatione capias in manum
meam presentationem ecclae de illa vil-
la quam N. clamat versus R. & de qua
placitum est in curia mea inter eos, &
diem captionis scire fac Iusticiis meis.
&c.

Cap. 5.

Tenetus

¶ Tenetur autem vicecomes precep-
tum illud exequi in hunc modū, debet
quidem ad ecclesiam illam accedere & ibi
publice coram probis hominibus protesta-
ri, se scisiasse in manus domini Regis presē-
tationem illius ecclesie, & sic per quindecim
dies remanebit scisina in manus domini
Regis, ita quod volens eam replegiare
tenens ipse poterit eam recuperare eo
modo quo predeterminatum est in primo
librō.

Cap. 6.

¶ Excursis autem omnibus effonijs, qui-
bus se effoniare poterit is, versus quem
placitum mouetur: ad diem placitantibus
in curia præfixum, aut uterque adest vel
neuter aut unus tantum de absentia au-
tem vnius tantum aut utriusque, iudi-
candum est secundum similitudinem eo-
rum que superius dicta sunt in tractatu
de placito terre utroque vero presente in
curia is qui petit ius suum in hec verba
versus aduersariū suum proponet per ad-
uocationem illius ecclesie sicut ius meū, &
pertin-

Liber quartus.

pertinentē ad hereditatem meam, & de qua
aduocatione ego fui seisitus, vel aliquis an-
tecessorū meorū fuit, tēpore Regis Henrici
ani domini H. Regis vel post coronationē
domini Regis, & ideo seisitus, ad eandē ec-
clesiam vacantē presentaui personā aliquo
prædictorum temporum, & ita presentaui,
quod ad præsentationem meā persona fuit
in ea ecclesia instituta, & si quis hoc voluerit
negare, habeo probos homines qui hoc vi-
derunt & audierunt, & parati sunt hoc di-
racionare secundum considerationem cu-
rīz, & maxime illum B & illum & illū Au-
dito autem clameo ipius petentis, poterit
se defendere per duellū is qui tener, & secū-
dum hoc procedent omnia de cetero sicut
superius expedita sunt, si autem in assīam
magnam se ponere voluerit is qui tener be-
ne licet ei hoc, et procedet inde assīa sub
forma supradicta.

Cap. 7.

¶ Ecclesia autem aliqua non vacante, po-
terit esse cōtentio super aduocatione eius-
dem ecclesie, si persona vel is qui se perso-
nam gerit in ecclesia ipsi, aduocet se p vnu
aduocatum

aduocatum, & alius credens se esse rectio-
rem aduocatum eiusdem ecclesie, clamat
eandem aduocationem, tunc ad eius petiti-
onem dabitur ei tale breue.

Cap. 8.

q Rex viscomiti salutem. Summone per
bonos summonitores clericum illum N.
personam illius ecclesie, quod si coram me-
vel Iusticij meis apud W. summonasteriū ad
diem illum ostensurus, quo aduocato se te-
net in ecclesia illa cuius aduocationem mi-
les ille M. ad se clamat pertinere. Summone
etiam per bonos summonitores ipsum N.
qui aduocationem illam ei deforciat, quod
tunc sit ibi ostensurus quare aduocationem
ipsum ei deforciat. Et habeas ibi summoni-
tores et hoc breue. T. &c.

Cap. 9.

q Clericus autem summonitus, si ad di-
em statutum neque venerit, neque miserit,
neque ad primum neque ad secundum, ne-
que ad tertium quero quomodo distingi de-
beat ut ad curiam veniat maxime si nullum
habeat laicum feodū vnde possit distingi.
Simili modo queri poterit, cū se tribus vici-
bus effoniauerit in Curia, et quarto die ne-

E. j.

que

que venerit neq; respōsalem pro se miserit,
quid inde faciendum sit. Sed in utroq; isto-
rum casuum, precipietur episcopo illius lo-
ci vel eius officiali si nullus fuerit ibi, epis-
copus quod vel cum distingat ad curiam
venire, vel deflīcā suā sua manu puniat ca-
piendo ecclasiā in manum suam vel alio
modo secundum quod poterit de iure: e-
um distingat. Tandem vero ad curiam
veniens Clericus aut tenebit se ad aduoca-
tum illum qui aduocationem illam petit,
& se ad presentationem illius fuisse institu-
tum, vel ad presentationem alicuius ante-
cessorum suorum afferet, vel se ad alium
aduocatum tenebit. Si ad illum aduocatum
se teneat qui petit, tunc remanebit placitū
in Curia domini Regis. Et si aduocatus
neget id quod ipse dicit, se scilicet fuisse ad
suām presentationem institutum vel ali-
cuius antecessorum suorum, si super hoc
versus Clericum illum placitare voluerit,
coram suo iudice ecclesiastico placitum
sequetur. Si vero alium nominaverit ad-
uocatum qui inde summonitus sit, ve-
niere ad Curiam, tunc summonitus venit
aut non. Si non neque ad primam neque

ad secundam neque ad tertiam summisionem venerit: vel si primo, et secundo, & tertio se effoniauerit in Curia, & quanto die neque venerit, neque responsalem misericordiam modo distingetur, & quo modo punietur eius defalta? Evidem capiatur aduocatio illius ecclesie unde contentio est in masum domini Regis, & per quindecim dies ita remanebit, quod si infra illos quindecim dies non venerit, tunc is qui aduocationem ipsam petit, seisinam habebit. Sed quid erit de Clerico ipso? nunquid tunc eo ipso ecclesiam amitteret? Si autem ad Curiam venerit is qui summonitus est, aut dicet se aduocatum illius ecclesie, aut nullum ius in aduocatione ipsa clamabit. Si nullum: tunc remanebit in Curia Regis placitum illud, & erit placitum inter aduocatum & Clericum in curia Christianitatis lite vero pendente. Si ecclesia ipsa vacare ceperit: quero cuius interim erit presentatio. Et quidem si nulla fuerit dubitatio mota super ultima presentatione quin is aduersus quem petitur ius aduocationis: habuerit ultimam pre-

E. ii. sentati-

Liber quartus.

sentationem vel aliquis antecessorum eius, tunc ipse interim personam pref'ntabit, donec seisinam ipsam amiserit, ex quo patet quod si seista fuerit aduocatio alicuius ecclesie in manus domini Regis propter defaltam aduocati: & infra illos quindecim dies ceperit vacare nō amittere presentationem suā aduocatus ipse infra illos quindecim dies. Si vero ius aduocationis suū esse dicat, & illud tanquam suū defendere voluerit, tunc quidem procedet loquela eo ordine quo prædictum est. Qui si obtinuerit tam ipse quā persona sua a clameo aduersarij sui liberabitur. Si vero placitum id perdidierit, tunc ipse aduocationē suā perpetuo perdet & omnes heredes eius.

Cap. 10.

q De Clerico autem persona eiusdem ecclesie quid erit faciendum qui personatum eiusdem ecclesie se habuisse per eius presentationem dixerit in curia. Evidem in curia domini Regis nil amplius de eo agetur, nisi quod de aduocatione ipsa inter aduocatos iudicabit. Sed in curia christianitatis aduocat' qui de novo ius aduocationis euicit

uici versus clericum ipsum coram episcopo suo vel eius officiali placitabit ita qd' si tēpore presentationis cōdebatur is patronus per quem fuit presentatus tunc remanebit illi ecclesia illa omnib' diebus vitę suę. Statutum est etiā super hoc in regno domini Regis de clericis illis qui ecclias obtinent per tales aduocatos qui le in aduocationes eccliarum tempore guerre violenter intruserint, ne ecclias illas quā diu vixerint amittāt. Et ita soluta est questio supra posita. Sed post decessum eorū ad rectos aduocatos reuersetur plentationes ipsarū eccliarum.

Cap. 11.

¶ Iuxta p̄dicta autem, queri potest cum quis aduocatus diracionarit in curia Regis aduocationem versus aliquem, & possea processu temporis persona illa obierit, vtrū is versus quē diracionata fuerit aduocatio possit de novo querere affissam de ultima presentatione, & si breue de affissa inde perquisierit, ita quod affissa sit inde summonita quid deinde aduersario sit faciendum. Esto enim quod ille nunquam personam ad Ecclesiam illā presentauerit, sed pater eius vel

E. iij.

aliquis

Liber quartus.

aliquis antecessorum suorum, et quod obiciatur ei ab aduersario quod recognitionem inde habere non debeat, eo quod aduocatione ipsam in curia versus et per iudicium perdidera: numquid igitur eo ipso remanebit affisa, an non? Videtur quod ideo remanebit quia ille seisinam illius aduocationis nunquam habuerit, eo quod non ultimam presentationem habuerit, sed videtur quod recte petere poterit seisinam patris sui, non obstante aliquo quod factum sit super iure ipso praesentadi. Si vero iterum placitare possit de novo super ultima presentatione: tunc non videtur quod perpetuo firma sint ea que in curia domini Regis per iudicium semel sunt terminata negotia. Si enim prius abiudicata fuerit alicui aduocatione alicuius ecclesie, non videtur quod aliquo modo inde de cetero aliquam seisinam iuste recuperare debeat in ipsa curia versus illum maxime qui aduocationem illam diracionauit, nisi aliqua noua causa interuenerit quare super hoc audiri debeat. Si ita summonita esset affisa super hoc, remaneret eo ipso quod concedi possit ab aduersario illum vel aliquem.

quem antecessorum eius virimam habuisse presentationem: sed dices quod si quid istis ille vel antecessores sui inde habuerunt, illud amiserunt in curia domini Regis per iudicium & probato hoc per recordū curie, loquelam amittere, & preterea in misericordia domini Regis remanebit.

Cap. 12.

Notandum etiā quod quandoq; contin-
git quod cum clericus aliquis monet alicui
clerico controversiam super ecclesia aliqua
in curia christianitatis, si per diuersos aduo-
catoe aduocē se in ecclesia illa, clerici illi
ad petitionem alterius aduocatorū, defen-
detur placitum illud in curia christianitatis,
donec diracionetur in curia domini Regis
ad quem aduocatum pertineat aduocatio
eiūdem ecclesie & per hoc breve.

Cap. 13.

¶ Rex iudicibus illis ecclesiasticis Sa-
larem. Indicauit nobis R. quod cum. I.
Clericus suus teneat Ecclesiam illam in
illa villa per suam præsentationem quia
de sua aduocatione est ut dicitur. N. Cle-
ricus eandem petens ex aduocatione M.
E. iiiij. militis

Liber quartus.

anilitis; ipsum I. coram vobis in curia christianitatis inde trahit in placitū: Si vero prefatus N. ecclesiam illā diracionaret ex aduocatione prædicti M. Palam est quod iam dictus R. tracturā inde incurret de aduocatione sua. Et quoniam lites de aduocationibus ecclsiarum ad coronam & dignitatem meam pertinent, vobis prohibeo ne in causam illam procedatis donec diracionatum fuerit in curia mea ad quem illorū aduocatio illius Ecclesiæ pertineat. T. &c. Si vero post prohibitionem illam in causa illa processerint, tunc summonebuntur quod veniant inde responsuri in curia domini Regis.

Cap. 14.

¶ Rex vicecomiti salutem. Prohibe iudicibus illis ne teneant placitū in curia christianitatis de aduocatione illi^o ecclesiæ, unde R. aduocatus illius ecclesiæ queritur qd^o N. inde eum trahit in placitum in Curia christianitatis quia placita de aduocationibus ecclsiarum ad coronam & dignitatem meam pertinent. Et summone per bonos summonitores ipsos Iudices quod sint coram me vel Iusticijs meis, eo dic ostensuri
quare

quare placitum id tenuerunt contra dignitatem meam in curia Christianitatis. Summone etiā per bonos summonitores prefatum. Nqd' tunc sit ibi offendiculus quare prefatum Rinde traxerit in placitu in curia Christianitatis. Et habeas ibi &c. Teste &c.

Liber quintus de questione

status & de nativitate.

*

Cap. I.

Sequitur de questione status placitum qd' est inter aliquos quando quis trahit alium a libertate in villenagium, vel quando aliquis in villenagio positus, petit libertatem, cum quis autē petat alium in villenagio positū tanquam nativum suum, habebit breue de nativis vicecomiti directum. Et coram vicecomiti loci eum p breue illud clamabit versus illū qui eum in villenagium tenet. Et in comitatu suo. Et si villenagiū suū corā vicecomite in comitatu non contradicatur, tunc placitu illud super nativo illo corā vicecomite procedet, sicut inferius dicetur inter clamantē illum nativum & tenentē. Si vero liberum hominem

se esse

Liber quintus.

se esse dixerit is qui perit, & super hoc demonstrando securū fecerit vic', tunc remanet loquela illa in comitatu, quia vicecomes de placito illo se amplius de iste intrumittere non debet veruntamem si super hoc idem vicecomes loquela illam audire voluerit, tunc is qui perit clamet se Iusticijs & habebit breue Regis, quod si fecerit securum vicecomitem de demonstranda libertate sua, tunc ponatur loquela illa contra Iusticijs Regis in Curia Regis & interim pacem habebit is qui libertatem petit breue autem tale erit. Cap. 2.

Rex vic' salutem. Quis est mihi R. quod N. trahit eum ad villenagium, de sicut ipse est liber homo ut dicit. Et ideo precipio tibi quod si idem R. fecerit te securum de clamore suo prosequendo, tunc ponas loquela illam contra me vel Iustic' meis eo die & interim eum pacem inde habere facias. Et summone per bonos summonitores predictum N. quod tunc sit ibi offensurus quare trahit eum ad villenagium iniuste. Et habeas ibi. &c. Cap. 3.

Summonebitur itaque per idem breue, in qui clamat eum in villenagium & ei dies ponetur

metur quo clamētiū suum prosequetur. * Dic autem statuta si non venerit is qui petitur ad villenagiū neq; nunciū neq; effoniū miserit, hat inde secundum formā predictam in tractatu de loqueliis per plegios attachatis. Si vero se effoniare voluerit, hoc ei licet, eisdem & totidem effonijs & vicibus ut predictum est. Si vero is qui aliū in villenagiū clamat, neque venerit eo die neque miserit, dimittetur alius sine die si presens fuerit sub tali forma scilicet quod is qui clamat, tale recuperare habeat quale de iure habere debet unde superius dictū est plenius interim autem in scissina libertatis erit is, qui ad villenagium clamatur.

Cap. 4.

¶ Vtrog; autē presente in curia, hoc modo diracionabitur libertas in curia, siquidē p̄ducet is qui libertatē petit, plures de p̄ximis & cōsanguineis suis de eodē stipide vnde ipse exierat excūtes p̄ quorū libertates, si fuerint in curia recognite & probatae liberabitur a iugo servitutis is qui ad libertatē p̄clamatur si vero cōtradicatur status libertatis eorundē productorū vel de eodē dubitetur ad visinetū erit recurrentum ita quod per eius veredictum scietur vtrum illi liberi homines

Liber quintus.

per eius veredictum scietur virum illi libri
homines sint an non . Et secundum dictum
visineti iudicabitur . Si vero alios produxerit
is qui eum ad villenagiū trahit ad proban-
dum contrarium enī scilicet quod illi homi-
nes quos ibi producit nativū sūt , ita qd'
de uno stipite communi cum illo quem ad
nativū clamat exierint tunc similiter si vtri-
que producti recognoscantur communes
consanguinei disquireretur per visinetū quis
eorum eidem sūt proximiōres & secundū
hoc iudicabitur . Similiter quoque siet si ex
vna parte p̄ducti , negentur eundem in ali-
qua parte consanguinitatis attingere vel si
dubitetur super hoc omnis huiusmodi du-
bitatio per visinetū absoluetur . Probatā au-
tem libertate in curia sufficienter tunc is de
cuius libertate contentio facta est , à clameo
petentis eum ad villenagium clamantis ab-
solvetur , et perpetuo liberabitur . Si vero in
probatione sua defecerit , vel si ab aduersario
suo dirationetur tanquā nativū sine recupe-
ratione aliqua , domino suo adiudicabitur cū
c̄stallis suis quecunq; habet . Sub hac eadē
forma et hoc eodē ordine tractandum est
placitū , quando aliquis in libertate cōstitu-
tus

tus ad villenagium trahitur, vel quando aliquis in villenagium positus, propria sua deliberatione, petit libertatem ob id enim ad curiam domini regis veniens is de cuius libertate agetur, impetrabit loquaciam ipsam in curiam Regis deduci quo impetrato sub forma predicta, loquela procedet. Notandum etiam quod in placito isto locii non habet duellum, ad libertatem alicuius probandam a prima nativitate.

Cap. 5.

* Pluribus autem modis potest ad libertatem aliquis in villenagio positus deduci veluti si dominus eius volens eum ad libertatem perduci & a se & heredibus suis quietum clamauerit vel si eum ad liberandum, alicui donauerit vel vendiderit. Illud tamen notandum est quod non potest aliquis in villenagio positus, libertatem suam proprijs denarijs suis querere. Posset enim tunc a domino suo secundum ius & consuetudinem regni ad villenagium reuocari quia omnia catalla cuiuslibet nativitatis, ita intelliguntur esse in potestate domini sui, quod proprijs denarijs suis versus dominum suum a villenagio se redimere non poterit.

Si

Liber quintus.

Si quis vero extraneus eum ad liberandum emeret suis nummis, posset quidem perpetuo versus dominum suum qui eum vendiderat, se in statu libertatis tueri. * Cum quis enim natum suum a se & heredibus suis quietum clamauerit vel extraneo vendiderit, poterit is qui libertatem, ita consequutus est erga dominum suum, vel quolibet alios heredes suos dum modo per cartam vel alio modo legitime hoc in Curia diracionauerit perpetuo se tueri: ad duellum etiam hic poterit perueniri, si quis eum a villenagio liberatum contradixerit dum modo aliquis testis idonens qui hoc vident & audierit ubi liberatus fuerit libertatem suam voluerit diracionare in curia. Notandum etiam quod potest quis natum suum quantum ad sui ipsius vel heredum suorum personas, liberum facere, non quantum ad alios. Quia si quis prius nativus hoc modo ad libertatem perductus contra extraneum aliquem ad diracionationem faciendam produceretur in Curia, vel ad aliquam legem terre faciendam, posset inde iuste amoueri si nativitas sua ad villenagium

lenagium suum in Curia obiecta fuerit & probata etiam in tali statu miles factus esset a villenagio liberatur. Item si quis natus quiete per unum annum & unum diem in aliqua villa privilegiata manserit, ita quod in eorum communem Gyldam tanquam ciuis receptus fuerit, eo ipso a villenagio liberabitur.

Cap. 6.

¶ Sunt autem natioi a prima natuitate sua quemadmodum si quis fuerit procreatus ex nativo & nativa, ille quidem natus nascitur. Idem est si ex patre libero & matre nativa. Sed si ex matre libera & patre nativo idem est dicendum, quantum ad status integratem, vnde si quis liber homo duxerit nativam in viorem ad aliquod villenagium, quam dico ficerit ita obligatus villenagio eo ipso legem teneat tanquam natus amittit. Si qui vero procreantur ex nativa unius & nativo alterius proporcionaliter inter dominos sunt pueri illi dividendi.

modi etiam sunt alii ex nativa etiatis scilicet quod si puerus natus in villa etiam in villa in villa. **Etc.**

*Hic incipit liber sextus
de dotibus.*

Capitulo. I.

Os duobus modis dicuntur dos enim dicitur vulgariter, id quod aliquis liber homo dat sponso sue ad othum ecclesiae tempore desponsationis sue teneatur autem unusquisque tam iure ecclesiastico quam iure seculari sponsam suam datur tempore desponsationis. Cum quis autem sponsam suam dotat, aut nominat dos tem aut non. Si non nominat, tertia pars totius tenementi liberi sui, intelligitur dos eius; et appellatur rationabilis dos cuiuslibet mulieris tertia pars totius liberi tenementi viri sui quod habuit tempore desponsationis ita quod inde fuerit satis in dominico. Si

Si vero dōtē abminat, & plus tertia parte,
dos ipsa in tanta quantitate starenō poterit:
amensurabitur enim usque ad tertiam par-
tē, quia minus tertia parte scilicet tenemen-
ti sui poterit quis dare in dōtem, plus autem +
non.

2.9.1. fol. 38r. 150. P.

Cap. 2.

* Contingit autē quandoq; quod si mo-
dicum tenementi habeat is qui mulierem
dotat tēpore, desponsationis sue possit do-
tē ampliare scilicet de questu suo in tertiam
partem vel minus. Si vero de questu nihil
fuerit expressum in dotis assignatione, licet
parum habeat tenementi tempore despon-
sationis, & postea multa acquisierit non po-
terit in dōtē clamari plus tertia parte illius
tenemēti quod habuerit quis tēpore despō-
sationis quo mulierē dotatur. Idem dico si
quis in catallis, & in rebus terram non ha-
bens, vel etiam in denarijs sponsam sūnā do-
tauerit, & postea magnum questum fecerit
in terris & tenementis, nihil de cetero de
questu in dōtem clamare poterit, quia hoc
generaliter verum est quod quantacunque
vel qualiscunque assignata fuerit dos alicui
mulieri, siinde satisfactū fuerit mulieri quā-
sum
F. J.

Liber sextus.

tum ad ostium ecclesie assignatū fuit ad dote
nunquam de cetero poterit amplius ad do-
tem petere.

Cap. 3.

* Sciendum autem est quod mulier, nihil
potest disponere circa dotem suam tempo-
re vite mariti sui. Quia cum mulier ipsa
plene in potestate viri sui de iure sit, non est
miru si tam dos quam ipsa mulier & cetero
omnes res ipsius mulieris plene intelliguntur
esse in dispositione viri iphis, potest autem
quilibet uxorem habens, dotem uxoris sue
donare vel vendere vel alio quo voluerit
modo alienare in vita sua ita quod tenetur
uxor sua in hoc sicut & in alijs rebus omni-
bus que cōtra dēū pō sunt ei assentire, adeo
autē tenetur mulier obedire viro suo quod
si vir eius dotem suā vendere voluerit, & ip-
sa contradixerit, si postea fuerit ita vendita
dos & empta, mortuo viro suo non poterit
mulier dote ipsam versus emporē petere si
cōfessā fuerit in curia vel super hoc conuic-
ta quod ea contradicente viro suo: fuerit
dos a viro suo vendita.

Cap. 4.

* Mortuo autē viro alicuius mulieris aut
vacat

vacat dos eius si fuerit nominata, aut non vacat. Si vacat, ponere se potest mulier in dotē inā & tenere se in scilicet cū consensu heredis. Si vero non vacat, aut tota nō vacat, aut quedā pars vacat & quedā pars non vacat. Si quedam vacat & quedā non, in parte que vacat, ponere se poterit predicto modo, & de residuo habebit breue de Recto ad warrantū suū scilicet quod teneat ei plenū rectū de illa terra quā clamat pertinere ad rationabile dotē suā quod breue tale erit.

Cap. 5.

¶ Rex M. salutem precipio tibi quod sine dilatione plenū rectum teneas A. quz fuit vxor. E. de vna hida terra in villa illa quam clamat pertinere ad rationabilem dotē suā quam tenet de te in eadem villa per liberum seruitum decem solidorū per annum pro omni seruitio quam. N. ei deforc. Et nisi feceris vice comes faciat ne oporteat eam amplius inde conqueri pro defectu recti. T. &c.

Cap. 6.

* Tractabitur autem placitū id in Curiā warranti per hoc breue, donec probetur curiam ipsius de recto defecisse quod F. ij. qualiter

Liber sextus.

qualiter fieri deberet, inferius dicetur. Quo probato procedet loquela risque ad comitatum, & ita mediante comitatu, per voluntatem domini Regis, vel capitalis Iustic', poterit loquela ipsa ad curiam domini Regis etiam iuste transferri per hoc breve.

Cap. 7.

¶ Rex vic' salutē: pone coram me vel Iustic' meis die illo, loquela que est in comitatu tuo inter A. & N. de vna hida terre in illa villa quā ipsa A. clamat versus pdicū N. ad rationabilē dotē suā. Et summone per bonos summonitores predict N. qui terram illam tenet, quod tunc sit ibi cum loquela sua. Et habeas ibi. &c.

Cap. 8.

* Potest autem transferti huiusmodi loquela, sicut & alie quilibet a comitatu ad capitalē curiam dñi Regis, pluribus de causis. Tum propter aliquam dubitationē que emergit in comitatu super loquela ipsa, quā comitatus nescit dijudicare. Et quando sic transfertur loquela aliqua ad curiam, tunc summonenda est vtraque pars scilicet tam tenens quam petens. Cum ex perquisitione alterius partis transfertur loquela tunc sufficit

ficit illam partem summoneri quæ pars hoc non perquisivit. Si vero ex consensu & perquisitione vtriusque partiū simul existentium in curia loquela ipsa transferatur ad curiam tunc neutrā partiū oportet summoneri quia eis intelligitur dies datus in curia die auctē statuta in curia, aut vterque absit, aut alter tantum, aut adeat vterque. De absentia vtriusque aut alteri tantum, satis superi' est dictū vtrique vero p̄sente in curia, mulier ipsa ius suū versus aduersariū fuit in hęc verba pponet. Peto terram illā sicut pertinentiā illius terrę, quę mihi nominata est in dotem. Vnde marit' me' dotauit me ad ostiū ecclę die quo me disponserunt sicut de eo ynde fuit vēstitus & seisit' eo tēpore quo me inde dotauit. Ad huiusmodi ergo clamētū solerūtū multipliciter ab aduersa parte responderi aut enim negabit eā inde fuisse dotaatā, aut conceder, quicquid autē dicat nō debet loquela illa procedere sine herede mariti ipsius mulieris. Summonendus ergo erit ad curiam q̄ veniat auditurus loquelandam istam & per hoc breue.

Cap. 9.

¶ Rex vic' salutem. Summone per bonos

F. iij. summo-

Liber sextus.

summonitores N. filium & heredem. E. qd^o
fit corā me vel iusticijs meis eo die ad war-
rantizandum A. quz fuit vxor ipsius E. pa-
tris sui vnā hidam terrę in villa illa, quam
clamat pertinere ad rationabilem docē su-
am de dono ipsi^o E. viri sui versus N. & vnde
placitum est inter eos in curia mea si terrā
illam ei warrantizare voluerit vel ad often-
dendum quare id facere non debet. Et ha-
beas ibi &c. T. &c.

Cap. 10.

* Heres igitur ipse summonitus, si neque
venerit neque se effoniauerit ad primū di-
em vel ad secundū vel ad tertium, vel si post
effonia sua quarto die neque venerit neque
responsabilem miserit, qualiter distingi debe-
at vel possit de nre & consuetudine regni
queri potest. Secundum quosdam distingi
poterit qd^o ad curiā veniat per feodū suum.
Itaque de consilio curiē capietur in manum
domini Regis tantum de feodo suo, vnde
distingatur ad curiā venire ad ostendendū
abi utrum debeat terrā illam warrantizare
an non, vel per plegios attachiari potest se-
condū quosdam quod ad curiam veniat ad
id faciendum.

Cap. 11.

Cap. 11.

* Apparente demum in curia herede viri mulieris conquerentis, aut id testabitur & concedet quod terra ipsa sit pertinentia dotis ipsius mulieris, & quod inde fuerit dotata ipsa mulier, & quod antecessor eius inde fuerit seifitus tempore quo eam inde doteauit sicut de pertinentia illius terræ quæ ei principaliter nominauit in dotem, aut non; Si id concedat in curia, de cetero tenebitur illam terram versus ipsum tenentem diracionare, si inde voluerit placitare; Et ita ipsam illi mulieri deliberare & convertetur contentio inter ipsum tenentem & heredem ipsum. Aut si inde noluerit placitare, tenebitur dare ipsi mulieri competens escambium, quia de cetero perdere non poterit mulier ipsa. Si vero haeres ipse nec testatus fuerit nec concenserit ipse mulieri id quod ipsa versus tenetem proponit, tunc placitum inde poterit esse inter ipsam mulierem & heredem: mulier enim efficaciter nullum placitum mouere poterit versus aliquem, sine warranto de dote sua: Si itaque ipse haeres totum ius ipsius mulieris ei F. iiiij. negaverit

Liber sextus.

negauerit, ita quod dixerit in curia eā inde
nunquam fuisse dotatam ab antecessore suo
poterit inter eos ad duellū perueniri: si mu-
lier audientes & vidētes ibi habeat, vel ali-
quem idoneum tellē qui audient & vident
ipsum inde fuisse ab antecessore ipsius here-
dis dotatā ad ostiū ecclesie desponsationis
sue tempore, & hoc parat' sic versus illū dira-
cionare. Si ergo mulier versus ipsum heredē
obeinuerit per duellū, tunc heres ipse tene-
bitur terram petram ipsi mulieri deliberare
vel compescus suum escambium eisdē dare.

Cap. 12.

* Nota etiam quod cum quis dotat spō-
sam suam in hæc verba, do tibi terrā illā vel
villam dominicū cum omnibus pertinenti-
tis; Si aliquam pertinentiam eo tempore
non habuerit in dominico suo, nec inde fuit
seisitus tempore desponsationis suę & in vi-
ta sua eam diracionaris vel alio modo iuste
perquisierit, poterit vero post mortē viri sui
iure doti: etiā ipsum pertinentiam cum alijs
recte petere.

Cap. 13.

* Sciendum etiā quod si vir alicuius mu-
lieris

lieris dote vxoris sue vendiderit alicui postquam eam inde dotauerit, tenebitur haeres eius: dote illam ipsi mulieri deliberare si poterit & etiam ipsi emptori tenebitur ad rationabile escambiū suum ex venditione vel donatione sui vel antecessorū sui sive minoris: ad rationabile escambium ipsi mulieri tenebitur.

Cap. 14.

* Cum autem tota non vacat dos alicui mulieris ita quod inde nihil habeat mulier ipsa: tunc placitum illud ab initio tractandum erit in curia domini Regis, & summonebitus sis qui dote ipsam tenuit per hoc breue.

Cap. 15.

* Rex vic' salutem, precipe N. quod iuste & sine dilatione feciat habere A. quæ fuit vxor E. rationabilem dote suam in illa villa quam clamat habere de dono ipsius E. viri sui vnde nihil habet ut dicit, & vnde queritur quod ipse ei iniuste deforciat & nisi fecerit summone cum per bonos summoneatores quod sit eo die coram nobis vel in officijs nostris ostensurus quare non fecerit. Et habeas ibi &c. T.&c.

Cap. 16.

Liber sextus.

Cap. 16.

* Quicunq; autem dote ipsam tenet sua
haeres sive alius, oportet semper ipsum ha-
redem presentem esse qui mulieri petenti
de sua dote respondeat, si alius itaque ab
herede dotem ipsam deforciat mulieri, tunc
per hoc breve summonebitur, haeres vero,
per supra scriptum breve.

Cap. 17.

* Potest autem placitū illud inter heredē
ipsum & mulierū, multiplicitur variari, aut
enim clamabit mulier ipsa dotem suā tan-
quam nominatam: aut rationabilem dotem
suum non nominatam heres quoq; aut cō-
cedet ei dotem sibi suffic nominatam aliam
tamen quam ipsa petit aut sibi nullam suffic
nominatam dicer si ergo de dote nominata
sive de diuersis nominarionibus dotis, inter
eos sit contentio, tunc poterit id in placito
ipso, predicto modo procedi. Si vero ratio-
nabilis dos sine aliqua nominatione certa
petatur, certi iuris est qd^a heres genebitur
mulieri assignare in dote tertiam partē to-
tius liberi tenemēti, qd^a antecessor eius ha-
buit in dominico die qua eam desponsauit
integre in omnibus ut in terris & tenemētis

et

et adsoctionibus Ecclesiarum. Ita quod si non fuerit nisi una sola Ecclesia in tota hereditate, si cointerit eam vacare in vita mulieris post mortem mariti sui, non poterit heres ipse sine assensu ipsius mulieris personam ad Ecclesiam illam præsentare. Excipitur capitale mesuagium quod dari non potest in dotem, nec diuidetur sed integrum remanebit. Item in diuisionem non veniunt res quas tenuerunt mulieres alij in dotem, vnde prius dotatæ fuerint, preterea si fuerint duo maneria vel plura diuidenda, non diuidetur capitale manerium, sed integrum cum capitali mesuagio heredi remanebit, ita qd^o de alio manerio vel alijs manerijs ipsi mulieri plene satisfiat. Notandum etiam quod pro ætate heredis non remanebit assignatio dotis ipsi mulieri p^{re}terea notandum quod si fuerit terra aliqua data alicui mulieri in dotem nominatim, ita quod Ecclesia aliqua in feodo illo sit fundata, post mortem mariti sui habebit mulier liberam inde presentationem: ita q^{uod} clericu^m cuilibet idoneo poterit illa ecclesia concedere si vacauerit. Sed collegio nō potest

Liber sextus.

test quia hoc auferret ius ipsius heredis ~~per-~~
petuo, fin autem maritus ipsius mulieris
alicui clero in vita sua Ecclesiam ipsam
concesserit, idem clericus ipsam Ecclesiam
tota vita sua poterit retinere etiam si hoc
factum sit postquam uxorem suam de terra
illa dœauerit, verum si domui religiose
concesserit interim Ecclesiam ipsam ipse
maritus: debet Ecclesia illa post mortem
ipius mariti ipsi mulieri deliberari, ita qd'
in vita sua liberam habebit inde presentati-
onem, post mortem vero ipsius mulieris &
illius clericis qui ad eius presentationem
institutus fuit persona: iterum ad domum
Religiosam reuertetur Ecclesia ipsa illi per-
petuo remansura. Item sciendum quod si in
vita viri alicuius mulieris fuerit ab eo uxor
eius separata ob aliquam lui corporis tur-
pitudinem, nullam vocem clamandi dotem
habere poterit mulier ipsa. Idem dico si fu-
erit separata ab eo per parentelam, scilicet
quod nullam dotem petere poterit mulier
ipsa & tamen libri eius possunt esse heredes
et de iure regni succedent patri iure heredi-
tario. Nota itē quod cum quis filius et he-
re-

res alicuius ex consensu patris sui dicit vx-
orē & per assignationē patris sui uxori sue
quandam partem terre patris sui dat in do-
tem: nunquid ab ea plus peti poterit in do-
tem? Mortuo autem viro suo ante mortem
patris sui queri potest utrum terram illā no-
mine datis retinere possit & utrum pater viri
sui teneatur illi warrantifare terram illam.
Si vero mulier aliqua plus habeat in dotem
quam ei pertineat habere, precipietur vice-
comiti quod id amensurari faciat & per hoc
breue.

Cap. 18.

* Rex vicecomiti salutē. Questus est no-
bis N. quod A. mater sua plus haberet in dotē
de sua hereditate quā habere debet & quā
pertinet ei habendum secundum dotem
rationabilem. Ideo tibi principio quod iuste
& sine dilatione facias id amensurari & iuste
& sine dilatione facias habere ipsi. N. quod
habere debet de iure & hereditate sua &
iuste & sine dilatione facias habere ipsi A.
quod habere debet. Et quod pertinet ei ha-
bendum secundum dotem suam rationabi-
lem ne inde oporteat eum amplius conque-
sti pro defectu iusticie T. &c.

Hic

Hic incipit liber septimus de heredibus legitimis & bastardis masculis aut feminis maioribus sive minoribus & de custodia & priuilegio minorum & de ultimis heredibus qui sunt dominii cum feodum cadit in manum eorum & de heredibus intestatis & de usurariis & eorum heredibus & de maritagiis & alijs donationibus antecessorum & eorum testamentis & debitis que omnia heredes eorum tenentur warrantisare.

Capitulo. I.

Nalia enim acceptione, accipitur dos secundum leges romanas secundum quas proprie appellatur dos, id quod cum muliere datur viro quod vulgariter dicitur maritagiū & potest itaque qui liber homo terram habens quendam partem terre sive cum filia sua vel cum aliqua alia qualibet muliere, dare in maritagiū sive habuerit heredem sive non, velit heres vel non, imo & eo contradicente & reclamante

mante. Quidlibet etiam cuicunque voluerit potest dare quandam partem sui liberi tementi, in remuneratione seruitij sui vel loco religioso in elemosinā, ita quod si donationem illam scisina fuerit sequuta, perpetuo remanebit illi cui donata fuerit terra illa & heredibus suis, si iure hereditario fuerit eis cōcessa. Si vero donationē talē nulla sequuta fuerit scisina, nihil post mortē donatoris ex tali donatione contra voluntatē heredis efficaciter peti potest quia id intelligitur secundū consuetam regni interpretationem potius esse nuda promissio quā aliqua vera promissio vel donatio. Licet autē ita generaliter cuilibet de terra sua rationabilē partē pro sua volitate cuicunq; voluerit libere in vita sua donare. In extremis tamē agenti non est hoc cuiquam hacētus permisum quia possit tunc immodica fieri hereditatis distributio si fuisse hoc permisum illi qui feruore passionis instantis & memorā & rationē amittit qd' non nunquā euenire solet vnde p̄sumeretur quod si quis in infirmitate poset ad mortē: distribuere cepisset terrā suā, qd' in sanitate sua minime facere voluisset

Liber septimus.

voluisse: quod potius proveniret illud ex furore animi quam ex mentis deliberatione posset tamen huiusmodi donatio in ultima voluntate alicui facta ita tenere si cum consensu heredis fieret & ex suo consensu confirmaretur. Cum quis autem de terra sua in matrimonium vel alio modo donat aut habet hereditatem tantum, aut questum tantum, aut hereditatem & questum. Si hereditatem tantum poterit quidem ex eadem hereditate quandam partem donare ut dictum est cuilibet extraneo cuicunque voluerit. * Si autem plures habuerit filios mulieratos, non poterit de facilis preter consensum heredes sui filio suo post nato de hereditate sua quantum libet partem donare. Quia si hoc esset permisum, accideret inde frequens prius natos filiorum ex hereditate, propter maiorem patrum affectionem quam sepe erga post natos filios suos habere solent, sed nunquid filio suo Bastardo potest quis filius & heredem habens de hereditate sua donare? Quod si utrum est, tunc melioris condicionis est in hoc bastardus filius quam mulieratus postnatus quod tamen verum est. * Si vero questum tantum

tantum habuerit is qui partem terre suę do-
nare voluerit: tunc quidem hoc ei licet sed
non totū questū quia non potest filiū suū he-
redē exherēdare veritatem si nullū herēdē
filiū vel filiam ex corpore suo procreaverit,
poterat quidē ex questū suo quicunque vol-
uerit quandā partē donare, tunc totū questū
hereditabiliter. Ita quond si inde fēsitus fue-
rit is cui donatio illa facta fuerit in vita do-
natoris, non poterit aliquis heres remotior
donationē illā irretare. Potest itaq; quilibet
sic totū questū donare in vita sua, sed nullū
herēdē inde facere potest, neq; collegiū, no-
que aliquē hominem quia solus deus here-
dē facere potest non homo. Sin autē & he-
reditatem & questū habuerit: tunc indi-
stincte verum est quod poterit de questū
suo quantumlibet partem sive totum cui-
cunque voluerit donare, ad remanentiam
de hereditate vero sua nihilominus dare
potest, secundum quod predictum est dum
scilicet rationabiliter hoc fecerit. * Scien-
dū autē quod si quis liberum habens soga-
giū plures habuerit filios qui omnes ad he-
reditatem equaliter pro equalibus propor-
tionibus

G. j.

Liber septimus.

tionibus sunt admittēdi, tūc indistincte verum est quod pater eorum nihil de hereditate vel de questu si nullā habuerit hereditatem alicui filiorū quod excedat rationabilem partem suam que ei contingit de tota hereditate paterna donare poterit. Sed tantum donare poterit de hereditate sua pater, cui libet filiorum suorum de libero locagio in vita sua, quantum iure successioni post mortem patris idē cōsequuturus esset de eadē hereditate, veruntatem occasione liberalitatis q̄ patres in filios vel etiā in alios exercere solēti sunt quidē questiones in huiusmodi donationibus sepius emergunt. Esto enim quod aliquis miles vel aliquis liber homo quartuor vel plures habēs filios ex eadē matre omnes legittime procreat, & vni eorum (verbi gratia) prius nata post heredē, quādā partē rationabilē de hereditate sua cū cōcensu etiam heredis sui (ne super hoc fieret cōtentio) hereditabiliter donat ita qd' seīsina inde idē filius recipiat, & cōmoditates & exitus in vita sua quādā vixerit peiūiat, & in tali seīsina moriatur tam patre suo q̄ fratribus omnibus adhuc viuentibus. Magna quidem

dem iuris dubitatio & virorū iuris regni pē-
ritorū discepeatio & cōtentio super tali casu
in curiā domini Regis evenit vel evenire po-
test super hoc scilicet quis isti de Jurē succe-
dere debeat & possit, pater enim seipsumā de-
functi filij sui sibi retinere contendit, & ita
terram que ex sua donatione processit, ad se
iterum cupit reuerti. Super hoc habita con-
tentione in curia, patri ius in terra ipsa cla-
manti respondetur a filio primogenito qđ
non est pater suus super hoc audiebat. Quia
generaliter verum est secundum ius regni,
quod nemo eiusdē tenementi simul potest
esse heres & dominus sed hac eadem ra-
tione querit filius medius primogenitum
filium ab illa successione repellere. Cū enim
iam heres sit totius hereditatis non potest
simul esse dominus illius partis hereditatis
& heres preterea si iam mortuus esset pater
illius filij primogeniti, idem filius domi-
nus fieret totius hereditatis. Sed tunc de
iure regni non remaneret ei terra pre-
dicta ratione. Si ergo eam retinet
non poterit ad remanentiam, quo mo-
do eam petere potest iure hereditario, sed

Liber septimus.

pari ratione videtur quod post natus filius omnes alios inde possit excludere. Similis vero dubitatio contingit, cum quis fratri suo postnato portionem terre sive hereditabiliter concedit & donat, quo defuncto sine herede de corpore suo exente frater ipsius defuncti terram ipsam in manum capit suam sicuti illa que de feodo suo est & vacans versus quem duo filii sui assisam petunt de morte auunculi sui procedente vero placito primogenitus filius versus patrem, & post natus filius versus fratrem primogenitum, premonstrato modo placitare possunt. Sed sciendum quod pater ipse terram illam nullo modo de iure regni retinere potest, quia non potest simul esse heres & dominus, sed nec etiam ad donatorem licite reuertitur terra alicui sic donata, scilicet cum homagio sequito si aliquem heredem habuerit is cui facta est donatio ex corpore suo sive etiam remotior. * Preterea terra ista que sic donata est sicut alia quilibet hereditas, naturaliter quidem ad heredes hereditabiliter descendit, nunquam autem naturaliter ascendit. Sic ergo remanet placitum inter patrem

&

et primogenitum filium, sed procedit inter primogenitum filium & postnatum predicto modo aliquando tamen super hoc ultimo casu in curia domini Regis de consilio curiae ita ex sequitate consideratum est, quod terra sic donata, filio primogenito remaneat, maxime si aliud feodum non habeat in manu sua donec hereditas deliberetur ei. Quia interim cum dominus non sit hereditatis paterne, non obuiat id quo dicitur quod simul non possit quis haeres esse et dominus. Sed cum ex illa successione sit dominus illius partis hereditatis: nonne & haeres eiusdem patris intelligitur esse, cum & haeres sit totius hereditatis, ad hoc tamen respondemus quod incertum est adhuc & in pendentivrum filius primogenitus haeres sit an non. Quia si premoriaratur pater tunc constans est quia haeres eius est. Quod si sic euenerit tunc quidem definit dominus esse illius tertie quam ex successione auunculi sui prius acquisierat & tunc demum ad post natum filium tanquam ad heredem rectum reuertetur terra illa. Si autem premoriaratur filius primogenitus, tunc fatus constat quia ille non fuit futurus haeres pa-

Liber septimus.

tris sui: et ob id nunquam concidunt circa eius personam ista duo accidentia iuris, scilicet ius hereditarium et dominium. Notandum autem quod nec episcopus nec abbas quia eorum baronie sunt de elemosina domini regis & antecessorum eius, non possunt de dominicis suis aliquam partem dare ad remenantiam sine alienio & confirmatione domini Regis.

Cap. 2.

* Tenentur autem heredes donatorum donationes & res donatas sicut rationabiliter facte sunt illis quibus facte sunt & heredibus suis warrantizare.

Cap. 3.

* Heredum autem alij sunt proximi, alij sunt remotiores, proximi heredes aliquis sunt quos ex suo corpore procreaverit, ut filii & filia. Quibus sufficientibus vocantur heredes remotiores scilicet nepos vel neptis ex filio vel filia recta linea descendens in infinitum. Itē frater et soror et ex illis ex transuerso descendentes. Item avunculus tā ex parte patris q̄ ex parte matris, et matertera similiter et ex illis descendentes. Cum quis ergo hereditatem habens moriatur, si unicus filium heret.

Hec lex con-
firmatur sta-
tuto. West. 3.
cap. 41.

heredē habuerit indistincte verū est qd' filius ille patri suo succedit in toto. ¹ Si plures reliquerit filios, tūc distinguitur vtrū ille fuerit miles, siue per seodū militare tenēs aut liber Sokemanus. Quia si miles fuerit vel per militiam tenens, tunc secundū ius regni anglę primogenit' filius patri succedit in toto, ita quod nullus fratrū suorū partem inde de iure petere potest. Si vero fuerit liber Sokemanus, tunc quidem dividetur hereditas inter omnes filios, quotquot sunt p̄ partes aequales, si fuerit locagiu & id antiquitus diuīsum. Salvo tamē capitali mesuagio primogenito filio pro dignitate aēsne cīz lūx. Ita tamē quod in alijs rebus satisfaciet alijs ad valentiam. Si vero non fuerit antiquitus diuīsum, tunc primogenitus secundum quorundam consuetudinem totā hereditatem obtinebit. Secundum autē quorundam consuetudinem postnatus fili⁹ heres est. Item si filiam tantum vñā reliquerit quis heredem tunc id ² obtinet indistincte qd' de filio dictum est. Sin autem plures filias, tūc quidem indistincte inter ipsas diuidetur hereditas siue fuerit miles, siue Sokemanus pater eorum salvo tamen primogenite fili⁹ capi-

G. iiiij.

tali

Liber septimus.

tris sui: et ob id nunquam concourtunt circa eius personam ista duo accidentia iuris, scilicet ius hereditarium et dominium.

Hoc lex confirmatur statuto. Welt. 2. esp. 41.

No-tandum autem quod nec episcopus nec abbas quia eorum baronie sunt de elemosina domini regis & ante cessorum eius, nō pos- sunt de dominicis suis aliquam partem da-re ad remanentiam sine assensu & confir-matione domini Regis.

Cap. 2.

* Tenentur autem heredes donatorū do-na-tiones & res donatas sicut rationabiliter facte sunt illis quibus facte sunt & ha-heredi-bus suis warrantizare.

Cap. 3.

* Heredium autē alij sunt proximi, alij sunt remotiores, proximi heredes alicuius sunt quos ex suo corpore procreauerit, ut filii & filia. Quibus difficilibus vocātur heredes remotiores scilicet nepos vel neptis ex filio vel filia recta linea descendens in infinitum. Itē frater et soror et ex illis ex transuerso de-scendentes. Item auunculus tā ex parte pa-tris q̄ ex parte matris, et matertera similiter et ex illis descendentes. Cum quis ergo he-reditatem habens moriatur, si vnicū filium here-

heredē habuerit indistincte verū est qd' filius ille patri suo succedit in toto. * Si plures reliquerit filios, tūc distinguitur vtrū ille fuerit miles, siue per seodū militare tenēs aut liber Sokemanus. Quia si miles fuerit vel per militiam tenens, tunc secundū ius regni anglę primogenit' filius patri succedit in toto. Ita quod nullus fratrū suorū partem inde de iure petere potest. Si vero fuerit liber Sokemanus, tunc quidem diuidetur hereditas inter omnes filios, quotquot sunt p partes aequales, si fuerit locagiū & id antiquitus diuisum. Salvo tamē capitali mesuagio primogenito filio pro dignitate aescenētū suū. Ita tamē quod in alijs rebus satis faciet alijs ad valentiam. Si vero non fuerit antiquitus diuisum, tunc primogenitus secundum quorundam consuetudinem totā hereditatem obtinebit. Secundum autē quorundam consuetudinem postmatus fili⁹ heres est. Item si filiam tantum vñā reliquerit quis heredem tunc id * obtinet indistincte qd' de filio dictum est. Sin autem plures filias, tūc quidem indistincte inter ipsas diuidetur hereditas siue fuerit miles, siue Sokemanus pater earum salvo tamen primogenite fili⁹ capi-

G. iij.

tali

Liber septimus.

tali mesuagio sub forma præscripta. Notandum autem quod si quis fratrū vel sororē inter quos diuiditur hereditas sine herede de corpore suo moriatur, tunc illa portio quæ defuncti erat inter ceteros superstites diuidetur. Maritus autem primogenite filiæ homagium faciat capitali domino de toto feodo. Tenentur autem post natę filiæ vel earum mariti seruitum suum de suo tenemento capitali domino facere per manum primogenite vel eius mariti. Nullum tamen homagium vel etiam fidelitatem aliquam tenentur mariti postnatarum filiarum marito primogenitę filiæ inde facere in vita sua, nec earum heredes primi vel secundi tertij vero heredes ex postnatis filiabus ex euntis, secundum ius regni homagium tententur facere de suo tenemento herdi filiæ primogenite & rationabile releuium. Preterea sciendum est quod mariti mulierū quacumque, nihil de hereditate uxorū suarū donare possunt sine consensu heredum suorum, vel de iure ipsorum heredum aliquid remittere possunt nisi in vita sua. Si vero filium habuerit quis heredem & preterea filiā habuerit vel filias, filius ipse succedit in totum

totum * vnde contingit quod si quis plures habuerit vxores & ex qualibet filiā vel filiā, extremo autē ex postrema vnicū filium: ille filius solus obtinet hereditatem patris, quia generaliter verum est qd^s mulier nunquam cum masculo partē capit in hereditate aliqua, nisi forte aliud speciale fiat in aliqua ciuitate, & hoc per longā consuetudinem eiusdē ciuitatis. Si vero habuerit quis plures vxores, & ex qualibet earum filiam vel filias, omnes fili^e erunt pares ad hereditatem patris eodē modo ac si omnes essent ex eadem matre. Cum quis autem moritur sine herede filio vel filia si habuerit nepotes vel neptes ex filio vel filia, tunc quidem indubitanter succeditū ipsi eodem modo quo predeterminatum est supra de filio vel filiabus & sub eadē distinctione. Illi enim qui recta linea descendant, semper illis preferūtur qui ex transuerso veniunt. Cum quis autem moriatur habens filiū postnatū, et ex primogenito filio premortum nepotē, magna quidem iuris dubitatio solet esse, uter illorū preferend^s sit alij in illa successione scilicet utrum filius an nepos. Quidam enim dicer^s

Liber septimus.

dicere volebant filium post natū rectiorem
esse heredem quam nepotem talem, ea vi-
delicet ratione, quia filius primogenit⁹ cum
mortē patris nō expectaret nec expectauit
quousque heres eius esset, & ita cū post na-
tus filius superviveret tam fratrem quam
patrem, recte ut dicunt patri succedit. Alijs
vere visum est nepotem talē de iure auun-
culo suo esse preferendum. Cum enim ne-
pos ille ex filio primogenito exierit, & de
corpo suo extiterit heres in totū ius quod
pater su⁹ si adhuc viueret haberet: ipse patri
suo succedere debet. Ita dico si pater suus
non fuerit ab aucto suo forisfamiliatus, potest
siquidem filius in vita patris sui ab eo foris-
familiari. Si quandam partem terre sue af-
signet pater filio suo & scisnam faciat ei in
vita sua ad petitionē et bonā voluntatē ipsi-
us filij, ita quod de tanta parte sit ei satisfac-
tum tunc enim non poterint heredes ipsius
filij de corpore suo aliquid amplius petere
contra auunculum suū vel alium de residua
parte hereditatis aui sui, quam partem pa-
tris sui licet pater eorum si ipse superuixiſ-
set eundem aut suū posset. Preterea si filius
alicuius

alicuius primogenitus de paterna hereditate capitali domino homagiū suū fecerit in vita patris sui , licet premortiatur patri suo, nulla dubitatio est quin fili' eiusdē auūculo suo sit preferendus. Verū super hoc poterit esse placitū inter nepotē ipsum & capitalē dominū si idem dominus ei homagiū suū negauerit vel inter capitalem dominum et auunculum ipsum si capitalis dominus nepoti homagium suū warrantauerit , et ex hoc utriusq; rationabiliter possit perueniri ad duellū, nisi vero homagium suū ita possit doceri : tunc quidem ita hodie obtinet inter auunculū & nepotem , quia melior est conditio possidentis.

Cap. 4.

*Deficientib' autē hijs qui recta linea descendūt: tunc frater vel fratres succedent. Aut si non reperiantur fratres, vocande sunt forores. Quib' premortuis eorū liberi vocantur, post hos vero vocantur auunculi, & eorū liberi, postremo materterē & eorū liberi habita & obseruata distinctione supernus prenotata , inter filios militis & filios Sokemani & nepotes similiter habita quoque distinctione inter masculos & feminas.

Cap. 5.

Liber septimus.

Cap. 5.

* Tenentur quoq; heredes testamēta patrum suorum & aliorū antecessorū suorum seruare, illorū scilicet cuis sunt heredes, & eorū debita acquietare. Potest enim quilibet homo liber maioribus debitis nō inuoluerus de rebus suis in infirmitate sua rationabilē diuisam facere sub hac forma secundū cuiusdam patrię consuetudinem, quod dominum suū primo de meliore & principaliori-
te quam habet recognoscat deinde ecclesiā, postea vero alias personas pro voluntate suis. Quicquid autem diversarum patriarum consuetudines super hoc teneāt, secundum iura regni non tenetur quis in testamēto suo alicui persone precipue nisi pro voluntate sua aliquid relinquere libera enim dicitur esse cuiuscunq; vltima voluntas, scū-
dum has leges sicut & secundū alias leges. Mulier etiam sui juris, testamentum facere potest. Si vero fuerit in potestate viri consti-
tuta, nihil sine viri sui autoritate facere po-
test etiā in vltima voluntate de reb⁹ viri sui,
veruntamen pium esset & marito valde ho-
nestum si rationabilem diuisam vxori suis
concessisset, scilicet usq; ad tertiam partem
rurum

rerum suarum quam viua quidem obtinuisset si maritum suum superuixisset ut plenius infra liquebit. Quod plerique mariti facere solent unde marito commendabiles efficiuntur. * Cum quis in infirmitate positus testamento facere voluerit, si debitum non sit inuolutus tunc omnes res eius mobiles in tres partes diuidentur aequales. Quarum una debet heredi, secunda vxori, tertia vero ipsi reseruatur de qua tertia libertas habebit disponendi facultatem verum si sine uxore decellerit medietas ipsi reseruatur. De hereditate vero nihil in ultima voluntate disponere potest ut predictum est.

Cap. 6.

* Debet autem testamentum fieri coram duobus vel pluribus viris legitimis, clericis vel laycis & talibus qui testes inde fieri possunt idonei. Testamenti autem executores esse debent ii quos Testator ad hoc elegit & quibus coram ipsam commiserit. Si vero testator nullos ad hoc nominauerit, possunt propinquai & consanguinei ipsius defuncti ad id faciendum se ingerere. Ita quod si quem vel heredem vel alium rerum defuncti reperierit detentorem, habebunt breue domini

Ita siisse com-
munem legem
testatur ex
parte magni
carta. Cap. 18.

Liber septimus.

domini Regis vicecomiti directum in hac
verba. Cap. 7.

* Rex vic* salutē precipio tibi quod iuste
& sine dilatione facias stare rationabilē di-
uisiā N. sicut rationabiliter monstrari pote-
rit quod cā fecerit & q̄ ipsa stare debeat T.
&c. Cap. 8.

* Si quis autē auctoritate hui* breuis cō-
uentus, aliquid dixerit cōtra testamētū sci-
licet quod non fuit rationabiliter factū, vel
qd' res petita nō fuerit ita vt dicitur legata,
tūc quidē placitū illud in curia christianita-
tis audiri debet & terminari. Quia placitū
de testamētis corā Iudice ecclesiastico fie-
ri debet & per illorum qui testamēto inter-
fuerint testimonia, secundum juris ordinē
terminari. Si vero fuerit debitis oneratus is
qui testamētū facere proponit, nihil de re-
bus suis (extra debitorū acquietationē) pre-
ter sui heredis cōsentum disponere potest,
verū si post debitorū acquietationē aliquid
residuū fuerit, tunc id quidē in tres partes
diuideā mōdo p̄dicto. Et de tertia parte suū
vt dictū est faciat testamētū. Si vero nō suffi-
ciunt res defuncti ad debita p̄soluenda, tunc
quidē heres ipse defectū ipse de suo tenetur
ad implere ita dico si habuerit etatē heres
ipse.

ipse.

Cap. 9.

* Sunt enim quidā heredes, de quib' cōstat
ens esse maiores, alij vnde cōstat esse mino-
res, alij de quibus dubiū est vtrū sint maiores
an minores: * heredes vero maiores, statim
post deceſſū antecessoř suorū possunt se te-
nere in hereditate sua, licet domini possint
feodū suum cū herede in manus suas capere
ita tamen moderate id fieri debet ne aliquā
dissensinā heredibus faciant: possunt enim
heredes si opus fuerit violēcie dominorum
pēſtare, dum tamen parati sunt releuium &
alia recta seruitia eis inde facere. * Si vero
conſtet eos esse minores, tunc ipſi heredes
tenentur esse sub custodia dominorū suorū
donec plenā habuerint etatē, si fuerint he-
redes de feodo militari. Quod sit post vice-
ſimum & vnum annum cōpletum, si fuerit
heres & filius militis vel per feodum milita-
re tenentis. * Si vero heres & filius Soke-
manni fuerit, etatē habere intelligitur tunc
cum quindecim cōpletuerit annū. * Si ve-
ro fuerit filius burgensis, etatem habere
tunc intelligitur cum discrete sciūerit de-
narios numerare, & pānos vluare, & alia pa-
terna negotia ſimiliter exercere * plenam
itaque

Vide affeſſa-
tione huic le-
gis statuto
Marlebr.
Cap. 16.

Liber septimus.

Itaque custodiam habent domini, filiorum & heredum hominum suorum & feodorum suorum, ita quod plenam inde habent dispositionem, ut in ecclesijs in custodijs ipsis constitutis concedendis & in mulieribus, si que in eorum custodiam exciderint maritandis & in alijs negocijs disponendis secundum quod propria negotia sua disponi solent. Nihil tamen de hereditate, de iure alienare possunt ad remanentiam. Ita tamen quod heredes ipsos, honorifice pro quantitate hereditatis interim habeant & debita etiam defuncti pro quantitate hereditatis & temporis quo illis custodia deputatur acquirantur, vnde & de debitibus antecessorum de iure respondere tenentur. * Negotia quoque ipsorum heredum agere possunt, & placita de iure eius acquirendo mouere & prosequi, si emissa fuerit de etate contra minorem exceptio. Respondere autem non tenetur pro illis, nec de recto nec de disseisina nisi in unico casu. Cum quis scilicet minor habuerit custodiam minoris post decessum patris sui, tunc enim si denegetur alij hereditas sua cum maior factus fuerit, poterit inde habere assisam & recognitionem.

tionem de morte antecessoris sui. Nec pro etate domini minoris, remanebit inde recognitio in hoc casu. Si vero appellatur minor de felonie aliqua, tunc attachiabitur per saluos & securos plegios, sed dum fuerit infra etatem inde non tenebitur respodere sed demum factus, maior. * Restituere autem tenetur custodes hereditates ipsis heredibus instauratas & debitibus acquietatas iuxta exigentiam temporis custodie & quantitatis hereditatis. Si vero dubium fuerit utrum fuerint heredes maiores an minores: tunc procul dubio dominum heredes quam hereditates in custodia habebunt, donec etas rationabiliter probetur per legales homines de visineto & per eorum sacramentum.

Cap. 10.

* Si vero plures habuerint dominos ipsi heredes sub custodia constituti, capitales eorum domini id est illi quibus ligantia debent sicut de primis eorum feodis eorum habebunt custodiā. Ita quod de ceteris feodis relevia & alia recta seruitia dominis ipsorum feodorum facere tenentur. Et sic custodia eis per totum sub forma prescripta remanebit

H.j.

Hec lex restitutionis rationabatur magna carta.
Cap. 5.

Liber septimus.

bit. * Notandum tamen quod si quis in capite de domino Rege tenere debet, tunc eius custodia ad dominū Regem plene pertinet sive alios dominos habere debeat ipse heres sive non. Quia dominus rex nullum habere potest parem, multo minus superiorem, veruntamen ratione burgagij tantum non prefertur dominus Rex alijs in custodijs. * Si vero dominus Rex aliquam custodiam alicui commiserit, tunc distinguitur utrum ei custodiam pleno iure commiserit ita quod nullū eum inde reddere compotum oporteat ad scaccarium, aut aliter. Si vero ita plene ei custodiam commiserit, tunc poterit Ecclesias vacantes donare, & alia negotia sicut sua recte disponere.

Cap. 11.

* Hæredes vero Sokemanorum mortuis antecessoribus suis, in custodia consanguineorum suorum propinquorum erunt. Ita tamē q̄ si hereditas ipsa ex parte patris descendērit, ad consanguineos ex parte matris referatur. Sin autē ex parte matris hereditas ipsa descendērit, tūc ad consanguineos paternos custodia pertinet.

tinet. Nunquam enim custodia alicuius de iure alicui remanet, de quo habeatur suspicio quod possit vel velit aliquod ius in ipsa hereditate clamare.

Cap. 12.

* Mulier vero vel mulieres & heredes alicuius remanserint, in custodia dominorum suorum remanent. Quæ si infra ætatem fuerint in custodia erunt donec plenariam habent ætatem. Et cum habuerint ætatem, tenetur dominus earum eàs maritare, singulas cum suis rationabilibus portionibus. Si vero maiores fuerint tunc quoque in custodia dominorum suorum remanebunt donec per consilium & dispositionem dominorum maritentur. Quia sine dominorum dispositione vel assensu, nulla mulier hæres terræ maritari potest, de iure vel consuetudine regni. * Vnde si quis filiam vel filias tantum habens, heredem illam vel illas in vita sua sine assensu domini sui maritaverit, inde iuste secundum ius & consuetudinem regni perpetuo exheredatur. Ita quod unde de cetero nihil recuperare poterit nisi

H. ij.

per

Liber septimus.

per solam misericordiam & hoc ea ratione.
Quia cū maritus ipsius mulieris heredis aliquis homagiū de tenemento illo facere tenetur ipsi domino, requirenda est ipsius domini ad id faciendū voluntas et effensus ne de inimico suo vel alio modo minus idonea personar homagiū defendo suo cogatur recipere verum si quis licentiam querit a domino suo filiam suam & heredem alicui maritandi, tenetur dominus aut consentire aut iustam causam ostendere quare consentire non debeat aliter enim etiam cōtra ipsius voluntatē poterit mulier ipsa de consilio parris sui & pro voluntate libere maritari, iuxta hoc quero si mulier aliqua dotē habens possit alicui pro voluntate sua sine assensu warranti sui nubere, & si fecit, vtrū totū ob id amittet. Nō enim videtur quod debeat ideo dotē amittere, cū marit⁹ suus inde nullum homagium warranto suo de iure & consuetudine regni facere debeat. Sed cū affidatione fidelitē tantum ne si ante mortem viri sui mulier ipsa moriatur homagium illud nullo tenemento retento periret. Tenerit tamē mulier cum assensu warranti sui

si in nubere, aut dorem amittet nisi mulier
 ipsa aliam terram habeat de maritacio vel
 hereditate, tunc enim sufficit capitalis do-
 mini habere assensum. Et hoc ideo sic obti-
 net non propter homagium sed pro alia fi-
 delitate quam maritus domino inde facere
 tenetur ut dictum est. Si vero de feodo plu-
 rium dominorum ipsa fuerit heredies, tunc
 sufficiet adquirere assensum capitalis do-
 mini ad mulierem heredem maritandam.
 In custodijs autem constitute mulieres ha-
 redes si de corporibus suis foris fecerint, &
 hoc probatum fuerit, tunc illæ quæ deli-
 querunt exhere dabuntur, ita quod portio-
 nes suæ ceteris quæ non foris fecerint ac-
 crescent. Si vero hoc modo omnes delique-
 rint tunc tota illa hereditas ipsis dominis
 tanquam escaeta remanebit. Veruntamen
 si semel legittime nupte fuerint, tunc si vi-
 due facte fuerint, postmodum non tenebū-
 tur iterum sub custodia dominorum esse li-
 cet tenantur assensum eorum requirere in se
 maritandis praedicta ratione. Nec etiam
 tunc per earum incontinentiam heredita-
 tem amittent. Quod autem generaliter so-
 let

Liber septimus.

Ilet dici putagium hereditatem non adimit,
Illud intelligendum est de putagio matris,
quia filius heres legittimus est quem nuptię
demonstrant.

Cap. 13.

* Heres autem legittimus nullus Bastardus nec aliquis qui ex legitimo matrimonio non est procreatus esse potest. Verum si quis versus aliquem hereditatem aliquam tanquam heres petat, & alius ei obijciat quod heres inde esse non potest eo quod ex legitimo matrimonio non sit natus sicut quidem placitum illud in curia domini Regis remanebit, & mandabitur Archiepiscopo vel Episcopo loci quod de matrimonio ipso cognoscatur, & quod inde indicauerit, id domino Regi vel eius Iustic' scire fac' & per hoc brieue.

Cap. 14.

* Rex Archiepiscopo salutē veniens corā me W. in curia mea petiit versus R. fratrem suum quartū partē feodi vni' militis in illa villa, sicut in suū, & in quo idem R. ius non habet ut W. dic' eo quod ipse Bastardus sit natus ante matrimonium matris ipsorū. Et quoniam.

niam ad curiam meam non spectat agnoscere de Bastardia eos ad vos mitto mādantes ut in curia christianitatis inde facias qd' ad vos spectat. Et cum loquela illa debitum coram vobis finem fortita fuerit , mihi litteris vestris significetis , quid inde coram vobis actum fuerit. T.&c.

Cap. 15.

* Circa hęc autem, orta est questio, si quis antequam pater matrem suam despōnsauerit fuerit genitus vel natus vtrum talis filius sit legittimus heres cum postea matrem suam despōnsauerit. Et quidem licet se cūndū canones et leges romanas talis filius sit legittimus heres, tamen secundum ius & consuetudinem regni nullo modo tanquam heres in hereditate sustinetur vel hereditatem de iure regni petere potest. Sed orta super hoc tamen contentione vtrū scilicet genitus natus fuerit ante despōnsationē an post discussietur id ut dictum est corā iudice Ecclesiastico & quod ab eo iudicatum fuerit id domino Regi vel eius Iusticē scire faciet. Ita tamen quod secundum quod iudicatum fuerit in curia Christianitatis de matrimonio

H. iiiij.

nō

Liber septimus.

nio scilicet virum fuerit ille qui hereditatem pet: et natus vel genitus ante matrimonium contractum vel post, in curia domini, Regis supplebitur de adiudicanda vel ab-
iudicanda ipso, hereditate super qua con-
tentio est ita quod per iudicium curie here-
ditatem ipsam obtinebit vel clameum suum
perdet.

Cap. 16.

* Quem potest de bastardo, qui nullum
heredem habere potest, nisi de corpore suo
habuerit heredem. Si quis ei pro seruitio
suo vel alio modo aliquam terram donaue-
rit, & inde homagium suum receperit, ita
quod in scisina eiusdem terre, sine herede
de corpore suo obierit, quis ei de iure suc-
cedere debet quia dominus non potest pre-
dictis rationibus. * Cum quis vero intesta-
tus decesserit, omnia catalla sua domi-
ni esse intelliguntur si vero plures habuerit
dominos quilibet illorum catalla sua recu-
perabit quaz in feodo suo reperiet. * Vsi-
rarij vero, omnes res sine testatus sine inte-
status dacesterunt domini regis sunt viu' autem
non solet aliquis de crimine vture appellari
nec

ne*c*onuinc*i*. Sed inter ceteras Regias in-
qu*is*itiones, solet inquiri & probari, aliquem
in tali crimine decessisse per duodecim le-
gales homines de vi*sin*eto & per eorum fa-
cram*en*tu*m*. Quo probato in curia: omnes
res mobiles & omnia catalla qu*ae* fuerunt
ip*s*ius *vi**su*ari*j* mortui: ad *vi**su*s domini Regis
capi*en*tur penes quemcunque inueniantur
res ille. H*er*edes quoque ip*s*ius, hac eadem
de causa exheredatur secundum ius regni
et ad dominum vel dominos reuertetur
hereditas. Sciendum tamen, quod si quis
aliquo tempore *vi**su*ari*j* fuerit in vita sua,
& super hoc in patria publice defamatus, si
tamen a. delicto ip*s*io ante mortem suam
deslitterit, et penitentiam egerit, post mor-
tem ip*s*ius ille vel res eius. Lege *vi**su*ari*j* mi-
nime censebuntur. Oportet ergo constare
quod *vi**su*ari*j* decesserit aliquis ad hoc ut
de eo tanquam de *vi**su*ario post mortem ip*s*ius
iudicetur, & de rebus ip*s*ius tanquam de
rebus *vi**su*ari*j* disponatur.

Cap. 17.

* Ultimi h*er*edes aliquorum, sunt eorum
domini. Cum quis ergo sine certo h*er*ede
moritur,

Liber septimus.

moritur, quemadmodum sine filio, vel filia, vel sine tali herede de quo dubium sit ipsum esse propinquorem heredem & rectum, possunt & solent domini feodorum feoda illa tanquam escaetas in manus suas capere & retinere quicunque sint domini huc Rex, siue alius preterea vero si quis veniens dicat se inde heredem rectum, si per misericordiam domini sui, vel per preceptum domini Regis, hoc impetrare poterit, inde placitabit, & sic si quod ius inde habuerit, diracionare poterit. Ita tamen quod interim terra illa in manu domini feodi remaneat. Quia quotienscumq[ue] dubitauerit aliqua dominus de herede tenentis sui, vtrum sit rectus heres an non, terram illam teneze poterit, donec hoc ei legittime constituit. Idem quoque dictum est supra de herede vbi dubium sit an sit maior an minor in hoc tamē est differentia, quod in uno casu intelligitur interim hereditas illa quasi escaeta ipsius domini. In alio vero casu, nō intelligitur esse sua nisi de custodia. Sin autem nullus appareat qui hereditatem ipsam tanquam heres requirat tunc illi domino remaneat

manet hereditas ipsa escaeta ad remanentiam. Ita quod de illa disponere potest, si-
cū de sua propria ad libitum suum. Prete-
rea si qua mulier aut heres alicuius in custo-
diā domini sui deuenerit: si de corpore suo
foris fecerit, hereditas sua domino suo pro
delicto ipsius remanet escaeta. Preterea si
quis de feloniam coniunctus fuerit, vel confes-
sus in curia, eo per sus regni exhereditato
terra sua domino suo remanet escaeta. No-
tandum quod si quis in capite de domino
Rege tenuerit, tunc tam terra quam om-
nes res mobiles sue, & catalla penes quem-
cunque inueniantur, ad opus domini Regis
cipientur sine omni recuperatione alicuius
heredis. Si autem de alio quam de Rege
tenuerit is qui vtagatus est, vel de feloniam
coniunctus, tunc quoque omnes res sue mo-
biles, Regis erunt. Terra quoque per vnum
annum remanebit in manu domini Regis,
elapso autem anno: terra eadem ad rectum
domini scilicet ad ipsū de cuius fendo est re-
ueretur veritatem eū domorū subuersione
& arborū extirpatione. Et generaliter quo-
tient scūq; aliquis aliquid fecerit vel dixerit

Liber septimus.

moritur, quemadmodum sine filio, vel filia,
vel sine tali herede de quo dubium sit ipsum
esse propinquorem heredem & rectum,
posunt & solent domini feodorum feoda
illa tanquam escaetas in manus suas cape-
re & retinere quicunque sint domini sue
Rex, siue alius preterea vero si quis veniens
dicat se inde heredem rectum, si per mis-
ericordiam domini sui, vel per preceptum
domini Regis, hoc impetrare poterit, inde
placitabit, & sic si quod ius inde habuerit,
diracionare poterit. Ita tamen quod inte-
rim terra illa in manu domini feodi rema-
neat. Quia quotienscumq; dubitauerit ali-
quis dominus de herede tenentis sui, utrum
sit rectus heres an non, terram illam tene-
re poterit, donec hoc ei legittime consti-
tuit. Idem quoque dictum est supra de ha-
redete vbi dubium sit an sit maior an minor
in hoc tamē est differentia, quod in uno ca-
su intelligitur interim hereditas illa quasi
escaeta ipsius domini. In alio vero ca-
su intelligitur esse sua nisi de custodia. Sin au-
tem nullus appareat qui hereditatem ipsam
tanquā heres requirat tunc illi domino re-
manet

manet hereditas ipsa escaeta ad remanentiam. Ita quod de illa disponere potest, sicut de sua propria ad libitum suum. Preterea si quis mulier aut heres alicui^o in custodia domini sui deuenerit: si de corpore suo forisfecerit, hereditas sua domino suo pro delicto ipsis remanet escaeta. Preterea si quis de feloniam coniunctus fuerit, vel confessus in curia, eo per sus regni exheredato terra sua domino suo remanet escaeta. Notandum quod si quis in capite de domino Rege tenuerit, tunc tam terra quam omnes res mobiles sive, & catalla penes quemcunque inueniantur, ad opus domini Regis capientur sine omni recuperatione alicuius heredis. Sin autem de alio quam de Rege tenuerit is qui velagatus est, vel de feloniam coniunctus, tunc quoque omnes res sive mobiles, Regis erunt. Terra quoque per unum annum remanebit in manu domini Regis, elapsio autem anno: terra eadem ad rectum dominii scilicet ad ipsu de cui^o fendo est revertetur veritatem eū domorū subuersione & arborū extirpatione. Et generaliter quotienscumq; aliquis aliquid fecerit vel dixerit

Liber septimus.

in curia, propter quod per iudicium curie exheredatus fuerit, hereditas eius ad dominum feodi de quo illa tenetur tanquam escaeta solet reuerti. * Forisfactura autem filij & heredis alicuius, patrem non exheredit neque fratrem, neque alium, quam seipsum præterea si de furto fuerit aliquis condemnatus, res eius mobiles & omnia catalla sua vicecomiti prouinciæ remanere solet terra autem si qua fuerit dominus feodi recuperabit statim, non expectato anno. Cum quis vero per legem terre fuerit vtlagatus, & postmodum beneficio principis paci restitutus non poterit ea ratione hereditatem si quam habuerit ille vel heredes sui versus dominum suum (nisi ex misericordia ipsius domini & beneficio) recuperare forisfacturam, autem & vtlagaria solet dominus Rex damnatis remittere, nec tamen aliena iura ideo querit infringere.

Cap. 18.

* Maritagium autem, aliud nominatur liberum, aliud seruitio obnoxium, liberum dicitur maritagiū quādo aliquis liber homo aliquam

quam partem terre sue dat cum aliqua mu-
liere alicui in maritagiū ita quod ab omni
seruitio terra illa sit quieta, &c a se & heredi-
bus suis versus capitalē dominū acquietāda
Et in hac quidē libertate, ita stabit terra il-
la vsq; ad tertium heredē nec interim tene-
buntur heredes inde facere aliquod homa-
gium post tertium vero heredē, ad débitum
seruitiū terra ipsa reuertetur, & homagium
inde capietur. Quia si fuerit pars feodi mili-
taris pro quātitate terre seruitiū feodi inde
prestabit. * Solet autē quandoque terra ali-
qua dari in maritagio, faluo & retēto debi-
to seruito ipsi capitali domino. Et tūc quidē
tenebūtur maritus mulieris ipsi & heredes
sui, seruitium id facere sed sine homagio vs-
que ad tertium heredē. Tertius vero heres
primo inde faciat homagiū & omnes here-
des suipost modum alia tamē fidelitas sub
fidei vel sacramenti interpolatione, a. muli-
eribus vel earum heredibus interim fere
sub eadem forma & eisdem verbis quibus
homagium fieri solet prestare debet. * Cū
quis itaq; terram aliquam cum vxore sua in
maritagium ceperit, si ex eadem vxore sua
heredē

Liber septimus.

heredem habuerit filium, vel filiā clamantem & auditū infra quatuor parietes si idem vir vxorem suā supermixerit, siue vixerit haeres siue non, illi in vita sua remanet maritgium illud post mortē vero ipsius ad donatorem vel eius heredes est reuersurum. Si autem ex vxore sua nunquā habuerit heredem, tunc statim post mortem uxoris ad donatorem vel heredes eius reuertetur maritgium. Et hęc est quedam causa quare de maritagio tali non solet recipi homagium. Si enim sic donata esset terra aliqua in maritagio vel alio modo qd' inde reciperetur homagium tunc nunquā de cetero ad donatorem vel eius heredes licite possit reuerti ut supradictum est. Si vero secundū ceperit vi-
rum mulier ipsa, idem iudicium crit de secun-
do, qd' dictum est de primo, siue heredē re-
liquerit primus siue non.* Cum quis autem
terram aliquam de maritagio vxoris siue pe-
tit, vel mulier ipsa, vel eius heres tūc distin-
guitur utrum terra illa petatur versus dona-
torem vel eius heredē, vel versus extraneū
quod si versus donatorem vel eius heredem
petatur, tunc in electione petentis esse po-
terit

terit utrum inde placitare voluerit in curia Christianitatis an in curia seculari. Spectat enim ad iudicem ecclesiasticum placitum, de maritagis tractare si pars petentis hoc elegerit, propter mutuam affidationem quae fieri solet, quando aliquis promittit se ductum in uxorem, aliquam mulierem & ei maritatum promittitur ex parte mulieris, nec per curiam domini Regis defendetur placitum id in curia Christianitatis, licet de laico feodo sit, si constiterit quod ad maritatum pertatur. Si vero versus extraneum petatur, tunc in laica curia terminabitur placitum id, eodem modo & ordine quo de alijs laicis feodis placitari solet illo tamen obseruato, quod sine warranto inde placitare non debet sicut supra de dotibus dictum est, et ad similitudinem placiti de dotibus, quantum ad warrantum pertinet, inde placitari potest, & quae ibi dicta fuerint quantu[m] ad hunc articulum hic locum habent. Sciendum tamen quod tertius haeres cum iam suum inde fecerit homagium, sine warranti auctoritate inde placitati potest.

Hic

*Hic incipit liber octauus
de concordia facta in curia, & de
eirographis concordiam continentibus, &
de recordis curie vel curiarum: cum alter
vtra partium concordiam & finem
factum infregerit.*

Capitulo. I.

Ontingit autem multoſes, loquelas mo-
tas in curia domini
Regis per amicabi-
lem compositionem
& finalem concor-
diā terminari, sed
ex consensu & licē-
ſia domini Regis, vel eius Iustic', vnde con-
que fuerit placitum ſive de terra ſive de alia
re ſolet autem pletunque concordia talis,
in communem ſcripturam redigi & per cō-
munem affenſum partiū. Et per illam ſcrip-
turā coram Iustic' domini Regis in Banco
residentibus recitari, & coram eis utrique
parti ſua ſcriptura per omnia alij concor-
dans: liberari. Et erit ſub hac forma facta.

Cap. 1.

Cap. 2.

¶ Hec est finalis concordia, facta in Curia domini Regis apud Westmonasterium in vigilia beati Petri Apostoli Anno regni Regis Henrici secundi tricelimo tertio, coram Ranulpho de Glanvilla iustic' dom' Regis, & coram H.R.W. & T. & alijs fidelibus domini Regis qui ibi tunc aderat inter priorem & fratres hospitalis de Hierusalem, & W. T. hlium Normanum per Alanum filium suum, quem ipse aitornauit in curia domini Regis ad luterandum & perdendum, de tota terra illa & de pertinentijs, excepta una bouata terre & tribus toftis quas ipse W. tenuit. De qua terra tota (excepta predicta bouata & tribus toftis) placitum fuit inter eos in curia domini Regis scilicet quod predictus W. & Alanus concedunt & testantur donationem quam Normanus pater ipsius W. ipsis inde fecit, & illam terram totam quietam clamat de se & heredibus suis domui hospitalis & prefato priori & fratribus imperpetuum. Excepta una bouata terrena prefata & exceptis tribus toftis que remanent ipsi W. & Alano & heredibus suis. Tenen-

I. j.

da

By this it appears
to have been written
the 7th year of the
2^d Regnus, 228

Liber octauus.

da de domo hospitali & prædicto Priore & fratribus imperpetuum & per liberum seruitum quatuor denariorum per annum pro omni seruitio. Et pro hac concessione & testificatione & quieta clamantia præfatus prior & fratres hospitalis dederunt ipso Wilhelmo & Alano centum solidos sterlingorum vel sic,

Cap. 3.

Hæc est finalis concordia, facta in curia Galfridi filij Petri, & postmodum recordata & irrotulata in curia domini Regis Westmonasterij anno regni Regis Henrici secundi xxxij. die lune proxima post festum Apostolorum Simonis & Iude, coram E. Eliensi Episcopo & I. Norwicen Episcopo & R. de Glanuilla Iustic' domini Regis & alijs fidelibus & familiaribus domini Regis ibi tunc præsentibus inter prædictum G. filium Petri & R. filium Reginaldi de aduocatione Ecclesie omnium sanctorum de Shuldham, & de communia pasture de heddon vnde contentio fuerat inter eos scilicet quod prædictus R. recognouit prædicto G. sicut ius suum aduocationem prædictæ Ecclesie, & quietum clamauit prædicto G. & hæredibus

ibus suis de se & hæredibus suis imperpetuum, si quid iuris in aduocatione prædictæ Ecclesiæ habuerit. Præterea prædictus R. quietum clamat prædicto G. communiam pasture de Heddon, & omnes purpresturas quas G. fecerat in Shuldhamb in frumento & molendinibus & croftis et turbarijs de Shuldhamb, vnde ipse R. nihil retinet nisi quod op' erit ad comburendum in domo sua sibi & hæredibus suis, sine aliqua venditione, & omnes faldas fermelecas (excepta sua propria) & precarias carucarum forinfecarum & consuetudines gallinarum & ouorum. Et pro hac concordia & quiete clamantia dedit prædictus G. dicto R. viginti marcas argenti. * Et nota quod dicitur talis concordia finalis eo quod finem imponit negocio adeo ut neuter litigantium ab ea decetero poterit recedere. Alterutro enim non tenente vel non faciente quod conuenit, & altera partium inde se conquerente: precipietur vicecomiti quod ponat eum per salvos plegios quod sit coram Iustic' domini regis inde responsurus quare finem illum non tenuit. Ita dico si alius vice securum fecerit de clamore suo prosequendo.

I. ij.

Cap. 4.
Rex

Liber Octauis.

¶ Rex vix salutem precepit N. quod iuste & sine dilatatione, teneat sine me factum in curia mea inter ipsum & R. de vna hida terre in illa villa vnde placitum fuit inter illos in curia mea & nisi fecerit & predictus R. fecerit securum de clamore suo prosequendo, tunc pone eum per vadum & saluor plegios quod sit coram me vel Iustic^a meis ostendurus eo die quare non fecerit. Et habeas ibi hoc hoc Teste. &c.

Cap. 5.

¶ Die autem statuta, si non venerit neque se effoniauerit, vel si post tria effonia neque venerit, neque responsalem miserit, quid sit tunc faciendum patet per illum tractatum qui suprapositus est de loquulis per plegios attachiatis, & per primum librum. ¶ Vtq; vero prelente in curia, si scripturam (cōcordiam inter se factam continentem) vtraque pars recognoverit, vel si per Instic^a domini Regis coram quibus cōcordia ipsa facta fuit concordiam talem esse proponitur in curia, & hoc per eorum recordum recte fuerit testatum tunc qui concordiam ipsam infregit remanebit in misericordia domini Regis, & saluo attachiabitur quousq; securitatem

tem inuenerit bonā : quod concordiam ipsam de cetero seruabit , faciendo scilicet quod cōuenit si id possibile est , vel alias rationabile grantum aduersarij faciendo . Necesse est enim quod id quod aliquis in curia domini Regis coram domino Rege vel eius Iustic' recognouerit , vel quod se facturum in manū ceperit , teneatur is qui id cognouit vel in manum cepit . * S vero fuerit concordia talis facta super placito terræ , tunc is qui in curia conuictus fuerit , vel confessus finem ipsum legittime non obseruasse : si tenens fuerit , terram ipsam eo ipso amitteret sin autem loquela ipsam . Sin autem & partes ipse una vel vtraque cirographo communi contradixerit , tunc summonebuntur eedem Iustitiae quod sint die qui ad id eis prefigetur in curia , ad recordandum in curia quomodo loquela illa quæ fuit coram eis in Curia domini Regis inter illum & illum de tanta terra in villa illa quā ipse clamauit versus illum remansit . Et si ille inde coram eis per eorum licentiam concordati fuerint , sub qua formā cōcordiā illa facta fuerit verum distinguendum est vtrum concordia illa facta fuerit in capitali

I. iiij. curia

Liber octauus.

curia domini Regis, an corā Iustic' itinerātibus. Quod si coram Iustic' itinerantibus facta fuerit, tunc eadem Iustic' summonebuntur quod sint cum quibusdam discretis militibus de illo comitatu vbi facta fuerit concordia illa in curia, qui concordie ipsi interfuerint & rei veritatem sciant, ad faciendum tunc ibi recordū illius loquele cum eisdem militibus ad curiam ex parte torsus comitatus propter id faciendum transmittendis & per hoc breue.

Cap. 6.

Rex vic' salutem, summone per bonos summonitores illos. N. & R. quod sint corā me vel Iustic' meis eo die, ad recordāndum cum discretis militibus de illo comitatu quomodo loquela de vna hida terræ quam N. clamauit versus R. in illa villa, & vnde placitum fuit coram eis in itinere suo, remansit in curia mea. Prieterea precipietur vicecomiti illius comitatus in quo fuerit terminata loquela coram Iustic', quod habeat tunc recordum illius loquele coram Rege vel eius Iustic' per discretos milites sui comitatus, qd' fieri per breue infra scriptum de recordo tali p̄fentando in curia.

Cap. 7.

COP. 7.

Rex vic' salutem. Precipio tibi quod facias recordari in comitatu tuo, loquela que est inter illum & illum de tanta terra in illa villa &c. ut infra Capitulo post proximum Capitulum. Cap. 8.

Cap. 8.

Presentibus itaq; Iustic' in curia, & in recordo bene concordantib' necesse est corū recordo stare sine contradictione alteri' partiū ut p̄dictum est. Si vero super hoc dubitauerint, ita qd' non possunt inde acertari, tūc de novo placitū illud incipietur & deducetur in curia. Cap. 9.

Sciendum tamē quod nulla curia recordum habet generaliter præter curiam domini Regis. In alijs enim curijs si quis aliquid dixerit vnde cum penituerit, poterit id negare contra totam curiam tertia manu cum sacramento, id se non dixisse affirmando vel cum pluribus vel cum paucioribus secundū consuetudinē diuersarum curiarum * in quibusdam tamē casibus habent comitatus & alię curię minores, recordum per assilam de consilio regni inde factam, quemadmodum si fuerit in curia aliqua minore vadiatum duellum, & post modum

L. 1111

trans-

Liber octauus.

transferatur loquela illa in Curia domini Regis, tunc de clameo petatis & de defenso tenentis & de verbis de quibus duellum id sit iudicatum & vadiatum, curia ipsa suum recordum habebit: etiam in curia domini Regis. Sed de alijs non, nisi de escambio championis. Si enim postquam translata fuerit loquela illa in curiam domini regis, producatur alijs campio quam ille qui duellum vadiavit in curia minore, & super hoc mota contentione: de hoc quoque stabitur recordo minoris curie per assilam regni. Preterea sciendum quod recordo minoris curie, potest quis adicere, se amplius aliquid dixisse, quam in recordo ipso continetur. & se id in curia dixisse, per sacramentum duorum legatum virorum vel plurium secundum consuetudinem curse, contra totam curiam probare, quia non tenetur curia aliqua recordum suum per duellum vel probare vel defendere. Excipere autem quandam partem, concedere aliam nulli licet: & hoc per assilam regni: cum tamen totum recordum negare possit ab initio prestito sacramento sub forma prescripta. Licet autem non tenetur curia aliqua recordum suum per duellum

duellum defendere, tenetur tamen iudicium suum tueri per duellum. Ut si quis proponat versus curiam aliquam se ei fallum iudicium fecisse, & ideo falsum, quia cum unus ita dixerit, & alius ita responderit, curia ipsa de his verbis & per hec verba iudicium falsum ei fecit, & idem falsum iudicium ei reddidit per illum N. Qui si hoc versus cum negare voluerit, paratus sit alius hoc versus eundem probare, maxime per aliquem idoneum testimoniem qui hoc paratus sit diracionare. Sic ut trinque poterit bene ad duellum inde perveniri. Sed utrum curia ipsa teneatur per aliquem de curia se defendere, vel per alium extraneum hoc fieri possit quero. Et quidem tenetur se defendere maxime per illum qui iudicium id reddidit. Et quidem si curia inde conscientia fuerit, dominus curiae in misericordia regis remanet, et perpetuo curiam amittit preterea tota curia in misericordia domini Regis remanet. Si vero calumpniantur in probatione defecerit loquela principalem ex ipso amittet. * Item recordum potest habere quilibet curia, ex beneficio principis, quemadmodum si Rex aliqua rationabili causa motus, fecerit aliquam curiam

Liber octauus.

riam summone ad recordum faciendum
in curia sua. Ita quod velit dominus Rex
quod non liceat eius recordo contradici.
Solet autem multotiens summoneris aliqua
curia, quod habeat recordum alicuius lo-
quele coram domino Rege vel eius Iusticie
licet inde tale non habeat recordum cui
contradici non possit, quia ex consensu par-
tium poterit in loquela ipsa per ipsum re-
cordum procedi si recordum id tale esse con-
senserint, sit summonitio inde pro tale breue.

Cap. 10.

Rex vice salutem precipio tibi quod faci-
as recordari in comitatu tuo, loquela quae
est inter illum & illum de jure terra in villa
illa. Et habeas recordum illius loquele co-
ram me vel Iusticijs meis ad illum termi-
num per quatuor legales milites qui inter-
fuerunt ad recordum id faciendum. Et sum-
mone per bonos summonitores illum qui
terram illam clamat, quod tunc sit ibi cum
loquela sua, & illum qui terram illam teneret,
quod tunc sit ibi ad audiendum illud. Et
habeas. &c.

Cap. 11.

* Preterea recordum habent minores
curiae

curiæ, de his que in eis facta sunt in curia domini Regis quod contingit quando aliquis Baro habet aliquam loquaciam in curia sua, vnde aliqua rationabilis dubitatio oriatur, ita quod curia ipsi non sufficiat eam determinare tunc potest dominus ipse curiam suam ponere in curiam domini Regis. Ita quod de dubitatione ipsa consilium & assensum habeat curiæ domini Regis quid inde de iure fieri debet. Et hoc debet dominus Rex de iure Baronibus suis, scilicet quod ob talem causam, possunt sui Barones curias suas sic in curiam suam ponere. Ita quod faciat eis habere in curia sua de peritis hominibus suis qui eis super hoc consilium prestant. Cum autem in curia domini Regis super dubitationibus suis fuerint certificati, poterint inde cum loquela sua redire & ipsam in curia sua deducere, & terminare. Item recordum habet comitatus de plegijs, vel plagijs datis, & receptis in ipso comitatu & in similibus.

Hic

*Hic incipit liber nonus
de homagijs & releuijs , & ser-
uitijs, & auxilijs , & de propresturis,
& limitibus inuasis.*

*

Capitulo. 1.

Redictis restat con-
tinuandū de homa-
gijs faciēdis & rele-
uijs recipiēdis. Mor-
tuō siquidem patre
vel alio quoconque
alicui' antecessore,
tenetur domin' feo-
di ab initio recipere homagium recti hæ-
redis , siue fuerit infra ætatem hæres ipse
siue plenam habuerit ætatem . Dummo-
do masculus sit , femine enim nullum ho-
magium facere possunt de iure , licet ple-
runque fidelitatem dominis suis prestare
soleant veruntamen si fuerint maritaz
mariti earum homagium dominis suis de
feodo

feodo illarum facere debent. Ita dico si feo-
da illa homagium debeant. Sin autem he-
res masculus fuerit & minor: nullam de iu-
re vel de ipso herede vel de tenemento suo
habere debet custodiā dominus feodi: do-
nec ipsius heredis receperit homagium, qui-
a generaliter verum est quod nulium serui-
tium sive releuium sive aliud, potest quis ab
herede sive fuerit maior sive minor exigere,
donec ipsius heredis receperit homagium de
tenemento vnde seruitium habere clamat.
Potest autem quis plura homagia, diuersis
dominis facere de feodis diuersis diuersorum
dominorum. Sed vnum eorum oportet esse
precipuum, & cum ligaeancia factum illi sci-
licet domino faciendum, a quo tenet suum
capitale tenementum is qui homagium fa-
cere debet. * Fieri autem debet homagium
sub hac forma scilicet ut is qui homagium
facere debet, ita fiat homo domini sui, quod
fidem illi portet, de illo tenemento vnde ho-
magium suum prestat, & quod eius in om-
nibus terrenum honorem seruer, salua fide
debita domino Regi & heredibus suis. * Et
ex hoc liquet qd' vassallus, nō potest domi-
num

Liber nonus.

num suum infestare, salua fide homagij sui
nisi forte se defendēdo, vel nisi ex precepto
Principis, cum iuerit cum eo contra domi-
num suum in exercitum. Et generaliter ni-
hil de iure facere potest quis salua fide ho-
magij & vertat ad exheredationem domini
sui vel addedic' corporis sui. * Si quis er-
go plura homagia p diuersis feodis suis fe-
cerit diuersis dominis qui se inuicem infe-
stent, si capitalis dominus eius ei percēperit
quod secum in propria persona sua eat cō-
tra alium dominū suum oportet eum eius
precepto in hoc obtemperare, saluo tamen
seruitio alterius domini de feodo quod de
eo tenet. * Patet itaque ex p̄dictis quod si
quis aliquid ad exheredationem domini sui
fecerit, & super hoc convictus fuerit feodū
quod de eo tenet de iure amittet & here-
des eius. Idem quoq; erit si manus violētas
quis in dominū suum iniecerit cum leden-
do vel atroci iniuria afficiēdo, & hoc fuerit
in curia versus eu legittime comprobatum.
Sed vtrū in curia dominisui teneatur quis se
defendere versus dominū suū, de talib' ob-
iectis quero et vtrū domin' suis possit eum
ad id faciendum distingere per considera-
tionem

tionē curiē suę sine precepto domini Regis
vel ei' Iustic' vel sine breui domini regis vel
ei' cap. talis Iustic'. Et quidē de iure poterit
quis hominē suū p iudicū cuię tue deduc-
cere & distingere ad curiam suā venire. Et
nisi se versus dominū suū tertia manu vel
quota manu curia sua cōsiderauerit, possit se
purgare in misericordia domini sui de toto
feodo quod de eo teneret remanebit Itē que-
ro utrū dominus possit distingere hominē
suum veniendo in curiam suā, ad respōden-
dū de seruitio unde domin' suus queritur q
ei detorc', vel qd' aliquid de seruitio suo ei
retrofit. Et quidē bene poterit de iure hoc
facere, etiā sine precepto Regis vel eius Iu-
stic'. Et ita poterit inter dominū et hominē
suū inde ad duellū vel ad magnā assūsam p-
ueniri per aliquem pariū suorum qui de hoc
testem se faciat sicut ille qui viderit ipsum
tenentem vel antecessores suos fecisse ser-
vitium id de feodo illo, ipsi domino vel an-
tecessoribus suis, & hoc paratus sit diracio-
nare. Si vero super hoc conuictus fuerit te-
nens ipse de iure de toto feodo quod de do-
mino illo suo teneret exheredabitur. Sin au-
tē non poterit quis tenentes suos Iusticaz
tunc

Liber nonus.

tunc demum ad curie refugium , erit neceſſarium decurrere* potest autem homo liber masculus, homagium facere, tam is qui etatem haberet, quam is qui infra. Item est tam clericus quam laicus. Episcopi vero consecrati, homagium facere non solent dho Regi etiam de Baronis suis. Sed fidelitatem cum juramentis interpositis, ipsi prestare solent. ¶ Ele eti vero in Episcopos ante consecrationem suam, homagia sua facere solent.

Cap. 2.

* Finit autem homagia, de terris & tenementis liberis , tantummodo de seruitijs de redditibus certis assignatis in denarijs & in alijs rebus, pro solo vero domino fieri non debent homagia alicui excepto principe vereum de omnibus terris non semper fieri debet homagium, quia non de dotibus , nec de maritagijs liberis , nec de feodo Iuniorum sororum de primogenita tenentium infra tertium heredem utrobiusque. Nec de feodo in liberam Elemosinam dato, nec de aliquo tenemento dato quoconque modo in maritagium, quantum ad personam viri mulieris cuius illud sit maritagus.

Ca. 3.

* Fieri

★ Fieri autem possunt homagia, libero homini tam masculo quam feminæ, tam maiori quam minori, tam Clerico quam laico. Sciendum tamen quod si quis homagium fecerit mulieri de aliquo tenemento, quæ postea nupserit alicui viro: tenebitur vir ille eidē marito homagiū facere de eodem tenemento. Queti autem potest si quis aliquod tenementum versus aliquem per concordiam factā in curia diracionauerit, qui tenementum id prius releviauerit versus capitalem dominum, ut ille qui diracionauit debet tenementum illud releviare.

Cap. 4.

* Mutua quidem debet esse dominij & homagij fidelitatis connexio ita quod quantum homo debet domino ex homagio, tantum illi debet dominus ex dominio preter solam reuerentiā, unde si aliquis alicui donauerit aliquod tenementum pro seruitio & homagio suo, quod postea aliis versus eum dirationauerit tenebitur quidem dominus tenementum id ei warrantizare vel competens escanbiū ei reddere. Secus est tamē de eo qui de alio tenet feodium suum scut

Liber nonus.

hereditatem suam & vnde fecerit homagium
quia licet is terram illam amittat: non tene-
bitur ei dominus ad escambium. * Mortuo
vero patre vel antecessore alicuius ut predictum
est, et herede reliquo qui infra etatē sit, nul-
lum ius habet dominus feodi in custodia
heredis vel hereditatis, nisi prius recepto ho-
magio heredis. Recepto vero homagio, in
custodia ipsius domini remanebit heres ipse
cum hereditate sua sub forma predicta, do-
nec plena habuerit etatē. * Tandem vero
eodem ad etatē perueniente et facta ei he-
reditatis restitutione, quietus erit a releuio
custodie. Mulier vero heres alicuius
reliquo sine plenam habuerit etatē sine in-
fra etatē fuerit, in custodia domini sui re-
manebit, donec de consilio domini sui mar-
itetur. Verum si infra etatē fuerit quādo
dominus suus in custodiam illam receperit,
tunc ipsa maritata quieta erit hereditas illa
a releuio, quantū ad se & quantū ad virum
suum. Sin autem habuerit etatē eo tempo-
re, licet aliquamdiu in custodia domini sui
remaneat antequam maritetur, releuiū ta-
men dabit maritus suus qui illā in uxorem
duxerit.

duxerit. Semel autem praestitum releuium
a marito alicuius mulieris, strumque scili-
cket tam maritum quam yxorem, tota vita
sua de teleuio ipsius hereditatis acquieta-
bit. Quia nec mulier ipsa nec secundus ma-
ritus suus si secundo nupserit premortuo
viro suo, nec primus maritus suus premor-
tua vxore sua, terram illam iterum releuia-
bit. * Cum autem heres masculus & no-
tus heres ~~et~~atē habens relinquatur, in sua
hereditate se tenebit, ut supradictum est, etiā
in uito domino. Dumtamen domino suo si-
c ut tenetur suum offerat homagium coram
probis hominibus, & suum rationabile re-
leuium, * dicitur autem rationabile rele-
uium, alicuius iuxta consuetudinem reg-
ni de feodo vnius militis, ~~centum~~ solidos
de socagio vero quantum valet census illi-
us socagij, per vnum annum de Baronijs
vero nihil certū statutum est, quia iuxta vo-
luntatem & misericordiam domini Regis, Huic incerti-
solent Baroniæ capitales, de releuuis suis tudini mede.
domino Regi satisfacere. Idem est de ser-
vantet ijs. Si vero dominus ipse nec homa-
gium, nec rationabile releuium ipsius here-
dis velit recipere, tunc teleuiū ipsum saluo
K. ij. custodiat

Magna
Carta. cap. a.

Liber nonus.

custodiat & per probos homines id sepius
domino suo offerat. Qui si nullatenus id re-
cipere voluerit, tunc haeres ipse de domino
suo domino Regi vel eius iustic' conque-
tatur, & tale breue inde habebit.

Cap. 5.

¶ Rex vic' salutem. Precepe N. quod iuste
& sine dilatatione recipiat homagiū & ratio-
nable releuium R. de libero tenemento
quod tenet in illa villa. Et quod de eo tene-
re clamat & nisi fecerit summone cum per
benos summonitores quod sit coram me
vel iusticijs mes, eo die ostensurus quare
non fecerit. Et habeas ibi summonitores &
hoc breue T. &c.

Cap. 6.

¶ De absencia siquidem ipsius summo-
niti quomodo sit iudicandum, vel qualiter
ad curiam venire idem distingendus sit: ex
prædictis colligi potest. Tandem vero ad cu-
riam veniens, aut recognoscet illum ad re-
ctum haeredem, aut negabit eum inde esse
haeredem, aut dubitabit utrum sit rectus ha-
eres an non. Item si recognoscat eum haere-
dem, aut negabit eundem sibi optulisse ho-
magium suum & rationabile releuium, aut
id

id confitebitur. Si itaque id totum sic confiteatur, aut statim recipiet homagium & rationabile releuium ipsius in curia, aut ei idem competentem dabit qua id faciet. Idem quoque dicendum est, & si negauerit eum optulisse sibi homagium suum vel releuium dummodo recognoscat eum ad haeredem. Si autem precile negauerit eum esse haeredem, tunc quidem si extra seisinā eslet, potest quidem assūam verius dominū suum querere de morte antecessoris sui. Veruntamen si in seisina sit: ita in seisina se teneat & patenter sustineat, donec placeat domino suo homagium suum inde recipere. Quia non prius tenetur quis de releuio suo domino suo respondere, donec ipse homagiū suum receperit de feodo vnde ei debet homagiū. Si vero dubitauerit dñs ipse vtrum rectus haeres fuerit an non qui homagium suum ei offert, quemadmodum si non fuerit haeres notus ab ipso domino, vel etiam a vicineto tanquam haeres, tunc poterit quidem dominus feodi terrani illam in manum suam capere & retinere donec id clarius constet ei id quod dominus Rex de cunctis Baronis

K. iij.

suis

Liber nonus.

suis capitalibus facere solet. Mortuo enim aliquo capitali Barone suo, statim Baroni-
am in manu sua retinet Rex, donec haeres
garantum suum fecerit de releuio: licet ha-
eres ipse plenaro habuerit etatem. Possunt
autem domini ex rationabili causa, recep-
tiones homagiorum & releuij de feodis suis
quandoque differre, veluti si alius quam is
qui se facit heredem clamet ius in heredi-
tate sua, pendente enim lite, non debet inde
recipi homagium, vel dari releuium, aut si
dominus ipse ius se credit habere tenendi
hereditatem ipsam in dominico suo. Et
tunc quidem si placitauerit inde versus il-
lum qui in scisna est per breue domini Re-
gis vel eius Iusticijs poterit tenens ipse po-
nere se in magnam assilam domini Regis
que sub qua forma procedere debeat in se-
cundo libro supra explicitum est, nisi quia
de quibusdam articulis fit hic quedam va-
riatio quod ex hoc breui ad id faciendum
liquet.

Cap. 7.

Rex vicecomiti salutem. Summone per
bonos summonitores, quatuor legales Mi-
lites

lites de visineto illius ville: quod sint co-
ram me vel Iusticijs meis eo die ibi ad eli-
gendum super sacramentum suum duode-
cim &c. qui melius rei veritatem sciant, &
dicere velint, ad faciendam recognitionem
vtrum N. maius ius habeat tenendi vnam
hydam tere in illa villa de T. vel ipse R.
tenendi eam in dominico suo, quam ipse
R. petit per breue meum versus praedictum
N. & vnde N. qui terram illam tenet po-
suit se in assilim meam, & petit recog-
nitionem fieri, vtrum ille maius ius habeat
tenendi terram illam in dominico, vel pre-
dictus N. tenendi de eo. Et summone
per bonos summonitores praedictum N.
qui terram illam tenet, quod tunc sit ibi
auditurus illam electionem. Et habeas ibi
&c. T.&c.

Cap. 8.

* Postquam vero conuenerit inter do-
minum & haeredem tenentis sui de ratio-
nabili reuelio dando & recipiendo, poterit
idem heres rationabilia auxilia de homini-
bus suis inde exigere. Ita tamen moderate

K. iiiij.

secundum

Liber nonus.

secundum quantitatem feodorum suorum,
Quid fuerit rationabile auxiliū definitum
etī statuto W. primi cap. 35. & secundum facultates ne nimis grauari
inde videantur, vel suum contenementum
amittere. Nihil autem certum, statutum
est de huiusmodi auxilijs dandis vel exigendis
nisi ut predicta forma inuiolabiliiter obseruetur. * Sunt præterea alij casus in quibus licet dominis auxilia similia, sed sub forma præscripta exigere ab hominibus suis
veluti si filius & heres suus miles fiat, vel si primogenitam filiam suā maritauerit utrum vero ad guerram suam manutenendam possint domini huiusmodi auxilia exigere queru. Obtinet autem quod non possunt ad id tenentes distingere de iure, nisi quatenus facere velint. Possunt autem domini tenentes suos ad huiusmodi rationabilia auxilia reddenda etiam suo iure sine præcepto domini Regis vel eius capitalis iustic' per iudicium curiæ suæ distingere per catalla que in ipsis feodis inuenientur, vel per ipsa feoda si opus fuerit. Ita tamen quod ipsis tenentes inde deducantur iuste secundū considerationem cuiusque & consuetudinem rationabilem. Si ergo ad huiusmodi auxilia rationa-

rationabilia reddenda posset aliquis dominus tenentes suos ita dilstringere, multo fortius distinctionem eo modo licet poterit facere pro ipso relevio suo, vel pro necessario seruit o suo de feodo suo sibi debito. Verum si dominus potens non fuerit tenentem suum pro seruitijs suis vel consuetudinibus iusticiare: tunc decurrendum erit ei ad auxilium Regis vel capitalis Iusticæ, & tale breue inde habebit.

Cap. 9.

* Rex vicecomiti salutem. Præcipio tibi quod Iusticies N. quod iusti & sine dilatatione faciat R. consuetudines & recta seruitia quæ ei facere debet de tenemento suo, quod de eo tenet in illa villa sicut rationabiliter monstrare poterit eum sibi deberi, ne oporteat eum amplius inde conqueri pro defectu rectu. T. &c.

Cap. 10.

¶ Sequitur autem placitum per hoc breve, is qui queritur in comitatu coram vicecomite, & seruitia sua in relevijs vel in alijs rebus iuxta consuetudinem illius comitatus exiget, & si ius suu inde dirationauerit aduersa

Liber nonus.

aduersa pars rationabile relevium suum ipsi domino suo reddet, et præterea in misericordia vicecomitis erit, quia generaliter verum est quod de quolibet placito quod in comitatu ducatur & terminatur, misericordia quæ inde prouenit vicecomiti debetur, que quanta esse debeat per nullam assūtum generalem determinatum est. Sed pro consuetudine singulorum comitatuum debetur, in quodam comitatu plus, in quodam minus.

Cap. 11.

* Sequitur autem de purpresturis, dicitur autem purprestura, vel porprestura proprie quando aliquid super dominum Regem iniuste occupatur, ut in dominicis Regis, vel in vijs publicis obstructis, vel in aquis publicis transuersis a recto cursu, vel quando aliquis in ciuitate super Regiam plateam aliquid edificando occupauerit. Et generaliter quotiens aliquid fit ad nocumentum Regij tenemēti, vel Regiæ viæ, vel ciuitatis, placitum inde ad coronam domini Regis pertinet. Inquirētur autem huiusmodi purpresturæ, vel in capitali curia, vel coram

coram Iusticijs Regis ad tales inquisitiones faciendas in diuersas regni partes transmis-
sus per iuratam patrie sue vilineti. Et qui per iuratam ipsam aliquam huiusmodi fe-
cisse purpresturam conuictus fuerit in mis-
ericordia domini Regis remanet, de toto fe-
odo quod de eo ienet. Et quod occupavit,
reddet. Et si in ciuitate super Regiam pla-
team edificando occupasse conuictus fue-
rit, edificia quoque illa domino Regi rema-
nebunt illa, scilicet que in territorio regio
probata fuerint constructa. Et nihilominus
in misericordia domini Regis remanebit.
Est autem misericordia domini Regis qua-
quis per juramentum legalium hominum
de vilineto eatenus amerciandus est, ne ali-
quid de suo honorabili contenemento a-
mittat. Cum quis contra alium quam con-
tra Regem purpresturam fecerit, aut contra
dominum suum facit, aut contra alium. Si
contra dominum suum, & non infra affi-
sam, tunc distingetur ipse occupator, quod
ad curiam domini sui veniat id adresciatu-
rus. Ita dico si aliud habuerit de eo tene-
mentum & per hoc breue.

Cap. 12.

Liber nonus.

Cap. 12.

¶ Rex vicecomiti salutem. Précipio tibi quod Iusticies N. quod sine dilatione veniat in curia I. domini sui, & ibi stet ei ad rectum de libero tenemento suo quod super eum occupauit ut dic', ne oporteat &c. T. &c.

Cap. 13.

* Qui si super hoc conuictus fuerit in curia domini sui, tenementū illud quod de illo domino suo tenuerit, sine recuperatione amittet. Si autem nullum aliud tenementum de eodem domino habuerit, tunc dominus ipse versus eum placitabit in curia capitalis domini per breue de Recto. Similiter si quis super non dominū suum aliquid in hunc modum occupauerit & non infra assilam, per breue de Recto inde placitabit. Si autē infra assilam hęc facta fuerint, tunc locum habet recognitio de noua dissemina ad recuperandā seisinam vnde infra dicetur in huiusmodi purpresturis faciēdis, & quandoque inuaduntur ipsis limites terrarum & per occupationem exceduntur. Et tunc alterutro vicinorū super hoc conquerente in curia, prēcipietur quidem vicecomiti quod coram

coram eo per legales homines de vicineto,
fiat visus illorum limitum, & per eorum sa-
cramentum faciat eos esse sicut esse debent,
& esse solebant tempore Regis H. aui do-
mini Regis & per hoc breue.

Cap. 14

q Rex vicecomiti salutem. Precipio tibi
quod iuste et sine dilatione facias esse ratio-
nabiles diuisas inter terram R. in illa villa,
& terram A. de Byri, sicut esse debent &
esse solent, & sicut fuerunt tempore Regis
H. aui mei vnde R. queritur quod Adam in-
iuste & sine iudicio occupauit plus inde
quam pertinet ad liberum tenementum su-
um de Byr ine amplius inde clamorem au-
diam pro defectu iustitiae. T. &c.

Hic

*Hic incipit Liber deci-
mus de debitis laicorum quæ
debentur ex diuersis contractibus
videlicet ex venditione, emptione, do-
natione, mutuo, commodato, lo-
cato, conducto, & de plegijs
& vadis, siue mobilibus li-
ue immobilibus & de
cartis debita conti-
nentibus.*

Capitulo 1.

*

Lacitum quoque de
debitis laicorum, spe-
ctat ad coronam &
dignitatē regis, cum
quis itaque de debi-
to quod sibi debitur
curiē queritur, si pla-
citum illud ad curi-
am Regis trahere possit, tale breue de pri-
ma summonitione facienda habebit.

Cap. 2.

¶ Rex

¶ Rex vicecomiti salutem. Præcipe N.
quod iuste & sine dilatione reddat R. cen-
tum marcas quas ei debet ut dicit. Et unde
queritur qd' ipse ei injuste deforciat, et nisi
fecerit, summone eum per bonos summo-
nitores, quod sit coram me vel Iusticijs me-
is apud Westmonasterium à clauso Paschæ
in quindecim dies, ostensurus quare non fe-
cerit. Et habeas ibi summonitores & hoc
breue T. &c.

Cap. 3.

* De absentia quidem utriusque partis
qualiter iudicandum sit vel defalca ante li-
tis ingressum, in superioribus satis dictum
est. Illud tamē notandum est quod nō solet
Curia Regis aliquam distinctionem tacere
ad iustificandum aliquem per catalla, quod
ad curiam veniat pro aliquo placito. Ergo
de tali placito de consilio Curia, potest quis
distringi per feodum suum, vel per plegiorū
attachiamentum, sicut in alijs placitis fieri
solet * utroque vero existente in Curia, is
qui petit pluribus ex causis debitum petere
potest, aut enim debetur ei quid, ex causa
mutui, aut ex causa venditionis, aut ex
commodato, aut ex locato, aut ex deposito,

aut

Liber decimus.

aut ex alia iusta debendi causa. Ex causa mutui debetur aliquid : cum quis credit aliij aliquid tale quod consistit in numero vel pondere vel mensura. Cum quis itaque aliquid tale crediderit, si plus eo receperit usum facit. Et si in tali crimine obierit, damnabitur tanquam usurarius per legem terrae unde superius dictum est plenius. Cum quid autem creditur alicui solet illud plerunque credi sub plegiorum datione. Quandoque sub vadij positione : Quandoque sub fidei interpositione, quandoque sub carte expositione, quandoque etiam sub plurium istorum simul securitate. Cum ergo aliquid debetur sub plegiorum datione tantum, si principalis debitor ita inde defecerit quod non habeat unde soluere possit, tunc demum recurrendum erit ad plegios & inde summonebuntur per tale breue.

Cap. 4.

Rex vicecomiti salutem. Precipe N. quod iuste & sine dilatione acquietet R. de centum marcis verius N. unde eum aplegauit ut dicit, et unde queritur quod eum non acquietauit inde & nisi fecerit summone eum per bonos summonitores &c.

Cap. 5

Cap. 5.

* Apparentibus siquidem plegijs in curia, aut confitentur suam plegiationem aut negant. Si confiteantur, tunc autem tenentur creditor i inde satisfacere, ad terminos competentes ei in curia ad id assignatos. Vel se ab illa plegiatione per solutionem vel alio modo legitime acquiesce, tenentur legitime probare. Tenentur autem plegijs si plures fuerint, singuli in totum, nisi aliter conuenierit quando se plegios inde fecerunt, & ad inde satisfaciendum simul sunt distingendi. Ita quod si plures dati fuerint plegij & aliquis vel aliqui eorum non habeant unde reddere possunt, ipsum onus acquiescacie ad ceteros vel in totum, vel in quantum ipsis defecerint spectabit verum si de debitore aliquo plegiando plegij pro certis partibus dati fuerint: quicquid de quibusdam eorum plegiorum contigerit, reliqui non nisi pro partibus suis inde respondere cogentur. *Poterit ergo ex hoc esse contatio quandoque inter creditorem & plegios, quandoque inter ipsos plegios, si plegius aliquis dicat se de minori summa plegiasse principalem debitorem, et contra eum dicatur quod de

L. j.

matri

Liber decimus.

maiori, cum enim singuli plegij de certis partibus constituantur, tunc necesse habet ipse creditor cum illo agere, qui minus confitetur se debere ex sua plegiatione quam debeat. Sin autem quidam eorum in totum, quidam de certis partibus constituantur plegij: tunc quidem necesse erit illis qui in totum plegiauerint, agere cum illis qui minus quam inde debent confitentur se debere. Quod qualiter probari debeat, ex sequentibus liquebit. * Soluto vero eo quod debetur ab ipsis plegijs, recuperare inde poterint ad principalem debitorem, si postea habuerit vnde eis satisfacere possit, per principale placitum: de debitibus vnde inferius dicitur. Sciendum tamen quod si quis alium plegiauerit de stando ad rectum in aliqua loquela, & pro defalta ipsis quem plegiauerit in misericordiam inciderit, ita quod ob illam causam aliquid persoluerit, super hoc de cetero nil recuperare poterit versus illum quem plegiauit. * Quicunque autem alium plegiauerit de stando ad rectum de aliquo placito quod pertinet ad coronam domini Regis, ut de pace domini Regis infracta, vel alio, si non habuerit cum

ad rectum pro plegatione illa: incidet in misericordiam domini Regis, quæ qualis sit superius dictum est. Et per hoc liberabiter ab illa plegatione. Si autem plegij ipsi plegationem in Curia negauerint, tunc si plures fuerint inde dati plegij, aut omnes negant plegationem illam, aut quidam con-
fidentur, & quidam negant. Si vero qui-
dam confidentur, & quidam negant, tunc placitum inde esse poterit tum inter ipsum creditorem & plegios tum inter plegios con-
fidentes & plegios negantes secundum quod supradictum est. Quæ vero diracio-
natio, inde exigatur inter quoscunque pla-
citum illud vertatur? quero. Vtrum scilicet per duellum fieri debeat, an alio modo, vel
vtrum scilicet plegij per iuramentum tot ho-
minum quot Curia exigit, plegationem ip-
sam possint negare: Dicunt autem ad hoc quidam: quod creditor ipse suo & legitti-
morum & testium iuramento, poterit hoc de-
iure probare versus ipsos plegios, nisi ple-
gij ipsi cum velit a sacramento leuare.
Nunc quando petens ipse paratus ac-
cedit ad faciendum sacramentum, olim ve-
ro oportuit hoc fieri ante legem radiatam.

L. iij.

Sic

Liber decimus.

Sic ergo in tali casu potest inde perueniri
ad duellum.

Cap. 6.

* Creditur quoque mutuo res aliqua, sub vadij positione, quod cum sit, quandoque res mobiles ut catalla ponuntur in vadum. Quandoque res immobiles, ut terræ & tenementa & redditus, sive in denarijs sive in alijs rebus consistentes. Item cum inter creditorem & debitorem conuenerit de vadio interponendo cuiuscunque modi res inuadiata sit: debitor ipse aut statim ipsi creditor i facit habere sui vadij seisinam postquam sibi rem mutuam datam accepit, aut non. Item inuadiatur res quandoque ad terminum quandoque sine termino. Item quandoque inuadiatur res aliqua in mortuo vadio, quandoque non. * Mortuum vadum: dicitur illud cuius fructus vel redditus interim percepti in nullo se quietant. Cum itaque res mobiles ponuntur in vadum, ita quod creditor inde fiat seisina, & ad certum terminum salvo tenetur creditor vadum illud custodire. Ita quod nec enuntatur vel quocunque modo tractet illud, quare deterius efficiatur.

Six

Sin autem in custodia deterius factum fuerit infra terminum per culpam creditoris, computabitur in debitum ei ad valentiam ipsius deteriorationis. Preterea, si res talis fuerit, quod expensas exigat et custum necessarium, veluti ut pascatur, vel rehiciatur, secundum quod conuenerit inde inter creditorem et debitorem seruabitur inter eos. Preterea, cum ad certum terminum res aliqua ponatur in vadum, aut ita conuenit inter creditorem & debitorem, quod si ad terminum illum vadum suum non acquiescat debitor ipse: tunc vadum ipsum remanebit ipsi creditori, ita quod negotiū suum sicut de suo inde faciat: aut nihil tale inter eos conuenit. In priori casu stabitur conuencionis. In secundo existente termino si fuerit debitor in mora soluendi debitum, poterit creditor se inde conqueri & iusticiabitur debitor ut ad curiam veniat & inde respondeat, & per hoc breve.

Cap. 7.

Rex vicecomiti salutem. Precepe N quod iuste & sine dilatione acquietet rem illam quam inuadiauit R. pro centum marcis usq; ad terminum qui preteriit ut dicit, & vnde

L. iii.

quæritur

Liber decimus.

queritur quod eam nondum acquietavit, et
nisi fecerit &c. Cap. 8.

Qualiter autem distingendus sit ut ad curiam veniat, utrum per ipsum vadum an alio modo quero. Illud autem relinquere potest consilio curie, quia utrolibet modo potest res satis competenter expediri, oportet enim quod aliquando presens sit in curia antequam res sua creditor i clametur quieta. Possit enim presens aliquid dicere quare res ipsa creditor non remanet quieta, existens vero in curia debitor ipse, aut confitetur sibi rem illam in vadum pro debito illo posuisse aut negat. * Si confitetur: quia eo ipsis confitetur debitum, precipit ei quod ad rationabilem terminum vadum ipsum acqueret, et nisi fecerit, dabitur licentia ipsi creditor, de cetero negotiū suū de vadō ipso sicut de propria re, facere quomodo voluerit. Sin autem id negat, tunc rem ipsam aut dicit suam esse sed aliqua de causa ab eius decidisse possessionem & aliū in possessione constitutū, ut ex commendato aut ex commendatione, custodiā causa, aut alia huiusmodi causa, aut in curia eandem rem suam non esse confitebitur, quod si fecerit, dabitur statim licentia ipsi creditori de

de re ipsa ut de propria disponere. Si vero rem illa suam esse dicat, sed neget tam vadum quam debitum, tunc tenebitur ipse creditor probare verius eum quod tantum ei credidit quantum est in demanda sua, & quod rem ipsam ei inde nominatim in vadum posuit. Quales enim diracionatio inde esse debeat, ex predictis patere potest quae supradicta sunt. De plegijs qui plegiationem suam negant, ante terminum vero debitum, peti minime potest. * Si vero non ad aliquem terminum sed sine termino res aliqua inuadiatur, quocunq; tempore voluerit creditor, debitum petere potest. Soluto autem eo quod debetur ab ipso debitore, tenetur ipse creditor re inuadiatam ei sine aliqua deterioratione restituere, nec si res illa aliquo casu amissa fuerit, aut deteriorata in custodia, per id versus debitorem minime liberabitur, qui a precise tenetur aut rem inuadiatam restituere, vel de ea latissimacere aut debitum amittere. Quandoque vero conuenit inter debitorem & creditorem de re aliqua inuadiata, accepta a debitore re mutuata, si non sequatur ipsius vadij traditio, quomodo consuletur ipsi creditor in tali casu maxime cum possit eadem res pluribus alijs creditocib' tum prius tum posterius inuadiari.

L. iiiij.

Super

Liber decimus.

Super hoc notandum est quod curia domini Regis huiusmodi priuatas conuentiones de rebus dandis vel accipiēdis in vadū vel alias huiusmodi extra curiam sive etiam in alijs curijs quam in curia domini Regis factis, tueri non solet nec warrantizare, & ideo si non fuerint seruatae, Curia domini Regis se inde non intromittet, ac per hoc de iure diversorum creditorū priorum vel posteriorum, aut de priuilegio eorum non tenetur responderi. * Cum vero res immobilis ponitur in vadū ita qd' inde facta fuerit scissina ipsi creditorī, & ad terminū aut ita conuenit inter creditorem & debitorem quod exitus & redditus interim se acquietent, aut sic quod in nullo se acquietent. Prima conuentio iusta est & tenet. Secunda iniusta est, & inhonestā, quę dicitur mortuum vadū, sed per Curiam domini Regis non prohibetur fieri, & tamen reputat eam pro specie viure. Vnde si quis in tali vadio de cesserit, & post mortem eius hoc fuerit probatū de rebus eius non aliter disponetur quam de rebus viuarī. Cetera seruentur ut prius de vadījs in rebus mobilibus consistentibus dictū est. Notandum tamen quod ex quo aliquis

aliquis soluerit id quod debuit, vel soluere se obtulit competentur, si creditor vterius vadu[m] penes se malicio[n]e detinuerit, debitor ipse se inde curię conquerens tale breue habebit.

Cap. 9.

Rex vicecom[is] salutē. Precepit N[ost]ri iuste & sine dilatione reddat R[ex] totam terrā, vel terram illā in illa villa quam ei inuadiavit prō certū marcis, ad terminū qui p[re]teriit ut dicit, & denarios suos idem recipiat, vel quā inde acquietauit ut dicit, et nisi fecerit: summone eum per bonos &c.

Cap. 10.

* Apparens autem in curia creditor super hoc summonitus: aut cognoscit terrā illam ad vadum suū, vel dicet se tenere terrā illam ut feodum suum in primo casu oportet cum aut vadum reddere, aut rationabiliē causam ostēdere in curia, quare id facere non debet. In secundo vero casu utrolibet eorū petente, id est creditore vel debitore ponetur super recognitionem: pattię vtrum creditor teneat terram illam ut feodum suum vel vadum suū, vel vtrum pater eius vel aliis antecessor[um] fuerit inde seisi: ut de feodo vel ut de

Liber decimus.

de vadio die qua obicitur, & sic potest obici ei qui seisinam patris sui inde petit, & sic poterit super hoc recognitio multipliciter variari pro modo petendi, & pro modo respondendi. Si autem recognitio a neutro petatur, procedet placitum in curia super recto.

Cap. 11.

Creditor siquidem si a seisinam sua cecederit per debitorem, vel per alium: nullam inde seisinam per curiam recuperabit, nec etiam per recognitionem de noua disseisina. Si enim per alium quam per debitorem iniustè & sine iudicio de vadio suo fuerit disseisitus debitor ipse, poterit habere Assitam de noua disseisina. Si vero per debitorem ipsum: nullum versus cum per curiam recuperare habebit de vadio suo recuperando, vel de nouo ingressu, nisi per ipsum debitorem: Oportet enim ipsum creditorem ad principale placitum redire, ut asticetur debitor ut ei de debito suo satisfaciat. Et summonebitur inde debitor per breve supradictum de prima summotione facienda.

Cap. 12.

* Die autem statuta debitore apparente in Curia, creditor ipse si non habeat inde vadium

vadium neque plegium, neque aliam diracionationem nisi solam fidem, nulla est hec probatio in curia domini Regis. Veruntamen de fidei lesione vel transgressione inde agi potest in Curia christianitatis. Sed Index ipse ecclesiasticus licet super crimine tali possit cognoscere & convictio penitentiam vel satisfactionem iniungere: Placita tamen de debitis laicorum, vel de tenementis in Curia christianitatis per assidam regni ratione fidei interpositae tractare vel terminare non potest. Oportet ergo creditorem alijs uti probationibus, si debitor debitum ipsum neget. Si enim illud confiteatur, tunc tenetur inde satisfacere simili modo ut predictum est de plegijs consitentibus: Per testem siquidem idoneum, potest inde fieri diracionatio: Et per duellum, & per cartam quoque. Cum quis itaque ad debiti sui probationem cartam aduersarij sui vel antecessoris eius offerat in Curia, aut cartam ipsam aduocat aduersarius, aut non. Si debitor cartam suam non aduncat, duobus modis eidem contrarie vel contradicere potest, scilicet ipsum sigillum in Curia recognoscendo suum esse, sed tamen

vel

Liber decimus.

vel per se, vel per suum assensum, sive antecessoris sui cartam esse cōfēctam negando,
vel omnino et sigillum et cartam negando.
In primo casu vbi sigillum suū esse publicē
recognouerit in curia, cartam illam p̄c̄sile
tenetur warrantizare, & conuentionem in
ipsa carta exp̄ressam, sicut in ea continetur
omnino seruare sine contradictione. Et siq
male custodie imputet, si damnum incurrat
per sigillū suum male custoditum. In poste
riore vero casu, poterit in curia carta ipsa
per aliquem idoneū testem, p̄sertim ipsi
cartę infertum, probari per duellum. Alio
etiam modo solet fides cartis imponi in cu
ria, scilicet aliquibus certis & manifestis in
dicījs. Veluti per alias cartas eodem sigillo
signatas. Et de quibus constet quod eius
cartę sint, qui cartam illam suam esse negat,
ita quod eas bene warrantizat in curia.
Tunc enim si ita per omnia sibi concordent
quod nulla suspicio dūeritatis sigillorum
apparet haberi solet pro conuictō, & siue
hoc sine alio legittimo modo aliquis con
uincatur, super tali opere loquelam sem
per amitteret, siue placitum fuerit de debi
to, siue de terra, siue de quacunque alia re.

Et

Et preterea in misericordia Regis remanet. Generaliter autem verum est, quod quicunque aliquid dixerit in curia, vel in placito quod iterum negauerit, vel unde sequela vel warrantum vel probationem sufficientem non habuerit, vel ad cuius contrarii dicendum, vel ad quod negandū per sufficientem probationē districtus fuerit, in misericordia domini Regis remanet. Si vero cartā illam ab initio aduocatis contra quē producitur ad debitum aliquid probādum, tunc iuxta carte illius tenorem tenebitur ipse debitor creditori satisfacere. Cum vero aliquid multo creditur sub plariorum prædictorum securitate simul tunc quunque ex quo debitor ipse recte defecerit, disstringendus est ipse simul per omnes securitates illas. Ideo enim plures securitates ab eo inde receperunt, ut citius deficiente debitore creditori inde satisfiat quam si una sola securitas interuenisset.

Cap. 13.

* Ex causa quoque commodati, solet res aliqua quandoque deberi ut si rem meam tibi gratis commodem adūsum inde percipiendum

Liber decimus.

piendum in servitio tuo, expleto quidē ser-
vicio rem meam mihi teneris reddere sine
deterioratione si extat, sin autem res ipsa
interierit, vel perdata fuerit, quocunq; mo-
do in custodia tua, omnino teneris ad rati-
onabile pretium mihi restituendū. Sed sub
qua vel cuius probatione præstandum. Præ-
terea si quis vsque ad certum locū rem su-
am vel vsque ad certum tempus alij com-
modauerit, & is qui eam ita recipit ultra il-
lum locum, vel illud tempus, eadem re vsus
fuerit, in quantum id emendare debeat, vel
sub qua probatione, vel cuius idem sit iudi-
candum quero. A furto enim: omnimodo
excusat, per hoc quod initium habuerit
sive detentionis per dominū illius rei. Que-
ro item utrum dominus possit rem suā ita
alij commodatam, infra tempus vel locum
reueocare, presertim si eius viu ipsemet inter-
im indigeat.

Cap. 14.

* Ex causa quocunq; emptionis & venditio-
nis debetur aliquid; Cum quis rem suā ali-
cui vendiderit, debetur enim precium ipsi
venditori. Et res empta ipsi emptori. Perfi-
citur autē emptio & venditio cum effectu,

ex quo de pretio inter contrahentes conse-
nit. Ita tamen quod secuta fuerit rei empte
& vendite traditio. Vel quod pretium fuerit
solutum totum sive pars vel saltē quod ar-
rhe inde fuerint date et recepte. Sed in duo-
bus priorib' casib' nullo modo potest al-
teruter contrahentium sola volūtate à con-
tractu resiliere, nisi ex aliqua iusta & rationa-
bili causa. Veluti si inter eos convenerit, ut
liceat alterutri eorum inde se impune retrahere
infra certū terminū, tunc enim licet v-
trig; (sicut conuenit) infra datum terminum
à contractu impune recedere. Quippe gene-
raliter verum est quod conuentio legē vin-
cit. Preterea si venditor ipse rem suam ven-
diderit emptori tanquam sanam & sine ma-
hemio, si postea probare poterit emptor ra-
tionabiliter, rem ipsam tempore contractu:
minus sanam fuisse & cum mahemio, tunc
quidem venditor tenebitur rem suam retro
habere. Verum sufficit rem fuisse idoneam
tempore contractus, quicquid postea de
illa contingat. Sed infra quod tempus li-
ceat hoc probare vel inde conqueri, que-
ro maxime vbi nullum pactum interue-
nir,

Liber decimus.

nit, vbi vero sole arthe date sunt, si emperor à contractu recedere voluerit id ei cum arthatum amissionē licebit. Si autem venditor recedere voluerit in tali casu, quero utrū sine pena id facere possit, quod non videtur quia tunc videretur in hoc melioris conditionis venditor quam emperor. Quod si impune id fieri nequit, quam penam inde præstabit, periculū autem rei vendite & empte illum generaliter respicit quod eam tenet nisi aliter convenerit.

Cap. 15.

* Warrantizare autem venditor & hæredes eius tenentur emptori & hæredibus suis rem venditam, si fuerit res immobilis & inde ponatur in placitum emperor ipse vel hæredes eius, eo modo quo supra expositum est in tractatu de warrantis; Si vero fuerit res mobilis quam quis petit versus emptorem, eo quod prius fuerit ei vendita vel donata, aut ex alia iusta causa adquisita, nec adiecta fuerit ab eo feloniam idem dicendum erit quod de re immobilis prædictum est. Si vero ex casu furtiva res aliqua petatur versus emptorem, tenetur precise

precise se ab omni causa furtiva sibi imposta defendere, aut warrantum inde vocare. Si itaque emptor ipse warrantum vocauerit, aut certum aut incertum, si certum vocauerit quis warrantum in curia quem dicat se velle habere ad warrantum ad rationabilem terminum, tunc ei ponendus est inde dies in curia. Et si ad diem illum presens fuerit ille qui vocatus fuerit ad warrantum, & venditionem suam & rem venditam ipsi emptori warrantizauerit in curia tunc emptor ipse omnino liberabitur inde ita quod nihil de cetero inde perdere poterit. Si autem de warrantizatione ei defecerit, tunc erit inde placitum inter emptorem & warrantum suum ita quod ad duellum inde poteris perueniri. Sed nunquid warrantus poterit warrantum in curia vocare. Quid si sic est ad quotum warrantum erit standum. Preterea cum quis ita nominat warrantum de re quae peritur furtiva, solet warrantus ipse attachiari per tale breue vicecomiti directum.

Cap. 16.

¶ Rex vicecomiti salutem. Precipio tibi quod sine dilatione attachiari facias per

M. j.

saluos

Liber decimus.

Saluos & securos plegios N. quod sit coram
me vel Iusticijs meis eo die ad warrantizan-
dū R. illam rem quā H. clamat aduersus R. vt
fuituam. Et unde prædictus R. eum traxit
ad warrantū in curia mea vel ad ostenden-
dum quare ei warrantizare non debeat. Et
habeas ibi summonitores & hoc breue &c.

Cap. 17.

¶ Si vero incertum warrantum vocauer-
it, in tali casu si sufficientem habuerit pro-
bationem de legitimo marcatu suo, id eum
à felonia liberabit. Sed tamen à danno non
conseruat quod non scilicet rem illā amittat.
Si autem super hoc sectam non habue-
rit sufficientem, in periculo est. Probari au-
tem solet res debita ex empto vel ex com-
modato generali probandi modo in curia.
Scilicet per scriptum vel per duellum.

Cap. 18.

¶ Ex locato quoque & ex conducto solet
res quandoq; deberi, vt cum quis locat rem
suam alij vsque ad certum terminum, certa
interueniente mercede. Hic enim tenetur
locator, rem locatam ad usum dare. Con-
ductor quoque, soluere mercedē. Sciendum
autem

autem quod elapsō termino, potest locator
se licite in re sua locata etiam sua authori-
tate recipere. Sed quid si conductor censum
suum statuto termino non soluerit, nunquid
& in hoc casu licet locatori ipsum sua au-
thoritate expellere? Prædictos vero con-
tractus qui ex præuatorum contentu hunc,
breuiter tranhigimus, quia ut prædictum est
priuatas conuentiones non solet curia do-
mini Regis tueri, & quidem de talibus con-
tractibus qui quilibet priuatae quedam con-
ventiones censeri possunt, se non
intromittit Curia do-
mini Regis.

M. ſ.

H.

*Hic incipit Liber un-
decimus de responsalibus qui
loco dominorum ponuntur in
curia ad lucrandum & per-
dendum pro eis.*

Capitulo. I.

*

Lacita in superiorib⁹
exposita super recto
quidē & proprietate
rei prodita sunt quæ
prosequi quis potest
sicut & alia quelibet
placita civilia tā per
seipsum quā per re-
sponsalem suo loco positum ad lucrandum
vel perdendum. Verum oportet eum esse
præsentem in curia qui alium ita loco suo
ponit. Solet autem id fieri coram Iusticijs
domini Regis in Banco rehidentibus ali-
ter autem quam per dominum præsentem
in curia nullus omnino recipi debet re-
sponsalis. Nec oportet aduersarium ob id
pro-

presentem esse, nec etiam illum qui loco alterius ita ponitus si sit notus curie: potest itaque unus solus loco alterius ita ponit: Duo etiam vel plures simul vel sub distinctione; Ita quod si unus inter eis non possit reliquus vel reliqui placitum id exequentur per procuratorem, itaque taliter potest placitum id deduci in curia & terminari sive per iudicium sive per finalem concordiam, adeo plene & hermiter ut per eum qui alium loco suo inde posuit. Scendum etiam quod non sufficit aliquem constituere alium Balliuum suum vel Seneschallum de terris & rebus suis disponendis etiam si hoc constet Curie ad hoc ut idem recipi debeat in curia loco domini sui in aliquo placito, oportet autem ut ad hoc speciale interueniat mandatum. Et quod idem iuxta formam prescriptam ponatur loco eius specialiter in placito illo ad lucrandum vel perdendum pro eo. Notandum preterea, quod potest quis in curia domini Regis ponere loco suo alium ad lucrandum vel perdendum pro eo etiam in placito quod in alia curia habet. Et præcipietur quod idem in curia ipsa recipiatur

M. iij. loco

Liber vndeclimus.
loco alterius per tale breue.

Cap. 2.

Rex vicecomiti, vel alij preſidenti curie illi ſalutem. Scias quod N. poſuit coram mo vel Iuſtice meis R. loco ſuo ad lucrandum vel per dendum pro eo in placito illo quod eſt inter eum & R. de vna carucata tenet in illa villa, vel de alia alqua re nominata. Et ideo tibi preceptio quod praedictum R. loco ipſius N. in placito illo recipias ad lucrandum vel per dendum pro eo. T. &c.

Cap. 3.

* Curi quis itaque iuxta formam preſcriptam loco alterius ponitur in aliquo placito: nunquid ellonia ex ſua perſona tantum, vel ex perſona domini ſuſtantum, vel ex viuisque perſona locum habebunt. Et quidem ellonia illius procuratoris foliummodo locum habent in tali caſu, donec ſelicitate reuocetur ipſa procuratio. Preterea cum quis ita loco alterius poſitus in curia de placito illo responderet, et id quod ad eum ſpectat facit, nunquid potest dominus ſuus cum pro beneplacito ſuo inde remouere? Ita quod alium inde faciat procuratorem maxime

maximesi postea capitales inimicitie inter-
uenerint. Quin autem ipse dominus pos-
sit placitum tuum sequi alio amoto dubium
non est: Quia ita intelligitur quilibet ali-
um loco suo ponere, scilicet si ipsemet inte-
resse non possit. Obtinet autem quod do-
minus talem procuratorem possit a qual-
ibet parte litis amouere. Et alium etiam
loco eiusdem in Curia sub forma precripta
pro se ponere. Potest autem pater ita loco
suo filium pro se ponere, & vice versa. Ex-
traneus quoque extraneum. Vxor quoque
maritum. * Cum quis itaque maritus
positus loco vxoris suæ in placito de mari-
tagio, vel de dote ipsius vxoris aliquid ami-
serit: vel remiserit de iure ipsius vxoris, per
iudicium sive per concordiam, nunquid
poterit mulier ipsa inde iterum placitum
mouere? ant tenebitur omnino factum viri
sui post mortem ipsius tueri? Non vide-
tur autem, quod per factum viri sui de-
beat mulier in tali casu, aliquid iuris a-
mittere, quia dum fuit in potestate viri
sui, in nullo potuit contradicere aut con-
traire eius voluntati, & ita non sibi potuit

M. iiiij. contra

Liber vndeclimus.

contra voluntatem viri sui in iure suo prospicere. Sed dicitur contra, ea quæ in curia domini Regis gesta sunt rata. & firma esse conuenit.

Cap. 4.

* Distringendus autem est dominus ad tenendum id quod per responsalem suum factum est sive per iudicium sive per concordiam. Sed quid erit si ipse dominus solvendo non sit, nec habeat unde distringi possit, responsalis autem habeat? Evidem non est distringendus responsalis ipse.

Cap. 5.

* Quod autem hic dicitur quod non potest aliquis loco suo alium cum effectu ponere nisi presens sit in curia contrarium videtur his qui in primo libro scilicet de Esoniis posita sunt. Ibi enim dicitur quod si quis post tertiumessonum suum aliquem quicunque ille sit, responsalem miserit, saltem cum litteris suis recipietur in Curia. Sed hoc contingit ex vi iudicij, aliud obtinet ubi consideratione Curie vel districtione alium querit loco suo in placito ponere ad lucrandum vel perdendum pro eo.

* Pre-

* Præterea notandum quod Abbates & Priors canonicorum regularium per se recipiuntur in curia sive litteris sui conuentus alij Priors, sive canonicorum sive monachorum si fuerint cellarij etiam transmarini nullo modo sine litteris Abbatis vel magni prioris admittuntur in curia. Item Magister militiæ Templi, & capitalis Prior hospitalis Ierusalem per se recipiuntur nulli autem inferiores eis de suo ordine recipi solent. Præterea cum unus vel duo ponantur in curia loco alicuius in placito aliquo predicto modo nunquid ille unus poterit ponere alium, vel unus illorum duo rum reliquum, vel etiam aliquem tertium loco suo vel loco domini sui ad lucrandum vel perdendum pro eo in placito ipso.

Hic

*Hic incipit Liber duo-
decimus de placito de Recto, &
de diuersis breuibus Regis de Recto
Vicecomitibus, vel dominis feodi
directis super diuersis
caibus.*

Cap. 1.

*
Redita quidem placita de
Recto, directe & ab initio
veniunt in Curia domini Re-
gis, & ibi ut dictum est de-
ducuntur & terminantur.
Quandoque etiam licet ab initio non ve-
niant in Curia domini Regis quedam pla-
cita de Recto, veniunt tamen per trans-
lationem, vbi curiæ diuersorum domino-
rum probantur de recto defecisse: Tunc
enim mediante comitatu, possunt a comi-
tatu ex diuersis causis quæ superius exposite
sunt ad capitalem curiam domini Regis
transferti.

Cap. 2.

Cap. 2.

Cum quis itaque clamet aliquod liberum tenementum vel seruitium tenendum de alio per liberum seruitium, non poterit inde trahere tenentem in placitū sine breui domini Regis vel eius Iustic' habebit ergo ad dominum suum de quo id clamat tenere breue de Recto. Quod si placitum fuerit de terra tale erit.

Cap. 3.

Rex Comiti W. salutem. Pr̄cipio tibi quod sine dilatione teneas plenum rectum N. de decem carucatis terre in Middleton quas clamat tenere de te per liberum seruitium feodi vnius militis pro omni seruitio, vel per liberum seruitium centum solidorum per annum pro omni seruicio, vel per liberum seruitium unde duodecim Carucatæ terre faciunt feodum vnius militis pro omni seruicio, vel quas clamat pertinere ad liberum tenementum suum quod de te tenet in eadem villa, vel in Mortuū, per liberum seruitium &c. vel per seruitium &c. vel quas clamat tenere de te de libero manutagio M. matris sue,

Liber duodeditimus.

sq; vel in liberum Burgagium, vel in libe-
ram Elemosynam, vel per liberum serui-
tium eundi tecum in exercitum domini Re-
gis cum duobus equis ad cultum suum pro
omni seruitio, vel per liberum seruitium
inueniendi tibi vnum arbelastarium in ex-
ercitum domini Regis per quadraginta dies
pro omni seruitio, quas R. filius W. ei de-
forciat. Et nisi fecerit vicecomes North-
amptoni, faciat ne amplius inde clamorem
audiam pro defectu iustic'. T. &c. Multi-
pliciter autem variari solent de recto huius-
modi breuia diuersis de causis que lique-
bunt ex diuersis formis breuium subscrip-
torum.

Cap. 4.

Si vero fuerit placitum de seruitio breue
tale erit. Rex N. salutem. Pre^cipio tibi
quod sine dilatione plenum rectum teneas
N. de centum solidatis redditus in illa villa
quam clamat tenere de te per liberum ser-
uitium &c. vel per seruitium &c. Et nisi fe-
ceris Vic' Oxoniq; faciat ne amplius inde
clamorem audiam pro defectu recti. T. &c.

Cap. 5.

Cap. 5.

* Rex R. salutem. Precepio tibi, quod iuste & sine dilatatione habete facias N. et A. uxori suæ rationabilem partem suâ quæ eos contingit de uno mesuagio in illa villa quam clamant pertinere ad liberum tene-
mentum suum quod tenent de domino Re-
ge in eadem villa, per liberum seruitum du-
orum solidorum per annum, vel de una mar-
cata redditus in illa villa quam clamant de
libero maritagio ipsius A. vnde queruntur
quod B. soror ipsius A. eis deforciet, vel quā
G. eis deforcet. Et nisi feceris vicecomes fa-
ciat ne amplius oportet inde conqueri pro
defectu iusticie. T. & c.

Cap. 6.

* Solent autem placita ista in curijs do-
minorum vel eorum qui loco dominorum
habentur deduci secundum rationabiles
consuetudines ipsorum curiarum, quæ tot
& tam varie ut sunt inscriptum de facilij re-
duci non possunt.

Cap. 7.

* Probantur autem curiæ ipse de recto
deforcisse in hunc modum. Conquerente au-
tem

Liber duodecimus.

tem se eo qui petit vicecomiti in comitatu
& breue domini Regis afferente : mittet vi-
cecomes ad curiam ipsam die qua litigato-
ribus à dño ipsius curiæ statuta fuerit, aliquæ
seruientem, ut & ille corā quatuor vel plu-
ribus legalibus militibus eiusdem comita-
tus qui ex præcepto vicecomitis illuc aderūt
audiat & videat probationem ipsius peten-
tis scilicet curiam ipsam ei de recto defec-
tisse in placito ipso. Quod & ipse petens
sic esse, suo iuramento & cum duobus alijs
ad audientibus & intelligentibus, & cum eo
iurantib' probabit. * Sub tali ergo solemp-
nitate: solent loquele à quibusdam curijs ad
comitatus transferri. Et ibi de novo tractari
& terminari sine contradictione vel recu-
peratione ipsarum curiarum, quam inde ha-
bere possunt ipsorum curiarum domini siue
heredes quantum ad illud placitum. Sin au-
tem priusquam curia aliqua prædicto mo-
do probetur de recto defecisse loqua lo-
qua ab ea ad superiorē curiam trahatur,
poterit dominus illius Curię die placiti cu-
riam suam ea ratione repetere quod non
dum probata fuerit de recto defecisse, et ita
eam

eam per iudicium retro habebit nisi ibi p-
betur de recto eam ut dictum est defecisse.
Sciendum tamen quod si ad capitalem Cu-
riam domini Regis ita tracta fuerit aliqua
loquela, frustra vendicabit ibi quis die pla-
citi Curiam suam, nisi tertio die ante, coram
legalib' hominib' eam vendicauerit. Nullo
autem die posito ipsi petenti vnde ipse queri
possit, & iuste de dilatione ei facta, sufficit ei
falsare Curiam ipsam sub forma præscripta
quocunque loco voluerit in feodo ipso. Si
dominus nullam habuerit reseantifam, su-
per feodū ipsum sicut ipsi domino licet cu-
riam suam ibi tenere, & ipsi petenti diem
ponere que cunque loco voluerit super feo-
dum ipsum. Extra autem feodū ipsum non
licet ei de nre.

Cap. 8.

* Debet autem impetrari breue solum-
modo ad illum de quo clamat tenere is qui
petit, non ad alium nec etiam ad capitalem
dominum. Sed quid erit si petens ipse de
vno clamat tenere. Et tenens ipse de alio
tenet. Evidē in tali casu quia is cui breue
dirigitur placitum id tenere non potest,
cum

Liber duodecimus.

cum alium nō possit de curia vnde ipse sci-
tus esse intelligitur iniuste & sine iudicio
difficilire , ex necessitate iterum inde ad comi-
tatum. Et ibi procedit placitum vel in ca-
pitali curia. Ita quod uterque dominorum
per summonitionem ibi adesse debet , ut
utroque prælente res agatur sicut superius
dictum est in tractatu de warrantis.

Cap. 9.

* Ad Vicecomitem autem prouincia-
rum , pertinent prædicta placita de recto
vbi Curia dominorum probantur de recto
detegisse. Et alia quedam placita veluti si
quis conqueratur se Curia de domino
suo quod consuetudines & indebita serui-
tia vel plus seruitij exigit ab eo de libero te-
nemento suo quod de eo tenet , quam inde
facere debeat ; Item placitum de nativis
ut dictum est . Et generaliter omnia illa
vnde breue domini Regis habet vel capi-
talis Iustic' ipse vicecomes , de aliquo iusti-
ciando , vel quod ipse rectum faciat , nisi
alius fecerit ut prædictum est , ad ipsum
Vicecomitem pertinent audienda & ter-
minanda quorum quedam per brevia sup-
posita liquebunt.

Cap. 10.

Cap. 10.

Rex N. salutem prohibeo tibi ne iniuste vexes vel vexari permittas, H. de libero tenemento suo quod tenet de te in illa villa. Nec inde ab eo exigas vel exigi permittas consuetudines vel seruitia que tibi inde facere non debet. Vel quae antecessores sui inde non fecerunt nec facere debuerunt tempore H. Regis aui mei & nisi feceris vicecomes faciat ne oportet cum amplius inde conqueri &c. T. &c.

Cap. 11.

Rex vic' salutem. Precipio tibi quod iuste & sine dilatione facias habere. M. R. natuum suum & fugituum suum cum omnibus castallis suis, & cum tota sequela sua vbi cunq; inuentus fuerit in balliuua tua. Nisi sit in dominico meo qui fugit de terra sua post primam coronationem meam. Et prohibeo ne quis eum iniuste detineat super fortisfaturam meam, T. &c.

Cap. 12.

Rex vic' salutem. Precipio tibi qd'iuste & sine dilatione facias habere G. aueria sua per vadium & plegium unde queritur quod R. ea cepit & detinet iniuste, pro consuetudini-

N. j. bus

Liber duodecimus.

bus quas ab eo exigit quas ipse non cog-
noscit se debere & ipsum p̄terea inde iuste
deduci facias ne oporteat cum. &c.

Cap. 13.

Rex vic' salutem. Pr̄cipio tibi qd' iuste &
sine dilatatione facias amensurari pasturā de
illa villa vnde I. quæ fuit vxor P. & R. soror
sua queruntur qd' H. eam iniuste superone-
rat, nec permittas quod prefatus H. in ea pa-
stura plura aueria habeat quā habere debe-
at, & quā habere pertinet, secundum quā-
titatē feodi sui qd' ipse habet in eadē villa
ne oporteat &c. T. &c. Cap. 14.

Rex vic' salutem. Pr̄cipio tibi quod sine
dilatatione pr̄cipias R. quod iuste & sine dilatatione
permittat habere H. aisiamenta sua
in bosco & in pastura de villa illa quæ ha-
bere debet ut dicit, sicut ea habere debet &
habere solet & non permittas quod pr̄fa-
tus R. vel alius ei inde molestiā vel iniuriam
faciat ne amplius &c. T. &c. Cap. 15.

Rex vic' salutē. Prohibeo tibi ne permit-
tas quod R. iniuste exigit ab S. de libero te-
nemento suo quod tenet de N. de feodo iphus
R. in illa villa plus seruitij quam pertinet ad
illud liberum tenementum quod tenet. Et
aueria

aueria sua quę capta sunt pro illa demanda
quā ille non cognoscit ad liberū tenementum
suum quod tenet pertinere, ei replegiari fa-
cias donec loquela illa coram nobis audia-
tur & sciatur utrum illud seruitum debeat
vel non. T. &c. Cap. 16.

Rex vic' salutem. Pr̄cipio tibi quod iuste
& sine dilatatione facias esse rationabiles di-
uisas inter terrā R. in illa villa & in pertinē-
tijs & terrā D. in illa villa sicut esse debet &
solēt esse, & sicut fuerunt tempore regis Hen-
rici cui mei vnde R. queritur quod A. iniuste
& sine iudicio occupauit inde plus quam
pertinet ad liberum tenementum suum de
illa villa ne oporteat &c. T. &c.

Cap. 17.

Rex vic' salutem. Pr̄cipio tibi quod iuste
& sine dilatatione facias tenere rationabilem
diuisam R. quam fecit fratribus hospitalis
Hierusalem de catallis suis sicut rationabi-
liter monstrari poterit quod eā fecit & te-
neri debeat. T. &c. Cap. 18.

Rex vic' salutē. Pr̄cipio tibi qd' iusticies
R. quod iuste & sine dilatatione reddat N. ca-
talla sua. vnde queritur qd' ea cepit iniuste,
& sine iudicio in libero tenemento suo in
N. ij. illa

Liber duodecimus.

illa villa infra disse:finam quam inde ei sece-
rat intra aſſiſam meam vnde ipſe recuperā-
uit ſeſinam ſuā coram Iuſtic' meis per re-
ognitionem de noua diſſeſina ſicut ratio-
nabiliter monſtrare poterit quod ea habere
debeat ne amplius &c.

Cap. 19.

Rex vic' ſalutem. Pr̄cipio tibi quod ponи
facias in rēſpectum v̄ique ad aliquē terminū
competentem quando interefſe poteris, re-
ognitionem quā ſummonita eſt inter R &
M. de diuīſis de illis villis quā per iuſticias
meas de partibus illis iniuncta eſt tibi & H.
coram vobis capere eam ad quam capien-
dam ut dicitur attornatis alios loco uestro
ad eam capiendā quia non eſt conſuetudo
quod ex quo aliquod negotiū pertinens ad
iuſticias meas aliquibus iniungetur tractā-
dum quod ipſi id in alios transferant de re
aliqua quā ad iuſticiam meā pertinet T.&c.

Cap. 20.

Rex vic' ſalutem. Pr̄cipio tibi quod iuste
et ſine dilatatione facias habere. A. quā fuit
vxor R. rationabilē dotem ſuā. De toto feo-
do quod fuit pr̄fati R. integre & in omnib'
ſaluo hæredi ſuo capitali meſuagio & ei-
dem

dem vxori facias habere aliud mestuagium, nisi aliqua terra in qua mestuagium non sit ei nominata sit in dotem. Et non remaneat eo quod feodum præfati R. sit de baronia mea, quia nolo nec ius exigit quod vxores militum propter hoc amittant dotes suas. De catallis autem que fuerunt præfati R. præcipio quod ea omnia simul & in pace esse facias, ita quod inde nil amoueatur nec ad diuisionem suam faciendam, nec ad aliam rem faciendam donec debita sua ex integrò reddatur. Et de residuo post hanc rationabilis diuisa sua secundum consuetudinem terre meq. Et si quid de catallis præfato R. remotum fuerit post mortem suam, reddatur ad alia catalla sua ad soluendum inde debita sua. T. &c.

Cap. 21.

Rex illis Iudicibus ecclesiasticis salutem. Prohibeo vobis ne teneatis placitum in curia Christianitatis quod est inter N. & R. de laico feodo prædicti R. vnde ipse queritur quod N. eum trahit in placitum in curia Christianitatis coram vobis, quia placitum illud spectat ad coronam & dignitatem

N. iij. meam.

Liber duodecimus.

illa villa infra disseisinam quam inde ei fece-
rat intra aſſam meam vnde ipſe recuperā-
uit ſeisinam ſuā coram Iuſticā meis per re-
ognitionem de noua diſfeſina ſicut ratio-
nabiliter monſtrare poterit quod ea habere
debeat ne amplius &c.

Cap. 19.

Rex vic' ſalutem. Prēcipio tibi quod ponи
facias in rēſpectum vique ad aliquē terminū
competentem quando intereſſe poteris, re-
ognitionem quae ſummonita eſt inter R &
M. de diuīſis de illis villis quę per iuſticias
meas de partibus illis iniuncta eſt tibi & H.
coram vobis capere eam ad quam capien-
dam ut dicitur attornatūs alios loco veftro
ad eam capiendā quia non eſt conſuetudo
quod ex quo aliquod negotiū pertinens ad
iuſticias meas aliquibus iniungetur tractā-
dum quod ipſi id in alios transferant de re
aliqua quę ad iuſticiam meā pertinet T. &c.

Cap. 20.

Rex vic' ſalutem. Prēcipio tibi quod iuſte
et ſine dilatatione facias habere. A. quae fuit
vxor R. rationabilē detem ſuā. De toto feo-
do quod fuit præfati R. integre & in omnib'
ſaluo heredi ſuo capitali mesuagio & ei-
dem

dem vxori facias habere aliud in euagium, nisi aliqua terra in qua meluagium non sit ei nominata sit in dotem. Et non remaneat eo quod feodium praefati R. sit de bironia mea, quia nolo nec ius exigit quod vxores militum propter hoc amittant dotes suas. De catallis autem que fuerunt praefati R. precipio quod ea omnia simul & in pace esse facias, ita quod inde nil amoueat nec ad diuisa suam faciendam, nec ad aliam rem faciendam donec debita sua ex integro reddatur. Et de residuo post hanc rationabilis diuisa sua secundum consuetudinem terre meae. Et si quid de catallis praefato R. remotum fuerit post mortem suam, reddatur ad alia catalla sua ad soluendum inde debita sua. T. &c.

Cap. 31.

Rex illis Iudicibus ecclesiasticis salutem. Prohibeo vobis ne teneatis placitum in curia Christianitatis quod est inter N. & R. de laico feodo predicti R. vnde ipse queritur quod N. eum trahit in placitum in curia Christianitatis coram vobis, quia placitum illud spectat ad coronam & dignitatem
N. iij. meam.

Liber duodecimus.

meam. T. &c.

Cap. 22.

Rex vic' salutem. Prohibe R. ne sequatur placitum in curia Christianitatis quod est inter N. & ipsum de laico feodo ipsius R. in villa ipsa vnde ipse queritur quod prefatus N. inde eum traxit in placitū in curia Christianitatis coram iudicib⁹ illis. Et si praefatus R. fecerit te securum de clamore suo prosequendo, tunc pone per vadum & siluos plegios predictum N. quod sit coram me vel Iustic⁹ meis eo die, offensurus quare traxit eum in placitum in curia Christianitatis de laico feodo suo in illa villa, de sicut illud placitum spectat ad coronam & dignitatem meam. T. &c.

Cap. 23.

Predicta vero placita sive alia, qualiter vel quo iure deduci sive terminari habeant in diuersis comitatibus, omitto cum properter ipsorum comitatuum consuetudines diuersas, quas quidem singuli comitatus singulas obseruant, tum quia propositi mei breuitas, illud non exigit cum non attendam nisi ad ea quæ in capitali curia Regis fieri

fieri soleant & debeat.

Cap. 24.

* Sciendum præterea quod in breui de Recto quandoque minus continetur quam in petitione ponatur in curia. Tum circa pertinétiā tum circa alia, quandoque vero plus. Erratur etiam quandoque, circa nōmen aliquod in breui ipso positum, quanque circa quantitatē seruitiū. Quando siquidem minus continetur in breui quam in petitione, non plus peti potest per breue illud quam in breui illo continetur. Quando vero plus contenetur in breui quam in petitione, remitti potest id qd' de abundantia in eo continetur & residuum auctoritate eiusdem breui peti potest. Si vero in nomine erratur districto iure, aliud breue petatur. Quando vero circa quantitatē seruitiū erratur, districto quoque iure evanescit breue. Contingit autem quandoque tenementum aliquod peti per minus seruitiū quam inde debeatur: Vel quam inde fieri solent ipsi domino nunquid tenetur ipse dominus per breue illud rectum inde tenere in seruitiū sui detrimentum. Evidem tenetur,

N. iiiij.

sed

Liber duodecimmos.

sed post euictionem si petentem euincere
contigerit regresum inde habere poterit
versus euictorem.

Cap. 15.

* Præterea sciendum quod secundum
confuetudines regni nemo tenetur respon-
dere in curia domini sui de aliquo libero
tenemento suo sine præcepto domini Regis
vel eius capitalis Iusticæ. Ita dico si laycuna
fuerit feodum petitum. Verum si fuerit pla-
citum inter duos clericos de aliquo tene-
mento, quondam sit de libera elemosyna feodi
ecclesiastici, vel si tenens ipse clericus te-
neat in libera elemosyna feodum illud ec-
clesiasticum, quicunque sit petens placitum
inde debet esse in foro ecclesiastico de-
recto: nisi petatur inde recognitio utrum
fuerit liberum feodum ecclesiasticum vel
lay cum feodum. Vnde inferius dicetur
tunc enim ista recognitio sicut
quilibet alia in Curia do-
mini Regis habet
tractari.

Hic

*Hic incipit Liber deci-
mus tertius de placitis per
Assisas & Recognitiones, &
de diuersis Disseminis.*

*

Cap. 1.

Generalia que circa premissa
placita de recto frequentius
in curia contingunt, haec-
nus in parte sunt expedita.
Nunc vero ea que super Sei-
nisi solummodo visitata sunt, restat prose-
quenda. **Q**ue quia ex beneficio constitu-
tionis regni que **A**ssisa nominatur in ma-
iori parte transhagi solent, per recognitio-
nem de diuersis Recognitionibus restat
tractandum.

Cap. 2.

* Est autem quedam Recognitione que re-
catur de morte antecessoris. Quedam au-
tem de ultimis presentationibus persona-
rum in Ecclesijs. Quedam utrum aliquod
tenementum sit feudum ecclesiasticum vel
laycicum feodium. Quedam utrum aliquis fue-
rit

Liber tertius decimus.

rit scisitus de aliquo libero tenemento die
qua obiit ut de feodo, vel ut de wardo. Quę-
dam vtrum aliquis sit intra etatem, vel ple-
nam habuerit etatem. Quędam vtrum ali-
quis obierit scisitus de aliquo libero tene-
mento ut de feodo, vel ut de wardo. Quę-
dam vtrum aliquis presentauerit ultimam
personam ad ecclesiam aliquam occasione
feodi sui quod in dominico suo habuerit,
vel occasione al: cunus wardę. Et si quę sunt
similia quę in curia frequenter emergunt,
presentibus partibus tunc ex consensu ipsa-
rum partium tum etiam de consilio curie
consideratur ad aliquam controvëstiam ter-
minandam. Quędam autem recognitio est
quę dicitur de noua dissensio. Cum quis
ataq; moritur scisitus de aliquo libero tene-
mento, ita quod inde fuerit scisitus in do-
minico suo sicut de feodo suo, hęres eandę
scilicet antecessoris sui recte petere potest,
et si maior fuerit habebit tale breue.

Cap. 3.

Rex vicecom salutem. Si G. filius T. fece-
rit te securum de clamore suo prosequēdo,
tunc summone per bonos summonitores
duodecim liberos & legales homines de

vii-

visineto de illa villa qd' sint coram me vel
Iustic' meis eo die parati sacramento recog-
noscere si T. pater predicti G. fuit scisitus in
dñico suo sicut de feodo suo de vna virgata
terre in illa villa die qua obiit. Si obiit post
primā coronationem meā, & si ille G. pro-
panquier h̄eres eius est, & interim terz illam
videat, & nomina eorū imbreuiari facias, &
summone p̄ bonū summonitores R. qui ter-
ram illā tenet, q̄p tunc sit ibi auditurus illam
recognitionē. Et habeas ibi summonitores
&c. T. &c. Si vero antecessor ipse predictio
modo scisitus iter arripuerit eundem in aliquā
peregrinationem tunc erit breue tale.

Cap. 4.

Rex vic' salutem. Si G. filius T. fecerit te
securū de clamore suo praeceundo, tunc
summone per bonos summonitores duo-
decim liberos & legales homines de visine-
to de illa villa, qd' sit coram me vel Iustic'
meis eo die parati sacramento recogno-
scere si T. pater predicti G. fuit scisitus in dñico
suo sicut de feodo suo de vna virgata terre
in illa villa die qua iter arripuit versus Hier-
usalem, vel versus sanctū Iacobum in quo
itinere obiit. Et si iter ipsum arripuerit post
primam

Liber tertius decimus.

primam coronationem meam, & si prædictus G. propinquior eius heres sit. Et interim &c. ut prius. Si vero infra etatem fuerit heres ipse, tunc breue tales erit.

Cap. 5.

Rex vic^{us} salutem. Summone per bonos summonitores &c. omnia ut supra excepto hoc quod in hoc breui remittitur illa clausula in principio scilicet, Si G. filius T. fecerit te securū de clamore suo prosequendo. Item in medio omittitur illa clausula, si T. pater prædicti G. obiit post primam coronationem meam. Si vero habitum religionis assumpserit, tunc breue secundum hoc variabitur hoc modo.

Cap. 6.

Rex vicecomiti salutem. Si G. filius T. fecerit te securum &c. omnia ut prius excepto hoc quod in hoc breui ponitur in medio parati sacramento recognoscere si T. pater prædicti G. fuit seisis^t in dñico suo ut de feodo suo de tanta terra in illa villa die qua habitū religionis assumpserit, et si habitum illum assumpserit post primam coronationē meam. Et si prædictus G. propinquior heres eius sit, & interim terram illam videant &c. ut supra.

Cap. 7.

Cap. 3.

Accepto itaq; breui, de morte antecesso-
ris ab ipso vicecomite, & in comitatu data
securitate ab ipso petente de clamore suo
prosequendo tunc hoc ordine peruenitur ad
assissam. Ab initio eligendi sunt duodecim
liberi & legales homines de visineto secun-
dum forinā in breui expressam. Presentibus
partibus scilicet tā pectore quā tenente, vel
absente etiam ipso tenente, dummodo sum-
monitus fuerit altem semel quod interes-
set electioni illi. Quia semel inde summo-
nēdus est ut presentis sit & audiat qui eligēdi
sunt ad illā recognitionē faciendā, et quos-
dam etiam ex rationabili causa si voluerit
recuset, ut ab ipsa recognitione excludātur.
Si vero ad primam summonitionē in curia
recte testata non venerit, ylterius non ex-
pectabitur, imo etiam absente ipso eligātur
ipsi duodecim iuratores & deinde ex trans-
missione vicecomitis faciēt vīsum terre vel
alterius tenementi cuius seīsina petitur vni-
cam, tamē super hoc habebit summonitionē
ille qui tenet. Nomina etiam illorū duode-
cim electorum faciet vicecomes ipse im-
breviari. Deinde summonere faciet ipse vi-
cecomes

Liber tertius decimus.

primam coronationem meam, & si predi-
cetus G. propinquior eius heres sit. Et interim
&c. vt prius. Si vero intra etatem fuerit
heres ipse, tunc breve tales erit.

Cap. 5.

Rex vic' salutem. Summone per bonos
summonitores &c. omnia vt supra excepto
hoc quod in hoc brevi remittitur illa clausula
in principio scilicet, Si G. filius T. fe-
cerit te securu de clamore suo prosequen-
do. Item in medio omittitur illa clausula, si
T. pater predicti G. obiit post primam cor-
onationem meam. Si vero habitum reli-
gionis assumperit, tunc breve secundum
hoc variabitur hoc modo.

Cap. 6.

Rex vicecomiti salutem. Si G. filius T. fe-
cerit te securum &c. omnia vt prius excep-
to hoc quod in hoc brevi ponitur in medio
parati sacramento recognoscere si T. pater
predicti G. fuit seic' in dñico suo vt de feodo
suo de tanta terra in illa villa die qua habitu
religionis assumperit, et si habitum illum as-
sumperit post primam coronationem meam. Et
si predictus G. propinquior heres eius sit, &
interim terram illam videant &c. vt supra.

Cap. 7.

Cap. 3.

Accepto itaq; breui, de morte antecesso-
ris ab ipso vicecomite, & in comitatu data
securitate ab ipso petente de clamore suo
prosequebo tunc hoc ordine peruenitur ad
assilam. Ab initio eligendi sunt duodecim
liberi & legales homines de visineto secun-
dum formam in breui expressam. Presentibus
partibus scilicet tam peregrinante quam tenente, vel
absente etiam ipso tenente, dummodo sum-
monitus fuerit taliter semel quod interef-
set electioni illi. Quia semel inde summo-
nendum est ut presentis & audiat qui eligendi
sunt ad illam recognitionem faciendam, et quos-
dam etiam ex rationabili causa si voluerit
recuset, ut ab ipsa recognitione excludatur.
Si vero ad primam summonitionem in curia
recte testata non venerit, ulterius non ex-
pectabitur, immo etiam absente ipso eligatur
ipsi duodecim iuratores & deinde ex trans-
missione vicecomitis faciet visum terrae vel
alterius tenementi cuius seorsim petitur uni-
cam, tam super hoc habebit summonitionem
ille qui tenet. Nomina etiam illorum duode-
cim electorum faciet vicecomes ipse im-
breuiari. Deinde summonere faciet ipse vi-
cecomes

Liber tertius decimus.

cecomes ipsum tenentem & die statuta per
breue regis vel eius Iustic' sit corā rege vel
eius Iustic' auditurus illā recognitionē. Die
autē prima & secunda se effoniare poterit is
qui tenet si maior fuerit is qui petit. Tertia
vero die nō poterit immo ad tertiu terminum
capietur recognitio sive veneat sive non is
qui tenet. Quia in nullā recognitione super
seisina tantū prodita, curunt nisi duo effo-
nia. In recognitione vero de novo discessa
nullum locum effonium habet; Tertio itaq;
die sive venerit tenens sive nō, capietur ut
dictum est assisa. Et si iuratores ipsi dixerint
propetente, adiudicabitur ei inde seisina, &
præcipietur vicecomiti quod ei seisinam illā
habere faciat per hec breue.

Cap. 8.

Rex vic' salutem. Scias quod N. diracio-
nauit in curia mea, seisinam tante terrae in
illa villa per recognitionem de morte illius
antecessoris sui versus R. Et ideo tibi præci-
picio quod seisinam illam ei sine dilatione
habere facias. T. &c.

Cap. 9.

* Cum seisina autē illa recuperabit etiā
is seisinam omniū catallorum & omniū re-
rum

rum quę in feodo illo tempore faciende se-
sine inuente fuerint, post seisinā vero plene
recuperatam, poterit is qui se sinā amiserit
super recto placitare per breue de recto, sed
post quantum temporis post restitutionem
plene factam. Cap. 10.

Sin autem pro tenente absente iuratum
fuerit, ei deinde seisinā sine recuperatione
quā aduersarius eius possit inde habere re-
manebit; Placitū tamen ac recto seisina illa
non admitt, sicut nec placitū de recto super
aliquo tenemento recognitionē de petenda
seisina alicuius ante cessoris de eodem ten-
emento extinguit, ante quā duellū sit inde va-
diatum. Sed qualiter tunc punietur in eo
contemptus curiæ. Cap. 11.

* Vtq; vero præidente in curia queri so-
let ab ipso tenente utrum velit aliquid di-
cere quare inde assisa remanere debeat. Un-
de sciendū est quod maior quandoq; contra
minorem petit huiusmodi recognitionem.
Quandoq; minor contra maiorem. Quandoq;
minor contra minorem, quandoque
maior contra maiorem. Tunc generaliter re-
manebit assisa, si is qui tenet confiteatur in
curia illum antecessore cui' seisina petitur
fuisse

Liber tertius decimus.

fuisse inde seisitū die quā obiit in dominico suo sicut de feodo suo, cum ceteris articulis in breui illo expressis. Si vero seisina ipsa tollimmodo concedatur, alijs articulis non admissis, tunc super articulo vel articulis nō admissis procedat assisa. * Remanere autē solet assisa huiusmodi plurib' ex causis verbi gratia. Si à tenente ipso dicatur ipsum petentem inde fuisse seisitum post mortem patris vel alicuius antecessoris sui, siue ille antecessor suus fuerit inde seisitus siue non die quā obiit & dum in tali seisina fuit, tantum inde versus eum fecisse quare de cetero assisa inde effonen debet. Veluti sitementum ipsum ei vendiderit, vel donauerit, vel quietum clamauerit, vel alio legitimo modo alienauerit, & tunc inde poterit inter eos perueniri ad duellum, vel ad aliam visitaram probationem, quæ in curia super recto alicuius rei recipi solet. Item si dicatur ab aduersario ipsum petentem alia vice ei inde mouisse litem, & tunc finē inter eos factum in Curia domini Regis. Vel per hoc tenementum ipsum remansisse ipsi tenenti per finem duelli, in quacunque etiam curia vel per iudicium vel per quietā clamatiā.

Item

Item villenagium in Curia obiectum & probatum versus ipsum perentem, assilam adimit. Idem quoque facit exceptio bastard. e; Carta quoque Regia qua specialiter expressum fuerit vel confirmatur, ipsi tenenti tenementum cuius seifina petitur per assilam. Plurum item haeredum coniunctio, mulierum scilicet in feodo militari, vel masculorum vel feminarum in libero socagio. Item si concedatur antecessorem illum cuius seifina petitur habuisse inde qualemcumque seifinam, scilicet per ipsum tenentem vel per aliquem antecessorem eius, velut in vadum, vel ex commodato, vel alia huiusmodi causa, eo ipso remaneat recognitio illa, & alio modo placitum inde procedet. Item consanguinitas assilam ipsam adimit. Scilicet si is qui perit et is qui tenet fuerint de illo stipite unde hereditas descenderit cuius seifina petitur. Ita dico si hoc fuerit in curia obiectum & probatum. Item in caso illo supra in tractatu de maritagio, ubi primo genitus frater postnato fratri donauit quādam partem terrae sue, qui obiit sine herede de corpore suo, ubi quidem sicut & in similibus casibus remanet assilis huiusmodi. Hac

O. j. ratione

Liber tertius decimus.

ratione quia non potest aliquis simul esse heres alicuius tenementi & dominus. Item si conuictus fuerit vel confessus is qui petit quod aliquando fuit in Guerra versus dominum Regem, eo ipso remanet assisa quam versus alium ita petit in curia. Item ratione burgagij cessare solet assisa, per aliam assisam ex causa maioris utilitatis in regno constitutam. Non obiecta autem aliqua exceptione in Curia quare assisa ipsa remanere debet, procedet quidem recognitio. Præsente utraque parte per iuramentum duodecim iurantium & secundum eorum verdictum iudicabitur vni vel alij scilicet sub forma prescripta in hoc libro.

Cap. 12.

* Cum vero minor contra maiorem petit huiusmodi Assisam, tunc quidem locum non habet effonium maioris versus minorum, quia prima die procedet inde recognitio siue veniat is qui tenet, siue veniat is qui tenet siue non, & hac generali ratione. Quia quotienscumque tenens ipse nil dicere possit si præsens esset in Curia quare assisa talis remanere debeat, de iure quidem procedet recognitio, non expectata præsentia partis

partis aduerse. Sed si præsens is fuerit versus quem petit, nil dicere possit (ut dictum est) ipsum minorem inde se cisse quare assisa remanere deberet. Et ideo præcile procedet inde recognitio, siue præsente tenente maiore, siue absente, iuxta formam prescriptam. Et sic restitutione inde facta ipsi minori per recognitionem, etas ipius minoris exspectabitur super placito de recto, Cum minor vero contra minorem petit, eo modo sine aliqua variatione procedat recognitio ut inter minorem & maiorem procedere solet.

Cap. 13.

* Cum vero maior contra minorem petit, poterit quidem minor contra maiorem solo modo se effoniare. Qui cu[m] venerit occasione etatis dilatione inde petere potest, ut inde non capiatur recognitio donec plena habuerit etatem. Et ita ratione etatis remanere solet recognitio de morte antecessorum. Sciendutamen quod oportet ad hoc ut remaneat assisa talis ratione etatis, quod dicat minor se esse in seisina tenementi, vnde petitur seisina, & ideo non debere recognitionem illam procedere antequam

O. iij. etatem

Liber tertius decimus.

etatem habeat. Et etiam quia pater eius vel alius antecessor suus inde fuerit sefisus die qua obiit. Occasione enim sefisine alicuius tenementi quam aliquis infra etatem constitutus perquirit, & iure suo tantum retinet, non remanet versus eum recognitio vel etiam placatum super proprietate. Si vero replicetur contra ipsum minorem, antecessorem suum obijisse sefisum de tenemento vnde petitur sefisina per recognitionem, non tamen ut de feodo sed ut de warda tunc quidem licet principalis recognitio ratione etatis minoris remanere deberet, tamen super hoc procedat ista recognitio, scilicet utrum antecessor eius qui infra etatem est, fuerit inde sefisus ut de feodo vel ut de warda die qua obiit. Et summonebitur inde assisa per hoc breve.

Cap. 14.

¶ Rex vicecomiti salutem. Summone per bonos summonitores duodecim liberos & legales, homines de vicineto de illa villa, quod sint coram me vel Iusticijs meis ad illum terminum parati sacramento recognoscere, si R. pater N. qui infra etatem est sefisus fuit in dominico suo de una carucata terra

terre in illa villa vnde M. filius & heres T. petit recognitionem de morte ipsius T. patris sui versus ipsum N. vt de feodo suo die qua obiit, vel vt de warda. Et interim terram illam videant. Et nomina eorum imbreuiari facias. Et summone per bonos summonitores predictum N. qui terram illam tenet, quod tunc sit ibi auditurus illam recognitionem. Et habeas &c.

Cap. 15.

* Notandum tamen quod si dies ad hoc datus fuerit vniue exsistenti in curia, tunc non oportet tenentem inde summoneri, procedet siquidem super hoc recognitione per sacramentum duodecim Iuratorum, & iuxta eorum veredictum declarabitur qualem seisinam habuit antecessor eius qui infra etatem est die qua obiit, de illo tenemento vnde contra eum petitur recognitione. Et si probetur ita antecessorem ipsius minoris nullam inde habuisse seisinam die qua obiit nisi vt de warda, tunc is qui contra minorem petit seisinam, versus ipsum minorem recuperabit. Sed nunquid hoc solum sufficit ei ad seisinam ipsam recuperandam

O. iii.

randam

Liber tertius decimus.

randum : quod non videtur , quia non per hoc constet antecessorem ipsius qui petit inde fuisse seismum in dominico suo ut de feodo suo die qua obiit , nec etiam ipsum petentem esse propinquorem eius heredem , contra vero dicitur quod hoc ipso probato nullum ius habeat inde minor ipse seismam ipsam de cetero retinendi . Sed si hoc est , cui restituenda est . Nunquid ergo ad principalem recognitionem super hoc erit recurrendum ? Sin autem per sacramentum duodecim Iuratorum probatum fuerit antecessorem ipsius qui infra etatem est inde fuisse seismum die qua obiit ut de feodo , tunc seismam ipsi minori remanebit in pace donec plenam habuerit etatem . Sed nunquid alio tempore de cetero in tali casu audiendus est aduersarius eius vel heredes sui : saltem super proprietate ipsius tenimenti versus ipsum minorem postquam habuerit etatem vel eius heredes . Præterea , contra minorem procedat recognitio in illo unico casu qui supra notatus est in tractatu qui est de heredibus qui infra etatem sunt . Procedente vero assisa que est contra minorem ,
fici

si ei per assisam ipsam seifina remanserit, super proprietate non respondebit donec plenam habuerit etatem. * Generaliter, enim verum est quod de nullo placito tene-
tur respondere is qui infra etatem est, per quod possit exheredari, vel per quod amit-
tere possit vitam vel membrum, donec plenam habuerit etatem de alijs tamen quibusdam tenetur. Ut de debit is paternis,
vel proprijs, & de nouis discessis. Sin au-
tem petenti contra minorem adiudicetur seifina: facienda erit ei restitutio sub forma praescripta. Nec ipsis minori super recto res-
pondebit donec plenam habuerit etatem, sicut nec ille sibi, et hac generali ratione quia illa que cum illis sunt in huiusmodi placitis qui etatem non habent stabilia & firma esse non oportet. Si vero minori etati priuilegium alleganti in curia obijc-
tatur eum plenam habere etatem, solet hoc per recognitionem octo liberorum & lega-
lium hominum declarari qui ad hoc per tale breue summonendi sunt.

O. iiiij. Cap. 16.

This is now tried
by Inspection
instead of a jury
of 8 men
3 Black 6m 332

Liber tertius decimus.

Cap. 16.

Rex vicecomiti salutem. Summone per bonos summonitores octo liberos & legales homines de vicineto de illa villa vbi petitum tenementum est, quod sint coram me vel Iustic' meis eo die parati sacramento recognoscere, vtrum N. qui clamat vnam hanc terrę in illa villa per breue meum versus R. sit talis etatis, quod inde placitare possit & debeat, & interim terram illam videant, & nomina eorum imbreuiari facias, et summone per bonos summonitores illum qui terram illam tenet, quod sit tunc ibi auditurus illam recognitionem. Et habeas &c. T.&c.

Cap. 17.

* Si itaque probetur per talem recognitionem etas illius de cuius etate queritur, cum eo de cetero agetur, sicut cum etatem habente quantum ad principalem recognitionem. Sed nunquid generaliter etiam quantu ad aliorum impetionem majoris censembitur ille etatis occasione huius recognitionis, ita q de cetero non possit versus alios se etatis priuilegio tueri? Si vero

vero per recognitionem ipsam iudicetur minoris etatis, minor gaudebit priuilegio quantum ad principalem illam recognitionem, sed nunquid ad alios & aliorum impec-
tiones? Cap. 18.

* Sequitur de recognitione de ultimis presentationibus personarum. Contingente itaque aliquam Ecclesiam vacare, si fuerit controuertha sup presentatione, poterit controuerchia illa per recognitionem de ultima presentatione decidi alterutro litigantium id in Curia postulante super quo tale breve impetrabit. Cap. 19.

Rex vicecomiti salutem. Summone per bonos summonitores duodecim liberos & legales homines de vicineto de villa illa, quod sint coram me vel Iusticijs meis eo die parati sacramento recognoscere, quis ad-
vocatus presentauit ultimam personam quem obiit, ad ecclesiam de illa villa quem vacans est ut dicitur. Et unde N. clamat aduocationem & nomina eorum imbreuiari facias, & summone per bones summonitores R. qui presentationem ipsam deforciat, quod tune sit ibi auditurus illam recognitionem, et habeas

Liber tertius decimus.

habeas &c. T. &c.

Cap. 30.

* De Eftonijs autem in hac recogni-
tione, patet ex predictis procedente siquidem
recognitione siue utroque presente
siue altero absente, is cui seifina sui vel alie-
nius antecelorum suorum adiudicabitur
ultima presentatione, eo ipso seifinam ipsius
aduocationis intelligetur dirationis. Ita
quod ad presentationem ipsius prima per-
sona in ea ipso ecclesia vacante, per Episco-
pum loci instituetur. Dum modo persona
idonea fuerit, quem ecclesiam per eius pre-
sentationem adeptam, tota vita sua obti-
nebit quicquid de iure aduocationis con-
tingat. Poterit is contra quem iudicatum
est, de ultima presentatione per recognitio-
nem versus alium vel suos heredes super
iure aduocationis placitare, quod qualiter
fieri debeat in superioribus expeditum est.
Quem autem potest, ab initio utrum ali-
quid dici possit quare assisa ista remanere
debeat. Et potest quidem ad hoc dici, scili-
cet tenente ipsum concedere antecelorem
petentis ultimam inde fecisse presentationem

nem sicut verum dominū & primogenitum
heredem: sed postea feodum illud ex quo
pendet aduocatio, ei vel ante cessoribus suis
contulisse aliquo vero titulo: Et ita eo ipso
remanet affili & placitum super exceptione
ipsa inter ipsos litigantes deinde esse poter-
it. Super hac autem exceptione, recogni-
tionem desiderare potest alteruter litigan-
tiam, & eam habere poterit. Præterea con-
cedi potest ab alterutro litigantium, reli-
quum, vel aliquem eius antecessorem vlti-
mam fecisse præsentationem. Se a non ut de
feodo, sed ut de warda, & super hoc petere
potest recognitionem, & inde obtinebit, &
summonebitur recognitio per hoc breue.

Cap. 21.

Rex vicecomiti salutem. Summone per
bonos summonitores duodecim liberos &
legales homines de viñeto de illa villa qd'
sint corā me vel Iusticijs meis ad illum ter-
minū, parati sacramento recognoscere, si R.
qui presentauit vltimam personā quę mor-
tua est ad Ecclesiam illam occasione tene-
menti quod tenuit in illa villa fecerit illam
præsentationem ut de feodo, vel ut de warda.

Et

Liber tertius decimus.

& nomina eorum imbreuiari facias. Et summone per bonos summonitores illum, qui presentationem illam deforciat, quod tunc sis ibi &c.

Cap. 22.

Et sic per recognitionem hoc declarato si ut de warda facta fuerit ultima presentatione ipsius ultime presentationis, expirat presentationis aduocatio, & ad alterum spectabit ipsa presentatio. Sin autem ut de feodo ei remanebit ipsa presentatio.

Cap. 23.

* Sequitur de illa recognitione, qua declaratur de aliquo tenemento vtrum illud sit laicum an ecclesiasticum, desiderante itaque alterutra partium inde recognitionem, per tale breue inde summonebitur recognitione.

Cap. 24.

Rex vicecomiti salutem. Summone per bonos summonitores duodecim liberos & legales homines de visineto de illa villa quod sint coram me vel Iusticijs meis eo die parati sacramento recognoscere, vtrum una hida terra quam N. persona ecclesiæ de illa villa clamat ad liberam Elemosinam ipsius ecclesiæ suæ versus R, in illa villa sit laicum feodium

feodum ipsius R. an feodum ecclesiasticum. Et interim terram illam videant & nomina eorum imbreuari facias. Et summone per bonos summonitores prædictum R. qui terram illam tenet quod tunc sit ibi auditurus illam recognitionem. Et habeas ibi &c. T. &c.

Cap. 25.

* In hac recognitione, sicut nec in alia qualibet præter recognitionem de magna assisa, locum non habent nisi duo effonia quia nunquam admittitur tertium nisi ubi potest iudicari de infirmitate utrum sit languor an non. Quod cum in recognitionibus fieri non soleat: merito tertio effonio carent ipse recognitiones. Procedit autem ista recognitio sub forma superscripta de alijs recognitionibus. Sciendum tamē quod si per recognitionem ipsam probetur tementum ipsum esse de feodo ecclesiastico, de cetero trahi non potest ad laicum feodum licet peti possit ab aduersa parte tene ri de Ecclesia per debitum servitium.

Cap. 26.

* Sequens est post prædicta, de illa re cognitione

Liber tertius decimus.

cognitione tractare , quę fieri solet virū scilicet aliquis obierit seistus de aliquo temento libero , vt de feodo , an vt de vadio. Cum quis petit aliquod tenemētum sibi restitui tanquam vadium suum , quod vel ipse vel aliquis antecessorum eius inuadianerit , si is qui tenet non recognoscat tenemētum ipsum ad vadium sed dicit in curia se inde seistum vt de feodo , sic inde ad recognitio- nem solet perueniri , & per hoc breue sum- monebitur inde recognitio.

Cap. 27.

Rex vic' salutem. Summone per bonos summonitores duodecim liberos & legales homines de visineto de illa villa , quod sint coram me vel Iustic' meis eo die parati sa- cramento recognoscere vtrum N. teneat v- nam carucatam terrę in illa villa quę R. clamat versus eum per breue meū in feodo an in vadio , inuadiatam ei ab ipso R. vel ab H. antecessore eius , vel sic vtrum illa caru- cata terrę quam R. clamat versus N. in illa villa per breue meum , sit feodium vel here- ditas ipsius N. an in vadio inuadiata ei ab ipso R. vel ab ipso H. antecessore eius . Et interim terram illam videant & nomina eorum

etorum imbreuiari facias. Et summone per bonos summonitores præfatum N. qui terram illam tenet, quod tunc sit ibi auditurus illam recognitionem. Et habeas ibi &c.

Cap. 28.

* Verum quandoque contingit aliquem tenere aliquod tenementum in vadio, ita quod inde moritur seisitus ut de vadio, heres quoque eius occasione talis seisine querit breue de morte antecessoris, versus verum heredem qui adeptus est huiusmodi tenementi seisinam. Et tunc quidem si recognoscatur ab ipso tenente antecessorem iphus potentis obijisse seisitum, sed ut de vadio & non ut de feodo, tunc quidem & hac de causa peruenitur ad prædictam recognitionem & per hoc breue summonebitur recognitio.

Cap. 29.

¶ Rex vicecomiti salutem. Summone per bonos summonitores duodecim &c. quod sint &c. parati sacramento recognoscere, vtrum N. pater R. fuerit seisitus in dominico suo ut de feodo an ut de vadio de una carucata terræ in illa villa die qua obijt. Et interim &c.

Cap. 30.

Liber tertius decimus.

Cap. 30.

* Probato autem per recognitionem ipsam quod sit vadum, tunc is qui tenet & feodum suum esse dixit tenementum ipsum amittere. Ita etiam quod ad debitum ipsum non recuperabit occasione illius vadij. Sin autem recognoscatur ad feodum ipsius qui tenet, tunc is qui petit de cetero nullum habebit inde recuperare nisi per breve de recto. Queri autem potest utrum in hac recognitione siue in alia qualibet, expectandus sit warrantus alicuius. * Qualisunque sit warrantus vel qualicunque de causa warrantus inde esse debeat, presertim si post duo effonia vocentur super hoc in Curia warrantus.

Cap. 31.

* Alio autem recognitiones quae restant partim in praedictis recognitionibus expositae sunt. Partim vero per iudicium in curia ex verbis utriusque partis redditum possunt explicari. Ecce enim de illa recognitione ut quis sit infra etate an non: mentio aliqua & notitia habetur supra, libro quarto in fine. Cap. 15. & 16. & 17. Similiter et de

et de illa recognitione vtrum quis fuit seius de aliquo libero tenemento die quo obiit ut de feodo an ut de warda supra libro isto. cap. 13. 14. & 15. Similiter & de illa recognitione vtrum scilicet quis praesentauerit ultimam personam occasione feodi sui an warde supra libro 4. cap. 20. & 21. & 22. He recognitiones alias sequuntur prædictas in efflonijs & quibusdam rationibus procedunt vel remanent sicut ille.

Cap. 32.

* Postremo de illa recognitione quæ appellatur de noua dissensu restat dicendum. Cum quis itaque infra aliam domini Regis id est infra tempus a domino Rege de consilio procerum ad hoc constitutu, quod quandoque maius quandoque minus censetur, alium iniuste & sine iudicio dissensuerit, de libero tenemento suo dissensu huius constitutionis beneficio subuenitur & tale breue habebit. Cap. 33.

Rex vic' salutē. Questus est mihi N. quod R. iniuste & sine iudicio dissensuit eum de libero tenemento suo in illa villa, post ultimam transfretationem meam in Normaniam. Et ideo tibi precipio qd' si p̄fatus N.

P. j. fecerit

Liber tertius decimus.

fecerit te securum de clamore suo prosequendo, tunc facias tenementum illud ressurgi de catallis quæ in eo capta fuerunt, & ipsum tenementum cum catallis esse facias in pace usque ad clausum Pasche. & interim facias duodecim liberos & legales homines de visineto videre terram illam & nomina eorum imbreuiari facias & summone illos per bones summonitores quod tunc sint coram me vel Iustic' meis parati inde facere recognitionem. Et pone per vadum & saluos plegios praedictum R vel ballium suum si ipse non fuerit inuentus, quod tunc sit ibi auditurus illam recognitionem. Et habeas ibi &c. T.&c. Cap. 34.

Brenia autem de noua disseisina diversis modis variantur secundum diueritatem tenementorum in quibus fuerint disseisine. Si autem aut leuetur fossatum aliquod, vel prosternetur, aut si exaltetur stagnum alicuius molendini, infra assissam domini Regis ad nocumentum liberi tenementi alicuius secundum hæc breuia variatur in hunc modum. Cap. 35.

Rex vic' salutem. Questus est mihi N. quod R. iniuste et sine iudicio leuauit quod. dam

dam fossatū vel p̄strauit, in illa villa ad no-
cumentum liberi tenēti sui in eadem villa
post vltimā trāsfretationem meā in Nor-
maniam. Et ideo tibi p̄cipio quod si p̄z-
fatus N. fecerit te securum de clamore suo
plequendo, tunc facias duodecim liberos,
&c. videre fossatum illud & tenementum &
nomina eorū imbreuiari facias. Et summo-
ne per bonos summonitores &c. ut prius.

Cap. 36.

Rex vic' salutē. Questus est mihi N. qd' R.
iniuste & sine iudicō exaltauit stagnū mo-
lendini sui in illa villa ad nōcumentū liberi
tenementi sui in eadem villa vel in alia villa
post vltimā transfrētationem meā in Nor-
maniam. Et ideo p̄cipio tibi quod si p̄z-
fatus N. fecerit te securum de clamore suo
& sequendo, tunc facias duodecim liberos,
&c. videre stagnum illud & tenementum, &c.
ut prius.

Cap. 37.

Prēterea si facta fuerit disseisina in cōm-
muniā pasture tunc breue tale erit. Rex vic'
salutē. Questus est mihi N. qd' R. iniuste et
sine iudicio disseisuit eū de cōmuni pastura
sua in illa villa, quę p̄tinet ad liberū tenē-
tū suū in eadē villa vel in illa alia villa post
vltimā transfrētationē meā in Normaniā.

P. ij.

Ex

Liber tertius decimus.

Et ideo tibi precipio quod si præfatus N. se-
cerit te securum de clamore suo p[ro]lequen-
do tunc facias duodecim liberos &c. videre
pasturam illam & tenementum & nomina
eorum &c. Cap. 38.

ante cap. 7

* In hac autem recognitio[n]e nullum esso-
nium admittitur. Prima enim die siue vene-
rit siue non is qui dille[s]inam fecit, proce-
dat recognitio, quia hic nemini parcitur nec
maiori, neque minori nec etiam warrantus
expectabitur. Si quis dille[s]inam tale in cu-
ria recognouerit, sed warrantum inde vo-
cant, eo ipso remanebit recognitio & ille
qui hoc recognouerit in misericordia do-
mini regis incident, & postea summonebitur
warrantus & eruplacitum inter eum & ali-
um qui eum super hoc nominauit warrantum.
Illud autem sciendum quod semper vic-
tus siue fuerit appellans siue appellatus in
misericordia dñi regis remanet propter vi-
olentam dille[s]inam. Præterea si appellans
diem suu[m] non fuerit prosequutus tunc quoq[ue]
plegij in misericordiam domini Regis inci-
dent. Simile quoq[ue] accidet circa personam
alterius si se absentauerit ad diem statutum.
Pena autem huiusmodi constitutionis est mis-
ericordia

ricordia domini regis tantum. In recogniti-
one autem ista potest cum esse etu desiderare
is qui nouam disseisinam probauit: ut precipi-
atur vic' qd' catalla & fructus per preceptū
domini Regis vel eius Iustic' interim aresta-
tos faciat habere illi qui disseisinam proba-
uit. In nulla autem recognitione alia men-
tio solet fieri per iudicium curie de catallis
vel de fructibus. Et nisi vicecomes de fru-
ctibus & de catallis ei satissimacere prouide-
rit, tunc tale breue impetrabit is, qui inde
queritur.

Cap. 39.

Rex vic' salutem. Precipio tibi quod iusti-
cies N. quod iustè & līme dilatione reddat
R. catalla sua, vnde queritur quod ea cepit
iniustè & sine iudicio in libero tenemento
suo in illa villa infra disseisinam quam ei
inde fecit infra assūm meam, vnde ipse re-
cuperauit seisinam coram Iustic' meis per
recognitionem de noua disseisina, sicut
rationabiliter monstrare poterit
quod ea habere debet, ne
amplius &c. T. &c.

Ante Lib. 12. cap. 18. fol. 92.

P. iij.

Hic

*Hic incipit Liber deci-
mus quartus de placitis crimi-
nalibus ad Coronam domini Re-
gis spectantibus.*

*

Cap. 1.

Placita que ciuiliter in curia proponuntur, haec tenus ex parte sunt expedita. De criminalibus, restat tractandum. Cum quis itaque de morte Regis, vel editione Regni, vel exercitus, infamatur: aut certus appareat accusator aut non: Si nullus appareat certus accusator sed fama solummodo publica accusat, tunc ab initio sanguino accusatus attachabitur, vel per plegios idoneos, vel per carceris inclusionem. Deinde autem per multas & varias inquisitiones & interrogations coram iusticie faciendas, inquiretur rei veritas, & id ex verisimilibus rerum indicijs, & coniecturis. Nunc pro eo, nunc contra eum qui accusatur, facientibus. Per legem apparentem purgandus est, vel omnino

nino ab imposito crimen absoluendus. Si vero per huiusmodi legem super capitali crimen fuerit quis conuictus, ex Regie dispensationis beneficio tam vita quam membrorum suorum eius penderet iudicium, scuti in ceteris placitis de felonie. Apparente vero certo accusatore ab initio, idem attachabitur per plegios si quos habuerit quod placitum suum prosequetur. Sin autem plegios non habuerit, fidei sue religionis solet committi sicut in placitis omnibus de felonie. Solet autem in talibus fides sufficere, ne nimie distinctionis securitas, alios terreat a contumili accusacione. Accepta autem ab accusatore securitate de placito prosequendo, tunc is qui accusatur ut prediximus per plegios saluos & securos solet attachari, aut si plegios non habuerit, in carcerem de trudi. * In omnibus autem placitis de felonie solet accusatus per plegios dimitti preterquam in placito de homicidio, ubi ad terrorem aliter statutum est. Deinde autem dies solet partibus prefigi. Qua exstante, effonia ritè currunt legitima ad ultimum autem accusatore proponente se vidisse,

P. iiiij. vel

Liber quartus decimus.

vel alio modo in curia probato certissime se
sciuisse, ipsum accusatum machinatum fuisse
vel aliquid fecisse in mortem Regis vel se-
ditionem Regni, vel exercitus, vel consen-
sisse, vel consilium dedisse, vel autoritatem
prestissem, & hoc ipsum iuxta considerati-
onem curiae dirationare parato, accusato
quoque contra aduersus eundem per omnia
in curia legittime negante, tunc per duellum
solet placitum terminari. Et sciendum quod
ex quo fuerit duellum in huiusmodi placitis
vadiatum non potest alterutra partium verbis
in ipsius vadij datione propositis, aliquid
adijcere vel diminuere, vel aliquatenus à
proposito declinare vel resilire, quin pro vi-
cto habeatur, & lege victi censeatur. Nec a-
lio modo nisi de licentia domini Regis vel
eius Iustic' de cetero possit sibi ad inuicem
reconciliari. Si vero appellator victus fue-
rit, in misericordia domini Regis remanet,
quę qualis sit in precedentibus dictum est
satis, quę etiam incommoda & quam infa-
miam victus incurrit, satis supradictum est.
Si accusatus fuerit victus quale expectat in-
dicium, paulo ante dictum est rebus insuper
& catal-

& catallis suis omnibus confiscatis & heredibus suis imperpetuum exheredandis.
* Ad inititum autem ad hunc modum accusacionem quilibet liber homo maior infra etatem constitutus. Si quem appellaverit attachabitur is qui appellat ut supra expostum est. Rusticus quoque admittitur, mulier autem in nullo placito de felonii ad accusationem admittitur, nisi in quibusdam exceptis casibus de quibus infra dicetur. * Declinare autem potest accusatus in huiusmodi placitis, per etatem & per minorem iudicium. Aetas autem talis debet esse, quod sit sexaginta annorum vel supra. Mahemium autem esse dicitur, ossis cuiuslibet fractio, vel teste cipitis per incisionem vel per abrasinem attenuatio. In tali autem casu, tenetur se purgare is qui accusatur per dei iudicium, scilicet per callidum ferrum vel per aquam pro diversitate conditionis hominum, scilicet per ferrum callidum si fuerit homo liber, per aquam si fuerit rusticus.

Cap. 2.

* Placitum de occultatione inuenti Thesauri fraudulosa vbi certus appetit accusator,

Liber quartus decimus.

cusator, modo & ordine predictis solet tractari. Ob infamiam autem non solet iuxta legem terrae aliquis per legem apparentem se purgare licet aliter per assilam fieri possit. Nisi prius conuictus fuerit vel confessus in curia aliquod genus metalli in loco proposito inuenisse & recepisse. Si autem super hoc conuictus fuerit, presumptio contra eum faciente, tenebitur per legem apparentem se purgare, se nihil amplius ibi inuenisse vel recipisse, cetera ut prius.

Cap. 3.

* De Homicidio cum quis fuerit accusatus sub distinctione premissa, iudicium est ordinandum & procedendum. Scendum tamen quod in hoc placito non solet accusatus per plegios dimitti, nisi ex Regie potestitis beneficio. * Duo autem sunt genera homicidij, unum est quod dicitur Murdrum, quod nullo yidente nullo sciente, clam perpetratur, praeter solum interfectorum & eius complices, ita quod mox non allequatur clamor popularis iuxta assilam super hoc proditam. In huiusmodi autem accusatione non admittitur aliquis nisi fuerit

fuerit de consanguinitate ipsius defuncti, & tunc ita quod propinquior stipiti remotior rem a diratione excludat. Est & aliud Homicidium quod constat in generali vocabulo & dicitur simplex homicidium. In hoc etiam placito non admittitur alius accusator ad probationem, nisi fuerit mortuo consanguinitate coniunctus, vel homagio vel dominio, ita ut de morte loquatur sub visu sui testimonio. Præterea sciendum quod in hoc placito, mulier auditur accusans aliquem de morte viri sui si de visu loquatur. Quia vna caro fuit vir & vxor. Et generaliter admisum est quod mulier audiatur accusans aliquem de iniuria corpori suo inficta sicut inferius dicetur. In electione accusati erit, vel probationem ipsius mulieris sustinere contra se vel se per dei iudicium ab imposito criminis purgare. Compellitur etiam quandoque rectatus de homicidio, legittimam subire purgationem, si turba sequente fuerit in fuga comprehensus, & hoc per iuratam patrie fuerit in curia legittime testatum.

Cap. 4.

* Crimen incendiij sub premissa forma
& gene-

Magna causa
cap. 33. tollit
appellum fe-
mina de omni
morte præter
mortem viæ
sui.

Liber quartus decimus.
& generali ordine procedit, tractatur, &
terminatur.

Cap. 5.

* Crimen quoque Roberi sine specia-
libus intercurrentibus preteritur.

Cap. 6.

* Raptus, crimen est quod aliqua mu-
lier imponit viro, que proponit se a viro, vi
opprellam in pace domini Regis. Tenetur
autem mulier que tale aliquid patitur, mox
dum tecens fuerit maleficium vicinam vil-
lam adire, & ibi iniuriam sibi illata m probris
hominibus ostendere, & sanguinem si quis
fuerit effusus & vestium scissiones, dehinc
autem a quod prepositum hundredi, idem fa-
ciat. Postea quoque in primo comitatu, id
publice proponat. Deinde autem super hac
querimonia facta, judicium ut predictum est
ordinabitur. Auditur itaque mulier in tali
casu aliquem accusans, sicut & de qualibet
alia iniuria corpori suo illata solet audiri.
Sciendum tamen quod in electione accu-
sati erit in tali casu, vel onus purgationis
subire, vel mulieris probationem contra se
sustinere. Preterea sciendum quod si quis
in

in huiusmodi placito conuictus fuerit, simili modo ac in predictis iudicijs de eo est iudicandum. Non enim sufficit post iudicium, malefactorem ipsum corruptam illam velle ducere in uxorem. Sic enim frequenter contingere, seruiliis conditionis homines generosissimas mulieres vnius pollutionis occasione perpetuo fedare, vel generosos homines per mulieres ignobiles fedari, & ita claram eorum parentelam indecenter denigrari. Ante iudicium indeceptum est quod de licentia Principis, vel eius Iustic' cum parentum alienis, possunt mulier accusans & accusatus beneficio coniugij sibi inuicem reconciliari.

Cap. 7.

* Generale crimen falsi plura sub se continet crima specialia. Quemadmodum de falsis cartis de falsis mensuris, de falsa moneta, & alia similia quæ talem falsitatem continent, super qua quis accusari debeat & conuictus condemnari. Et horum omnium accusationis modus & ordo ex precedentibus satis elici potest. Illud tamē notando quod si quis conuictus fuerit de carta falsa, distinguendum est vtrum fuerit carta Regia

an

Liber quartus decimus.

an priuata. Quia si carta regia , tunc is qui super hoc conuincitur condemnandus est tanquam de crimine lese maiestatis. Si vero fuerit carta priuata, tunc cum conuictio mitius agendum est. Sicut in ceteris minoribus criminibus falsi in quorū iudicijs , consistit eorum condemnatio, in membrorum, solummodo amissione, pro regia tamen voluntate & principalis dispositionis beneficio sicut ab initio dictum est.

Cap. 8.

De furtis autem & alijs placitis quæ ad vicecomitem pertinent, quia secundum diuersas diuersorum comitatuum consuetudines tractari habent & terminari, ad praesens iuxta propositi mei exigentiam quod principalem solummodo attendit curiam tractare non decuit.

Explicitus est Liber legum Angliæ.

Capit.

*Capitula Libri primi de
placitis quæ pertinent ad Cu-
riam Regis, vel ad vicecomitem. Et de
effionijs & alijs preparatorijs quæ
solent in placitis euenire vi-
quequon ambe partes
simul appareant
in Curia.*

Genera placitorum. Cap. 1
Quæ criminæ pertinent ad coronam
Regis, & quæ criminæ ad vicecomi-
tes. cap. 2
Quæ placita ciuilia in curia Regis tractan-
tur. cap. 3
Quæ placita ciuilia per breue Regis perti-
nent ad vicecomitem. cap. 4
Quodlibet placitum de libero tenemento
vel fendo potest Rex trahere in curiam
suam quando vult. cap. 5
Breue de summonēdo aliquo ut alicui red-
dat liberum tenementum vel veniat inde
responsurus in curia Regis. cap. 6
Quid iuris sit si auctore & summonitoribus
venientibus: summonitus neq; venit neq;
se effioniatorē mittit ad diem statutū vel si
summonitus venerit vel nō venerit infra
tertiam

Tabula.

tertiam summonitionem vel ad tertiam summonitionem.	cap.7
Breue per quod salvatur dies per Regem warrantum.	cap.8
Quid iuris sit si summonitus ad ultimum veniens omnes summonitiones negaue- rit.	cap.9
Quod tribus vicibus continua potest quis- cunque se effoniare.	cap.10
Diuersae species effoniorum.	cap.11
De effonio de infirmitate veniendi & quod post tertium effoniū poterit infirmus per literas suas responsalem pro se mittere & quid iuris sit si neutrum fecerit.	cap. 12
Breue de seitando in manum Regis tene- mentum illius qui tribus vicibus se effo- niauerit & ad quartum diem nec venit, nec responsalem misit.	cap. 13
Breue de capiendis effoniatoribus eiusdem.	cap.14
Item quarto summonendus est idem ut re- pondeat de capitali placito & quare no warrantizauit effoniatorē suum.	cap. 15
Breue de summonendo plegio eiusdem ef- foniatoris.	cap.16
Quid iuris sit si praedictus tenes venerit vel non	

Tabula.

non venerit infra xv. dies postquam eius testamentum captum est in manum domini Regis pro eius surisla. cap. 17

Breue de facienda scisina petenti pro surisla tenentis. cap. 18.

De effonio de infirmitate de reseatisa ea. 19

Breue de videnda infirmitate se effoniantis per infirmitatem de reseantiza vtrum sit languor an non. cap. 20.

De eo qui se effoniat nunc vno modo videlicet per infirmitatem veniendi nunc alio videlicet per infirmitatem de reseantia. cap. 21

De tenente qui semel in iuris respondit & inde dato ei die licite recepsit & de surisla eius se effoniando vel non effoniando vel primo se effoniando & postea non effoniando. cap. 22

Quod effoniat sicut & dominus eius expectandus est per quatuor dies. cap. 23

Si effoniat se effoniauerit. cap. 24

Non prodest tenenti venire post effonium eius receptum & postquam datus est dies effoniatore & aduersarius recepsit a Curia. cap. 25

De effonio de esse ultra mare. cap. 26

Q. j. De

Tabula.

De effonijs repentinae casus ad salvandos
iiiij. dies quibus aduersarii expectatur
in curia. cap.27

De effonijs diuersis de esse in seruitio Regis
citra mare vel ultra. cap.28

De effonio quod dicitur de eadem villa vi-
delicet quando quis se effoniat per infir-
mitatem quando venit in villam illam
vbi est curia Regis cap.29

De effonio de esse in peregrinatione. cap.30

Quid iuris est si tenens non venit ad pri-
mum diem quia forte non est summoni-
tus: vel si summonitus est, vicecomes
cum brevi Regis de summonitione faci-
enda non venit, vel si summonitores ab-
sint. cap.31

De absentia & effonijs petentis qui standi
ad rectum plegios inuenit. cap.32

De absentia & effonijs petentis, & quid iu-
ris sit si nec venerit, nec se effoniauerit
sive dederit vel non dederit plegios de
clamore suo prosequendo. cap.33

De absentia utriusque partis. cap.34

¶ Capitula

Tabula.

¶ Capitula libri secundi de his quæ solent contingere circa vel statim post ingressum litis & de diracionatione tenementi per duellum vel per magnā assūtam & de championibus, & de his quæ pertinent ad duelum vel ad magnam assūtam.

Liber secundus.

De præsentia utriusque partis & quando tenens potest vel non potest petere visum tenementi petiti & de nouis eius efflonijs. cap. 1
Breue de faciendo visu tenementi. cap. 2
De his quæ ad duellum pertinēt & de championibus, et de efflonijs utriusq; campionum & de pena victi. cap. 3
Breue de facienda seisina tenementi post finem duelli ipsi pertentis si cius campio vicit or fuerit. cap. 4
Si petentis campio vicitus fuerit tenens clamabit quietus. cap. 5
De magna assūta & ex quibus causis procedere habeat vel remanere. cap. 6
Commendatio magne assūte, et quo ordine tenens peruenit ad beneficium eius per breue Regis. cap. 7
Q. ij. Breue

Tabula.

Breue à tenente perquisitum de prohibendo placito super tenemento contra eum in curia alicuius iam inchoato propter magnam assilam superueniente. cap. 8

Breue de prohibendo placito de libero servitio propter prædictam assilam. cap. 9

Per brevia prædicta tenens pacem habet de placito quod contra eum mouit pertens donec per pettentem perquiratur breue de summonendis quatuor milib' ad eligendū duodecim milites ad prædictam recognitionem faciendam. cap. 10

Breue à petente perquisitum ad summonendos quatuor milites ad eligendum duodecim milites ad prædictam recognitionem faciendam. cap. 11

De etsonijs tenentis post hanc assilam summonitam & qualiter quandoque maior quatuor milites quandoq; pauciores elegant duodecim milites vel plures ad recognitionem faciendam siue veniat siue non veniat tenens. cap. 12

De quibus rebus possit se quis ponere in magnam assilam siue contra dominum siue contra extraneum. cap. 13

Quid continetur in sacramento duodecim militum

Tabula.

militum electorum ad faciendum recogni-
tionem. cap. 14

Breue de summonendis xij. militibus prop-
ter assilam electis ut veniant ad recogni-
tionem faciendam, & de summonendo
teneunte. cap. 15

Recognitio fieri die ad assilam capiendam
prefixa siue veniat tenens siue non, nec
elacionum aliquid ei valet, secus est si se
elacionauerit petens. cap. 16

Quid iuris sit si quidam iuratorum sciant
rei veritatē quidam non vel nulli eorum,
& qualiter iurare debent. cap. 17

Qualiter procedit Assisa vbi omnes duode-
cim de rei veritate sunt certi siue pro pe-
tente siue pro tenente. cap. 18

De poena temere iurantium in magna assisa
& quod vbi non potest esse duellū, bi non
potest esse hec assisa, & contra. cap. 19

Breue de facienda seisina alicui de alio
tenemento dirationato per hanc assi-
sam. cap. 20

Quid iuris sit si nulli vel pauciores duode-
cim fuerint inuenti qui rei veritatem sci-
ant. cap. 21

Q. iii. Capitula

Tabula.

¶ Capitula libri tertij de Warrantis, & de duobus dominis per quorum vnum se aduocat petens, & per alterum tenens.

Liber tertius.

Deuiesis Warrantis ipsius tenentis in curia apparetis, & de essionis eorum, vel si dicat rem suam non esse sed alterius.

Cap. i

Warrantus cogitur venire ad curiam ad warrantizandum tenentem, vel ad ostendendum quare non debeat warrantizare. cap. 2

Breue de summonendo warranto ad veniendum. cap. 3

Vtrum warrantus per breue Regis summunitus possit se essionare vel non, & quid iuris sit si non venit ad warrantizandum tenentem. cap. 4

Quid iuris sit quando quis omittit in curia vocare warrantum suum. cap. 5

Sit tenens dicat terram petitam esse de feodo vnius domini, et petens de alterius, summonebuntur ipsi domini, & differri poterit placitum propter essionis illorum. cap. 6

Quid iuris sit si dominus tenentis concedat vel neget in curia terram petitam de feodo

Tabula.

odo suo esse. cap. 7
Quid iuris sit si dominus. petentis idem
concedat vel neget. cap. 8

¶ Capitula libri quarti de aduocationibus
ecclesiarum.

Liber quartus.

D E aduocationibus Ecclesiarū, & si placi-
tum fuerit de iure aduocationis, vel
de lessina vlt: me præsētationis. cap. 1

Breue de summonendo eo qui deforciat
alij præsētationem ecclesie. cap. 2

De eslonijs illius qui per breue predictū est
sumonitus, & quid het si non venerit. ca. 3

Breue de capienda præsētatione ecclesie in
manū Regis propter defaltam possi-
dētis eam. cap. 4

Qualiter lessina præsētationis capienda est
in manū Regis, et postea a tenente re-
plegianda. cap. 5

Quibus verbis placitū fiet de iure aduoca-
tionis, & de dirationatione eius per du-
ellum vel per magnam assīsam. cap. 6

De placito super præsētatione Ecclesie
non vacantis. cap. 7

Q. iiii.

Breue

Tabula.

Breue de summonenda persona Ecclesiæ
non yacantis, & de summonendo advo-
cato. cap. 8

Si persona Ecclesiæ vel possidens præsenta-
tionem non venerit ad diem statutū, vel
se illusionauerit, & cu[m] persona venerit
aduocet se vel per parentem vel per pos-
sidentem, & si is vel ille concesserit vel
negauerit quod persona dixerit. cap. 9

Quicunque aduocatorū præsentationē cui-
cerit persona sua ecclesiā retinebit. ca. 10

Quid iuris sit si vixit de iure aduocationis
perquirat assilam de prælētatione ultime
personæ. cap. 11

Si duo clerci contendant in curia christia-
nitatis super aliqua ecclesia qui aduocet
se per diuersos aduocatos placitū eorum
differetur petente altero aduocatorum
per breue Regis donec unus eorum cui-
cerit in curia Regis. cap. 12

Breue de prohibendo placito in curia chri-
stianitatis de ecclesia donec diratione-
tur aduocatio in curia Regis. cap. 13

Breue item de prohibēdo placito predicto,
et de summonendis predictis Iudicibus
eccle-

Tabula.

ecclesiasticis, si super prohibitionem pri-
oris breuis procederent in prædicto pla-
cito, & de summonendo illo qui alium
trahit in causam in curia christianita-
tis. cap. 14

¶ Capitula libri quinti de questione status
& de Natiuis.

Liber quintus.

PLacitum de questione status quando,
scilicet liber petitur in seruum vel ser-
vus proclamat libertatem. Cap. 1
Breue per quod qui petitur in seruum, &
dicit se liberum patrem habere in co-
mitatu ut in curia regis questio hæc diju-
dicetur. cap. 2

Quid juris sit si petens vel peritus ad diem
non venerit, vel si se effoniuauerit vel
non. cap. 3

Per consanguineos liberos vel seruos pro-
batur vel improbatur in curia libertas
vel seruitus in quo placito duellum lo-
cum non habet. cap. 4

Quibus modis perducitur seruus ad libe-
ratem, vel in ea se tuerit, sed non omnino
habebit

Tabula.

habebit priuilegia liberi hominis. cap. 5
Ex quali patre vel matre nascitur nativus,
et de partitione puerorum inter domi-
nos. cap. 6

¶ Capitula libri sexti de Dotibus.

Liber sextus.

Quanta, & qualis, & ex quibus rebus
debeat esse rationabili dos. Cap. 1
Item de eodem plenius & quando am-
pliatur dos ratione questus vel non. cap. 2
Vir sed non vxor de dote facere poterit
quicquid voluerit. Et si vxor contradixerit
post mortem viri, dotem amittet. cap. 3
Qualiter mortuo viro vxor possit ingredi
dotem suam nominatam. cap. 4
Breue de recto ad warrantum pro adipis-
cenda parte dotis que abest. cap. 5
Placitum de recto de parte dotis alienata
deducitur in curia warranti vel in comi-
tatu cum ipse defecerit de recto, & ab
inde in curia Regis trahitur si Iusticijs
placuerit. cap. 6
Breue de transferendo placito de parte do-
tis a comitatu in curiam Regis. cap. 7
Sicut

Tabula.

Sicut predicta loquela, ita & omnis alia cum
Justicijs placuerit transferitur a comitatu
ad curiam Regis, et qualiter loquela hec
de parte dotis ibi deduci debeat. cap. 8

Breue de summonendo herede defuncti ad
warrantizandum dotem. cap. 9

Quid iuris sit si heres summonitus nec ve-
nit, nec se effoniauerit. cap. 10

Quid iuris sit si heres ad curiam veniens
concedat vel neget quę mulier dicit de
parte dotis. cap. 11

Si villa detur in dotem cum omnibus par-
tium suis cui aliqua eius pertinētia deest
tempore dotationis sed postea perqui-
ritur. cap. 12

Si vir dotem vxoris alienauerit, heres eius
eam deliberabit vel excambiabit. cap. 13

Si tota dos alienata fuerit placitū ab initio
erit in curia Regis. cap. 14

Breue de summonitione facienda, propter
dotem de qua nihil a muliere habe-
tur. cap. 15

Quod necessaria sit heredis presentia, ubi
placitatur de dote, & per quod breue
summonebitur. cap. 16

De

Tabula.

De placito Dotis nominite aut non nominatae, et si dos non fuerit nominata quæ debeant diuidi inter mulierem & heredem, & quæ non ut habeat mulier dotem rationabilem, & de diueris casibus quæ circa dotem emergere solent. cap. 17
Breue de Doti amensuranda si maior est dote rationabili. cap. 18

¶ Capitula libri septimi de Hereditibus legitimis & Bastardis masculis siue foeminis maioribus siue minoribus, et de custodia, et priuilegio minorum & de ultimis hereditibus qui sunt domini cum feodum cadit in manum eorum & de hereditibus interstatu & de usurarijs & eorum heredibus, & de maritagijis, & alijs donationibus antecellorum & eorum testamentis & debitibus quæ omnia heredes eorum tenentur warrantizare.

Liber septimus

DE donationibus quæ sunt de hereditate vel questi in maritagijis vel servientibus pro seruitio vel collegio tempore

Tabula.

tempore sanitatis vel infirmitatis vel
bastardo filio vel inulicato, & de que-
stionibus iuns circa has donationes,
& de donationibus episcoporum & pre-
latorum. cap. 1

Quod hæredes debent warrantizare dona-
tiones antecessorum. cap. 2

Multiplex distinctio hæredum sive fuerint
masculi sive foeminae, & de iuribus eorum &
qui hæredes alii preferuntur, & distinctio
hereditatum quando dividitur hæredi-
tas inter hæredes & quando non. cap. 3

De hæredibus ex transuerso venientibus
qui eorum alii preferantur. cap. 4

Quod hæres debeat testamentum antecel-
loris servare & eius debita reddere &
qui possunt facere testamenta & de quib⁹
& quantis rebus & quibus psonis. cap. 5

De testibus & executoribus testamento-
rum. cap. 6

Breue de faciendo stare rationabilem diui-
sam. cap. 7

De placito de dimisa mortuorum & quod
fieri habeat in curia christianitatis. cap. 8

De hæredibus maioris & minoris etatis, &
de iure maiorum & priuilegio in custo-
dia

Tabula:

dia minorum.	cap. 9
Quod hæredes debeant esse in custodia Regis vel aliorum capitalium dominó- rum.	cap. 10
Isa quorum custodia debeant esse hæredes Sokomannorum.	cap. 11
De iure mulierum hæredum et viduarum & custodia earum & quorum affensi numerere debent.	cap. 12
Bastardas & qui non est natus de legitimo matrimonio hæres esse nō potest, & quod placitum de bastardia in curia christia- nitatis agitur.	cap. 13
Breue de bastardia per quod de Bastardia placitatur in curia christianitatis.	cap. 14
Quando aliquis dicendus est rectus hæres aut bastardus.	cap. 15
De hæredibus bastardi vel intestati vel visu- rarij & de catallis eorum.	cap. 16
Ex quot & quibus causis civilibus siue cri- minalibus cadunt catalla vel hæredita- tes in manus Regis vel dominorum qui tunc dicuntur ultimi heredes.	cap. 17
Distinctiones & iura maritagiorum & in qua curia placitari debent.	cap. 18

qCapitula

Tabula.

¶ Capitula libri octauij de concordia facta in curia & de cirographis concordiam continentibus & de recordis curiæ vel curiarū si alterutra partium concordium & finem factum in curia infregerit.

Liber octauus.

DE concordia facta in curia Regis. cap. 1
Forma cuiusdam cirographi curiæ Regis de causa in curia Regis terminata. cap. 2
Forma alteriusmodi cirographi curiæ Regis de causa in curia minori terminata sed in curia Regis recordata. cap. 3
Breue de obseruando fine facto in curia regis si alterutra partium infregerit vel cirographo communi contradixerit. cap. 4
Breue de obseruando fine facto in curia regis alterutra partium iam infraacta. cap. 5
Breue de summonendis iusticijs itinerantibus ad faciendum in curia recordū concordie coram eis facte. cap. 6
Breue de recordo comitatus transmittendo ad curiam de supradicta loquela coram iusticijs itinerantibus deducta. cap. 7
De

Tabula.

De recordis curiæ & quod eis semper est standum & de recordis aliarū curiarum & quod eis non semper est standum nisi in casibus, & de iudicio illarum si falsum dicatur ab alterutra partium. cap. 9

Breue item de quo supra, id est de recordo comitatus ex consensu partium transmittendo ad curiam de aliqua loquela. cap. 10

Item de recordis minorum curiarum factis in curia Regis causa consilij capiendis & de recordis comitatus in casibus quibusdam. cap. 11

¶ Capitula libri noni de homagijs & releuijs, & seruitijs, & auxilijs, & de purpusturis, & limitibus inuafis.

Liber nonus.

D E homagijs & releuijs, & quando & à quo & qualiter, & quibus dominis fieri debet homagium & releuium, & quid & debet homo domino suo ex homagio quid domin' poterit sua autoritate sine breui Regis cogere vasallum respondere ei

Tabula.

ei in curia sua si inique aliquid egerit erga
dominum contra homagium suum & si
seruitum ei: debitum de terra sua non fe-
cerit. cap. 1

De quibus rebus siant homagia & quibus
non. cap. 2

Quibus personis siant homagia & de rele-
vijs quest.o. cap. 3

Item de homagijs & releujs & quando &
a quibus, et quibus dominis fieri debeant
vel non debeant homagia & releuia &
quid debeat homo domino suo vel non,
ex homagio nouo vel veteri & de war-
rantizatione tenementi dati pro seruitio
vel homagio alhui. cap. 4

Breue de recipiendo homagio & rationa-
bili releuio. cap. 5

Verum quis cogitur vel non cogitur reci-
pere homagium & releuum alterius.
cap. 6

Breue de summonenda magna assisa quam
vallallus in ea se ponit contra dominum
suum potenterem eius hereditatem per
breue Regis de recto & nolentem eius
homagium inde recipere. cap. 7

R. j. Verum

Tabula:

Verum possit dominus cogere in curia sua
vassallum authoritate propria sine breui
Regis prestare fibi auxilium & seruitia
et repleua. cap. 8

Breue de iusticiando vassallo ad redēda do-
mino prædicta si ipse dominus impotens
est illum per se iusticiare. cap. 9

De placito prædicto per prædictum breue
inter dominum & vassallum in comitatu
et quod misericordia cuiuslibet placiti
quod in comitatu deducitur vic' debe-
tur. cap. 10

De purpresturis quas quis facit contra re-
gem vel contra dominum suum vel con-
tra alium quemlibet & de misericordia
Regis qualis sit. cap. 11

Breue de iusticiando tenente alicuius stan-
di ad rectum domino suo in curia domi-
ni sui de purprestura quam contra eum
fecit. cap. 12

Item de purpresturis contra dominum vel
alium quemlibet de limitibus inuafis.
cap. 13

Breue de faciendis rationabilibus diuinis
inter diuersa tenementa. cap. 14

q Capitula

Tabula.

Capitula libri decimi de debitis laicorum
quæ debentur ex diversis contractibus vi-
delicet ex venditione, emptione, donati-
one, mutuo, commodato, locato, conduc-
to & de plegijs & vadis mobilibus siue
imobilibus & de cartis debita continen-
tibus.

Liber decimus.

Placitum de debitis laicorum. cap. 1
Breue de summontione facienda prop-
ter debita reddenda. cap. 2
Qualiter diligendus est debitor ut ve-
niat de debito responsurus & de debito
quod debet sub plegiorum datione. cap. 3
Breue de summonendo plegio debitoris ut
reddat pro eo si ipse defecerit. cap. 4
Si plegij apparentes in curia confiteantur
vel negent omnes vel quidam plegiatio-
nes & de iure plegiorum & de contentio-
ne inter ipsos & quando habent regres-
sum ad eum quem plegiauerint & quan-
do non. cap. 5
De debito qd' sub vadis positione debetur:
R. ij. et

Tabula:

Verum possit dominus cogere in curia sua
vassallum authoritate propria sine breui
Regis prestare sibi auxilium & seruitia
et releua. cap. 8

Breue de iusticiando vassallo ad rededa do-
mino prædicta si ipse dominus impotens
est illum per se iusticiare. cap. 9

De placito prædicto per prædictum breue
inter dominum & vassallum in comitatu
et quod misericordia cuiuslibet placiti
quod in comitatu deducitur vic' debe-
tur. cap. 10

De purpresturis quas quis facit contra re-
gem vel contra dominum suum vel con-
tra alium quemlibet & de misericordia
Regis qualis sit. cap. 11

Breue de iusticiando tenente alicuius stan-
di ad rectum domino suo in curia domi-
ni sui de purprestura quam contra eum
fecit. cap. 12

Item de purpresturis contra dominum vel
alium quemlibet de similitibus inuafis. cap. 13

Breue de faciendis rationabilibus diuisis
inter diuersa tenementa. cap. 14

¶ Capitula

Tabula.

¶ Capitula libri decimi de debitis laicorum
quæ debentur ex diversis contractibus vi-
delicet ex venditione, emptione, donati-
one, mutuo, commodato, locato, conduc-
to & de plegijs & vadis mobilibus sine
imobilibus & de cartis debita continen-
tibus.

Liber decimus.

PLacitum de debitis laicorum. cap. 1
Breue de summonitione facienda prop-
ter debita reddenda. cap. 2
Qualiter disstringendus est debitor ut ve-
niat de debito responsurus & de debito
quod debet sub plegiorum datione. cap. 3
Breue de summonendo plegio debitoris ut
reddat pro eo si ipse defecerit. cap. 4
Si plegij apparentes in curia confiteantur
vel negent omnes vel quidam plegiatio-
nem & de iure plegiorum & de contentio-
ne inter ipsos & quando habent regres-
sum ad eum quem plegiauerint & quan-
do non. cap. 5
De debito qd' sub vadis positione debetur:
R. ij. et

Tabula.

et de distinctione & iure vadiorū. cap.6
Breue de summonendo debitore de vadio
acquietando versus creditorem cum ter-
minum statutum preteriit. cap.7
Si debitor apparens in curia confiteatur vel
neget vadium suum esse vel debitum ac-
cepisse & de iure vadiorum & de diuersi-
tate eorum siue sunt mobilia siue immo-
bilia. cap.8
Breue de summonendo creditore de resti-
tuendo vadio debitori. cap.9
Si creditor apparens in curia dicat se vadi-
um tenere ut vadium vel ut feodū suum.
cap.10
Si creditor per debitorem vel per aliū à
seisina vadium ceciderit illud non recu-
perabit. cap.11
Si creditor petat quod sibi detur per fidem
vel per testes vel per duellum vel per car-
tam & qualiter probatur vel improbatur
carta & quoniam modis quis conuictus cadit
in miseri cordiam Regis. cap.12
De his quā debentur ex causa commoda-
ti. cap.13
De his quā debentur ex causa emptionis
vel

Tabula.

vel renditionis, et si res empta fuerit tra-
dita vel non, vel pretium vel arte dare, &
ad quem spectat vitium vel periculum
rei emptae. cap. 14

De warrantizatione rei immobilis vel mo-
bilis vendite vel donate siue fuerit fur-
tiva vel non. cap. 15

Breue de attachiando eo qui clamatur
warrantus rei furtive. cap. 16

De incerto warranto rei furtive, & de ge-
nerali probatione in curia rei empte vel
commodate. cap. 17

De his que debetur ex causa locati vel con-
ducti, & quod de predictis priuatis con-
tractibus non se intromittat curia Re-
gis. cap. 18

¶ Capitula libri undecimi de responsibus
qui loco dominorum ponuntur in curia
ad lucrandum vel perdendum pro eis.

Liber undecimus.

¶ Valiter ponantur responsales in curia
loco dominorum suorum. Cap. 1

Breue de recipiendo responsalem in
alia curia quem constituit dominus eius

R. iiij. in

Tabula.

in curia Regis responsalem pro eo. cap. 2
Quod responzali suo tantum & non domi-
no prossunt etiopia, & de remouendo
primo responzali & alio substituendo,
& quis quem poterit ponere responza-
lem. cap. 3
Dominus tenere cogiunt quod responzalis
fecerit nec grauatur responzalis licet do-
minus non sit soluendo. cap. 4
Qui possunt vel non possunt responsales
tieri vel facere per literas, vel sine, & an
responzalis possit facere pro se responza-
lem vel pro domino. cap. 5

¶ Capitalia libri duodecimi de placitis de
recto, & de duersis breuibus Regis de
recto vicecomitibus vel dominis feodi
directis super diversis casibus.

Liber duodecimus.

PLacita de recto quandoque ab initio
tractantur in curia Regis quandoque
ex minoribus curijs ex post facto ad
eam transferuntur ex pluribus causis. ca. 1
Nemo potest alium trahere in placitum de
libero servitio vel tenemento sine breui
Regis

Tabula.

Regis directio ad dominum de quo clamat tenere. cap. 2

Breue de recto pro tenemē o libero ad dominum de quo quis clamat tenere. cap. 3

Breue de recto pro redditu libero ad eundem. cap. 4

Breue de recto pro tenemento vel redditu libero. cap. 5

Placita cuiusque curiæ secundum consuetudines suas agitantur. cap. 6

Quo ordine & quum & in quo loco debeat petens probare curiam aliquam sibi de recto defecisse antequam transferat loculam suam ad comitatum vel ad curiam Regis, & quid iuris erit si eam transferat sine probatione defectus ipsius curiæ. cap. 7

Ad dominum de quo quis clamat tenere debet breue de recto dirigi, et quid iuris sit si petens de uno clamat tenere, & tenens non de illo sed de alio tenet. cap. 8

Quæ placita de recto ad Vicecomitem pertinent, de quibus brevia inferius ponuntur. cap. 9

R. iiiij. Breue

Tabula.

Breue de recto de non vexando tenente in-
debitis consuetudinibus & seruitijs. cap. 10

Breue de natuuis & fugitiuis. cap. 11

Breue de aueris replegiādis quę capta sunt
pro indebitis consuetudinibus donec lo-
quela audiatur in comitatu. cap. 12

Breue de pastura amensurāda inter aliquos
secundum quantitatēm feodorū corun-
dem. cap. 13

Breue de aliamentis consuetis habendis
in bosco & pastura in liberis tenemen-
tis. cap. 14

Breue ne capitalis dominus indebitis con-
suetudinibus vexet tenentem sui tenen-
tis, & de aueris eius replegiandis donec
loquela audiatur in curia Regis. cap. 15

Breue de faciendis rationabilibus diuisis
inter duo tenementa. cap. 16

Breue de facienda diuisa mortuistare. cap. 17

Breue de reddendis catallis quę capta sunt
in tenemento, cum ipso tenemento cu-
ijs petens recuperauerit seisinam per re-
cognitionem nouę diffisiline. cap. 18

Breue ne quis negotiū n quod sibi a Rege
vel a Iusticijs attornatum est facien-
dum,

Tabula.

dum , alij vel alijs attorney facien-
dum. cap. 19

Breue de rationabili dote habenda, & ne de
catallis defuncti fratri diuisa donec eius
debita persoluantur. cap. 20

Breue de prohibendo placito in curia chri-
stianitatis de laico feodo. cap. 21

Breue de attachiando illo qui alium trahit
in placitum de laico feodo suo in curia
christianitatis, & de prohibendo alio ne
placitum illud sequatur. cap. 22

Placita comitatuum : quia ibi diuersis mo-
dis deducuntur , pro diuersitate conve-
tudinum illorum in hoc libro omittun-
tur. cap. 23

Si breue de recto plus vel minus vel aliter
contineat quam deberet , vel si circa no-
men vel seruitij quantitatem in eo erre-
tur. cap. 24

Nemo cogitur respondere in placito de suo
libero tenemento sine breui Regis , nisi
fuerit tenementum ecclesie , quod quidem
placitum in foro ecclesie deducetur , nisi
recognitio inde petatur an sit ecclesiasti-
cum vel laicum. cap. 25

¶ Capitula

Tabula.

¶ Capitula libri decimiertij de placitis per
Affisas & recognitiones, & de diuersis
disseisinis.

Liber tertius decimus.

Post placita de recto agitur hic de placi-
tis de seisinis per recognitiones. cap. 1
De diuersis recognitionibus. cap. 2
De morte antecessoris cuius heres maior
est. cap. 3
Breue de morte antecessoris qui obiit in
peregrinatione. cap. 4
De morte antecessoris cuius heres minor
est. cap. 5
Breue de morte antecessoris qui habitum
religionis assumpsit. cap. 6
Quo ordine perueniatur ad hanc affissam de
morte antecessoris, & de effonijs tenen-
tis. cap. 7
Breue de facienda seisina petenti post re-
cognitionem factam. cap. 8
Post seisinam tenementi & catallorum in
eo inuentorum petenti factam remanet
placitum de recto petenti. cap. 9
Si seisina adiudicata fuerit tenenti absenti
rema-

Tabula.

remanet placitū de recto petenti. cap. 10
Qualiter procedet hęc assisa cum vterque
iunc litigantium maior fuerit & p̄sens
in curia, vel pro quibus articulis a te-
nente petenti obiectis remanere debe-
at. cap. 11

Qualiter procedet hęc assisa cum vterque
fuerit minor vel solum petens. cap. 12

Qualiter procedet vel remanebit hęc assisa
cum solus tenens fuerit minor. cap. 13.

Breue de summonenda recognitione vtrum
pater minoris contra quem aliis petit
recognitionem de morte antecessoris
seisitus fuerit de aliquo tenemento die
quo obiit vt de feodo vel vt de war-
da. cap. 14

Item qualiter procedet vel remanebit hęc
assisa cū solus tenens fuerit minor. cap. 15

Breue de summonenda recognitione vtrum
aliquis sit infra etatem vel non. cap. 16

Quid iuris sit si predictus qui minorem se
dixit per hanc recognitionem iudicetur
esse maior vel minor. cap. 17

De recognitione de vltimis p̄sentiōni-
bus personarum. cap. 18

De

Tabula.

¶ Capitula libri decimiertij de placitis per
Affisas & recognitiones, & de diuersis
seisifinis.

Liber tertius decimus.

Post placita de recto agitur hic de placi-
tis de seisifinis per recognitiones. cap. 1
De diversis recognitionibus. cap. 2
De morte antecessoris cuius heres maior
est. cap. 3
Breue de morte antecessoris qui obiit in
peregrinatione. cap. 4
De morte antecessoris cuius heres minor
est. cap. 5
Breue de morte antecessoris qui habitum
religionis assumpsit. cap. 6
Quo ordine perueniatur ad hanc affissam de
morte antecessoris, & de essonij tenen-
tis. cap. 7
Breue de facienda seisina petenti post re-
cognitionem factam. cap. 8
Post seisinam tenementi & catallorum in
eo inuentorum petenti factam remanet
placitum de recto petenti. cap. 9
Si seisina adiudicata fuerit tenenti absenti
rema-

Tabula.

remanet placitū de recto petenti. cap.10
Qualiter procedet hęc assisa cum vterque
iunc litigantium maior fuerit & p̄sens
in curia , vel pro quibus articulis a te-
nente petenti obiectis remanere debe-
at. cap.11

Qualiter procedet hęc assisa cum vterque
fuerit minor vel solum petens. cap.12

Qualiter procedet vel remanebit hęc assisa
cum solus tenens fuerit minor. cap.13

Breue de summonenda recognitione vtrum
pater minoris contra quem aliis petit
recognitionem de morte antecessoris
seisitus fuerit de aliquo tenemento die
quo obiit ut de feodo vel ut de war-
da. cap.14

Irem qualiter procedet vel remanebit hęc
assisa cū solus tenens fuerit minor. cap.15

Breue de summonenda recognitione vtrum
aliquis sit infra etatem vel non. cap.16

Quid iuris sit si p̄dictus qui minorem se
dixit per hanc recognitionem iudicetur
esse maior vel minor. cap.17

De recognitione de vltimis p̄sentationi-
bus personarum cap.18

De

Tabula.

De essionijs huius recognitionis, & de iure eius, & qualiter, & quibus rationibus procedat vel remaneat. cap.19

Breue de summonenda recognitione de ultimis presentationibus personarum. cap.20

Breue de summonenda recognitione vtrum ultima presentatione alicuius ecclesie facta fuerit ut de feodo vel ut de warda. cap.21

Quid iuris sit si per recognitionem vel hoc vel illud iudicetur. cap.22

De recognitione vtrum aliquod tenementum sit laicum vel ecclesiasticum. cap.23

Breue de summonenda recognitione vtrum ali quod tenementum sit laicum vel ecclesiasticum. cap.24

De essionijs huius recognitionis & de iure eius & quod eidem rationibus procedit vel remaneat quibus alię supradictę recognitiones. cap.25

De recognitione vtrum aliquis obierit seius situs de aliquo tenemento ut de feodo vel ut de radio ubi verus haeres est pectens. cap.26

Breue de summonenda recognitione vtrum aliquis

Tabula.

aliquis teneat aliquod tenementum in
feodo vel in vadio vbi verus haeres est pe-
tens. cap. 27.

Item de recognitione praedicta vbi verus
haeres est tenens. cap. 28

Breue de summonenda recognitione vtrum
quis obierit seistus de tenemento aliquo
de feodo vel vt de vadio vbi verus haeres
est tenens. cap. 29

Quid juris sit si per recognitionem vel hoc
vel illud probetur & an expectandus sit
warrantus in hac vel in alia recognitio-
ne. cap. 30

De tribus recognitionibus residuis simul vi-
delicet vtrum quis sit infra aetatem vel
non & vtrum quis seistus fuerit de ali-
quo tenemento libero de quo obiit an de
fendo vel de warda & vtrum quis pra-
sentauit ultimam personam occasione
feodi sui vel warde. cap. 31

Breue de noua disseisina de libero tenemen-
to. cap. 32

De recognitione de noua disseisina quae ad
arbitrium Regis quandoque sit maior quam
doque minor. cap. 33

Breue

Tabula.

De essonis huius recognitionis, & de iure eius, & qualiter, & quibus rationibus procedat vel remaneat. cap. 19

Breue de summonenda recognitione de ultimis presentationibus personarum. cap. 20

Breue de summonenda recognitione utrum ultima presentatione alicuius ecclesiæ facta fuerit ut de feodo vel ut de warda. cap. 21

Quid juris sit si per recognitionem vel hoc vel illud iudicetur. cap. 22

De recognitione utrum aliquod tenementum sit laicum vel ecclesiasticum. cap. 23

Breue de summonenda recognitione utrum aliquod tenementum sit laicum vel ecclesiasticum. cap. 24

De essonis huius recognitionis & de iure eius & quod eisdem rationibus procedit vel remaneat quibus aliæ supradictæ recognitiones. cap. 25

De recognitione utrum aliquis obierit seipsum de aliquo tenemento ut de feodo vel ut de vadio ubi verus heres est pectens. cap. 26

Breue de summonenda recognitione utrum aliquis

Tabula.

aliquis teneat aliquod tenementum in
feodo vel in vadio vbi verus heres est pe-
tens. cap. 27.

Item de recognitione praedicta vbi verus
heres est tenens. cap. 28

Breue de summonenda recognitione vtrum
quis obierit seistus de tenemento aliquo
de feodo vel ut de vadio vbi verus heres
est tenens. cap. 29

Quid iuris sit si per recognitionem vel hoc
vel illud probetur & an expectandus sit
warrantus in hac vel in alia recognitio-
ne. cap. 30

De tribus recognitionibus residuis simul vi-
delicet vtrum quis sit infra etatem vel
non & vtrum quis seistus fuerit de ali-
quo tenemento libero de quo obiit an de
feodo vel de warda & vtrum quis pre-
sentauit ultimam personam occasione
feodi sui vel warde. cap. 31

Breue de noua disseisina de libero tenemen-
to. cap. 32

De recognitione de noua disseisina que ad
arbitrium Regis quandoque sit maior quam
doque minor. cap. 33

Breue

Tabula.

Breue de noua disseisina de libero tenemento, cap. 34
Breue de noua disseisina varianti secundum diversitatem tenementorum in quibus sunt disseisinae, cap. 35
Breue de noua disseisina de fossato levato vel prostrato, cap. 36
Breue de noua disseisina de stagno molendini exaltato, cap. 37
Breue de noua disseisina de communipa-
pastura, cap. 38
De iure & pertinentijs & effectu huius recognitionis per quam cum tenemento etiam catalla in eo capta recuperantur, cap. 39
Breue de reddendis catallis quae capta sunt in tenemento cum ipso tenemento cuius petens recuperavit seisinam per hanc recognitionem, cap. 40

¶ Capitula libri quarti decimi de placitis de criminibus quae ad coronam regis spectant.
Liber quartus decimus.

DE placito de crimine lese maiestatis cum videlicet quis famatur vel accusatur

Tabula.

cusatur quod machinatus sit in mortem Regis vel in seditionem regni vel exerci- tus.	cap. 1
De placito de occultatione inuenti thesauri fraudulosa.	cap. 2
De placito de homicidio siue sit murdrum siue aliud homicidium.	cap. 3
De placito de crimine incendij.	cap. 4
De placito de crimine Robarie.	cap. 5
De placito de crimine raptus.	cap. 6
De placito de crimine falsi.	cap. 7
Placitum de furtis ad vice comites perti- net.	cap. 8

F I N I S.

